

**TRANSCRIPT VAN DE STATENCOMMISSIE RUIMTE, GROEN, WATER EN WONEN VAN PROVINCIALE STATEN
UTRECHT
d.d. 24 januari 2024**

---

1. Opening

De voorzitter: Iedereen zit inmiddels, geloof ik, zo'n beetje. Welkom aan iedereen hier in de Statenzaal, via Teams of de livestream, voor de vergadering van de commissie RGW. Die RGW staat voor ruimte, groen water en wonen. Vandaag ook een speciaal welkom aan de cameraploeg van nationale televisie vanuit Frankrijk, die een van onze Statenleden volgt. Dus af en toe zult u tijdens deze commissievergadering misschien een voor u onbekend persoon naar voorzien lopen met of zonder camera, maar dan weet u wie dat zijn. We vergaderen ... Zo meteen gaan we door in het Frans. We blijven in Nederland. We hebben tot 15:00 uur vanmiddag de tijd en geen gelegenheid tot uitloop, want na ons is de commissie BEM. Tussendoor schorsen we ergens rond 12:00 uur of 12:30 uur voor de lunch. We hebben een volle agenda vandaag, maar geen Statenvoorstellen. Wel elf besprekstukken, één rondvraag en bij drie agendapunten hebben we ook sprekers. Ik doe daarom zoals gebruikelijk ook vandaag weer een beroep op u allen om kort en bondig te zijn. Ik vraag om uw medewerking om deze vergadering efficiënt te laten verlopen. Ik ga ook dus strak houden aan de spreektijden. Iedere fractie krijgt 12 minuten spreektijd, GS krijgt 52 minuten spreektijd. De rondvraag en interrupties maken ook deel uit van die spreektijd. Verder, vooral ook het woord aan de opwaardeerders, of eigenlijk alleen het woord aan opwaardeerders is er ruimte en tijd. Dan kan ik misschien wat ruimte bieden daarbuiten. We hebben een afmelding helaas van gedeputeerde Huib Van Essen. Die heeft zich afgemeld wegens ziekte. Daarom ziet u hier ook alleen gedeputeerde Sterk Bakker. Die zullen hem ook vervangen bij de agendapunten uit zijn portefeuille. Verder hebben wij geen afmeldingen. De heer Schipper van de SP heeft laten weten digitaal deel te nemen. Ik zag ook al wat andere Statenleden digitaal aansluiten. Dus nogmaals een welkom ook aan hen.

2. Vaststellen agenda

De voorzitter: Om geen tijd te verliezen, gaan we door naar de agenda. Daarbij zijn geen bijzonderheden. Dat is punt 2 trouwens van de agenda, het vaststellen agenda. Daarbij zijn geen bijzonderheden, zijn geen vragen ontvangen. Ik kijk eventjes in de zaal ook of dat klopt. Dat klopt. Dan stel ik voor dat we hem hierbij vaststellen.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan naar punt 3, de mededelingen. Dan kijk ik naar GS. Dan geef ik eerst het woord aan gedeputeerde Bakker die uit naam van gedeputeerde Van Essen twee mededelingen heeft, als het goed is. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Bakker: U bent heel goed geïnformeerd, voorzitter. Goedemorgen. Dank u wel. Inderdaad, wij gaan ons best doen om collega Van Essen zo goed mogelijk te vervangen. Daar gaat u ons vast een beetje bij helpen. Twee mededelingen inderdaad. Vandaag volgt de uitspraak van de Raad van State over Paleis Soestdijk. Wij zullen die uitspraak gaan bestuderen en gaan u op een gepast moment daarover informeren. Het tweede gaat ook over, deels raakt het aan het ingekomen stuk, Slagen in het Groen, dat op de agenda staat, dus over de Verwelius heb ik het dan. De gemeente heeft in opdracht van de gemeenteraad het adviesbureau TAUW onderzoek laten doen naar dit plan. We delen dit onderzoek volgende week met u, als ook de gemeenteraad daar kennis van heeft kunnen nemen. Het college zal dit naar verwachting vandaag of in ieder geval spoedig delen met de raad. Dan weet u wat. Daar gaan we nog volgens mij over doorpraten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar gedeputeerde Sterk met, naar mijn weten, met één mededeling. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Sterk: Dat klopt. Afgelopen maandagmorgen hebben wij namens het IPO in ons eigen provincie vier Kamerleden mogen ontvangen en hebben we met hen gesproken onder andere over de Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw, maar ook over de propositie die het IPO heeft uitgebracht voor het nieuwe kabinet. Dat is een ... Het was een goede bijeenkomst, waar we echt goede gesprekken hadden. Bijna alle gedeputeerden vanuit landelijk gebied waren ook aanwezig bij Henk-Jan Soede op zijn bedrijf. Wij hebben vooral heel erg benadrukt het belang dat de financiële middelen vrijkomen ook voor het maatregelenpakket waar we op dit moment mee bezig zijn, waarvan we hopen toch stappen te kunnen gaan zetten de komende tijd in onze provincie, bijvoorbeeld rond groenblauwe dooradering en veenweide. Dus ik denk dat dat goed is dat jullie dat even weten. Er staat nu ook een artikel in het Algemeen Dagblad wat wat uitgebreider ingaat op die bijeenkomst.

De voorzitter: Dank u wel. Tot zover dan dit agendapunt.

4. Ingekomen stukken RGW

De voorzitter: Dan gaan we naar het volgende agendapunt, punt 4, ingekomen stukken. De technische vragen zijn beantwoord. De opwaarderingen, ook uit de ingekomen stukken, die zijn als apart agendapunt opgenomen. Daar staan we zo bij stil met deze commissie.

5. Ingekomen stukken vanuit GS

De voorzitter: Dus kunnen we door naar het volgende agendapunt. Dat is 5, ook ingekomen stukken, maar dit keer vanuit GS. Daarvoor geldt hetzelfde ook. Die technische vragen zijn beantwoord. Opwaarderingen zijn ook apart opgenomen op deze agenda. Tot zover dan op dit agendapunt.

6. Vaststellen verslagen

De voorzitter: Dan gaan we naar agendapunt 6, vaststellen verslagen. Er zijn geen opmerkingen gekomen op de verslagen van vorige bijeenkomsten, dus die kunnen we hierbij vaststellen.

7. Termijnagenda

De voorzitter: Dan naar de termijnagenda. Ik wijs u graag op het eerste werkbezoek van het UPLG, dat komende woensdag 31 januari op de agenda staat. Geeft u zich ook tijd op als u mee wilt op dit werkbezoek. Dat kan, zoals bekend, via de griffie. U heeft dan een volle dag in de Staten, want op 31 januari staat naast dat werkbezoek van het UPLG ook de PUP over participatie op de agenda en, heel interessant, de tafeltjessessie over het rapport Werkgroep Stranddagen. Noteer het allemaal. Ik kijk verder of er opmerkingen bij zijn. Nee. Dan stellen we ...

De heer Schaddelee: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Schaddelee, ChristenUnie. Gaat uw gang.

De heer Schaddelee: Dank u wel, voorzitter. Het viel mij op dat op de termijnagenda in het vorig jaar nog stond dat wij deze maand het beleidskader Uitgifte Stikstofdepositiebank zouden krijgen, maar dat die nu verschoven is zonder dat er verder een aankondiging bij zit. Dus ik was even benieuwd wat daar de stand van zaken of de achtergrond bij is.

De voorzitter: Naar mijn informatie is het volgende maand, maar ik kijk even naar gedeputeerde om te beantwoorden. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Sterk: De precieze datum weet ik niet, maar volgens mij is er binnenkort een technische sessie in ieder geval over de inrichting van die uitgifte van die stikstofdepositie met u. Op basis daarvan zullen wij een conceptbesluit voorleggen in de vorm van een Statenvoorstel wat u kunt bediscussiëren. Dus het loopt allemaal, maar het is gewoon ingewikkelde materie. Die hangt ook met name natuurlijk op het vraagstuk van de additionaliteit en de staatssteunvraagstukken die erin zitten. Maar u wordt binnenkort in ieder geval geïnformeerd via die technische sessie over hoe wij ... Hoe het zou kunnen werken en welke knoppen er ook zijn voor de Staten om aan te draaien als het gaat over die uitgften.

De voorzitter: Dank u wel. Ter aanvulling, die sessie staat voor 14 februari op de agenda.

De heer Schaddelee: Dan vraag ik er vooral aandacht voor dat we de volgende keer wat zorgvuldiger zijn met de termijnagenda, ook met dit soort toelichtingen en wijzigingen. Want hij stond dus voor deze maand in de planning.

De voorzitter: Heel goed. Dank u wel voor de opmerking. Verder nog opmerkingen? Dan stel ik ook de termijnagenda vast.

8. Rondvraag

De voorzitter: Dan gaan we naar punt 8 van de agenda, de rondvraag. Daar is een rondvraag binnengekomen van Volt. De vraag staat in het SIS ook om na te lezen. Ik kijk de fractie van Volt aan of er nog een toelichting op gegeven wil ... Of jullie daar nog een toevoeging op willen geven. Gaat uw gang.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Volt heeft met bezorgdheid kennisgenomen van de recente ontwikkelingen omtrent de aanwezigheid van schadelijke PFAS-stoffen in ons drinkwater, onder andere als gevolg van het gebruik van PFAS in gewasbeschermingsmiddelen door boeren, ook in Utrecht. Een recent artikel zondag in het FD, Financieel Dagblad, heeft de aandacht gevestigd op de zorgen van drinkwaterbedrijven en de overwegingen van de Europese Commissie met betrekking tot uitzonderingen voor gewasbestrijdingsmiddelen in het kader van het voorgestelde PFAS-verbod. Er wordt ook gesteld dat de veilige drinkwaternormen nu worden overschreden. De vraag rijst, is mens ... Zijn mens en milieu voldoende beschermd? We hebben dit op de agenda gezet omdat wij een sterk gevoel van urgentie hebben en van het college zouden willen horen of zij dat gevoel van urgentie delen, wat daar ook de interpretatie is, met name rond het alarm dat de drinkwaterbedrijven hebben doen luiden. Hebben wij zicht in Utrecht op de materialiteit? Hoe verhoudt dit zich tot het halen van de KRW-doelen, de Europese KRW-doelen? We zouden graag met het college in gesprek gaan over of er mogelijkheden zijn binnen de provincie Utrecht en wat de ambities zijn en of het college voornemens is maatregelen te nemen en tot slot hoe dit ook is geborgd in ons VTH-stelsel. Uiteraard leent zich hier ook de lobby voor, bijvoorbeeld binnen het huis van de Nederlandse provincies, en zijn we benieuwd naar de inzet op dat niveau. Naast het gesprek met Gedeputeerde Staten, zijn we ook benieuwd hoe collegepartijen hierin staan, of zij het gevoel van urgentie delen rond PFAS in bestrijdingsmiddelen in Utrecht. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank voor deze toelichting. Dan kijk ik naar de gedeputeerde Bakker die namens de heer Van Essen ... Sorry, dat is namens uzelf. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Bakker: Deze doe ik gewoon ... Deze doe ik namens mezelf, dus ik zal de petten af en toe even wisselen. Dank voor de vragen van de fractie van Volt. We hebben het artikel ook gelezen en de berichtgeving daarover. Wij delen ook die zorg. Wellicht goed om aan te geven, ik weet niet of alle partijen hier aanwezig het al hadden gezien, maar gister is vanuit het college een vrij uitgebreide brief gestuurd

naar u met daarin in alle lagen van het milieu een uitleg, toelichting, over, wat doet PFAS, wat is de stand van zaken en hoe staat het ervoor? Dus daar verwijs ik u graag naar. Ik denk dat daar al best het een en ander in staat over de vragen die ook gesteld zijn. Eigenlijk blijft het probleem, en ook in deze casus, blijft het probleem, om het zo maar even te zeggen, dat PFAS eigenlijk zo goed zijn en zo goed werk doen, dat we heel goed moeten kijken, hoe kunnen we die vervangen en hoe willen we die vervangen? Dat willen wij ook als provincie. Daarom hebben we heel duidelijk gelobbyd voor een totaalverbod op Europees niveau. Hebben we ook gezegd, kabinet, neem nou ook maatregelen op Nederlands gebied. Dat blijven we uitdragen ook in IPO-verband en ook in Europa. Even heel specifiek over de vraag van Volt. We gaan hier zeker ook weer over in gesprek met de drinkwaterbedrijven. Maar u vraagt eigenlijk, wat kunnen wij nu onze provincie Utrecht zelf doen? De invloed van ons is daarin gering. De toelating van bestrijdingsmiddelen is echt een Europese zaak. Ten aanzien van de landbouwgewassen houdt de Voedsel- en Warenautoriteit in de gaten of er niet te veel PFAS in zit. Maar, zoals gezegd, de drinkwa... De zorgen van de drinkwaterbedrijven onderschrijven, zolang PFAS wordt gebruikt, waar dan ook, en dat zit ook in onze pannen en in onze regenkleding, dan zal het in water en bodem terechtkomen. Dus daarom moeten we de kraan dichtdraaien. Daar blijven wij ons hard voor maken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar Volt weer voor een reactie.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor het antwoord. We hebben ook die brief inderdaad gelezen. Het gaat hier wel echt gericht op de gewasbestrijdingsmiddelen. Dus we spuiten PFAS op onze gronden. Ik begrijp dat het een Europese regeling is. Ik begrijp dat we de lobby daar inzetten. Maar ziet gedeputeerde ook mogelijkheden om na te denken, te overwegen, of we aanvullende maatregelen in Utrecht kunnen treffen? Want we hebben het hier over PFAS in gewasbestrijdingsmiddelen, wat wellicht voorkomen kan worden.

De voorzitter: Gedeputeerde Bakker.

Gedeputeerde Bakker: Zoals gezegd, is de invloed daar van de provincie, los van lobby en het goede gesprek daarover blijven voeren landelijk, maar zeker ook in Europa, is dat wel het belangrijkste spoor. Daar trekken we samen in op. Daar moeten we naar een totaalverbod in alle sectoren. Dat blijft de lijn die we volgen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk nog even de zaal rond. Zijn er fracties? Ik zie GroenLinks, D66, BBB, VVD. Kort graag een reactie.

De heer Virginia: Dank, voorzitter. Het is niet een reactie op de gedeputeerde, maar op de vraag van Volt. Of GroenLinks deze urgentie ook ziet, het antwoord is keihard ja. We hebben daar artikel 47-vragen over gesteld, vaak technische vragen. We hebben het gesprek ook hier wel gevoerd, ook met de gedeputeerde. Het is heel serieus. Wat ons betreft is het misschien goed om te kijken samen met Volt wat we nog misschien kunnen gaan doen met de politieke mogelijkheden die we hebben om die urgentie echt zichtbaar te maken.

De voorzitter: Dank u wel. D66, gaat uw gang.

De heer Overkleef: Dank, voorzitter. Ook kort, wij deden die urgentie uiteraard ook. We zijn ook benieuwd wat dit doet met de KRW-doelen. Collega van Volt vroeg er ook al even naar, dus misschien dat de gedeputeerde nog even daar specifiek op in kan gaan. Dank u wel.

De voorzitter: We maak eerst het rondje af en dan geef ik GS nog een keer het woord. Ik ga eerst door naar mevrouw Ghijssels, BBB. Ik zie ChristenUnie ook nog. Mevrouw Ghijssels.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Eerste reactie, wij delen natuurlijk zorgen met betrekking tot het kraanwater. Wij hebben pas gisteravond eigenlijk de vraag gezien en er nog even expliciet ingedoken. Dan kan je heel snel ook vinden dat 80 procent van de watervervuiling feitelijk uit onder andere de stad komt. Er zijn veel meer problemen. Dus ik zou willen vragen aan Volt, voordat we er verder induiken, ook het enigszins te nuanceren als wederom de landbouwsector als enige. Niet willen ontkennen dat daar natuurlijk ook zaken de oorzaak zijn, maar een groot deel van de oorzaken ligt ook buiten de landbouwsector. Graag aandacht daarvoor.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Ghijsels. Dan VVD, mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Dank voor het woord, voorzitter. Wij hebben als VVD ook heel veel zorgen over PFAS in onze leefomgeving, ook naar aanleiding van het bericht over de sanering, hoe dat gaat. Dus ik ben ook benieuwd naar de rest van de vergadering. Maar ook in drinkwater en in ons voedsel en onze eigen directe leefomgeving, dus in de achtertuin. Daarom was ik ook geschrokken door het nieuwsartikel over dat ook in kippeneieren in onze provincie in Maartensdijk het is aangetroffen. Dus laten we daar samen scherp zijn. Ik wil ook graag aan de gedeputeerde vragen, als er meer informatie over is of een aanpak, wat wij als provincie kunnen doen, dan horen wij dat graag en willen wij graag betrokken worden.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie ook Chri... SGP, maar ik doe eerst de anderen. Ik wil u wel aanmoedigen om met elkaar in gesprek te gaan en niet nog extra vragen aan gedeputeerde te stellen, want die is al gesteld door de rondvraag. De uitnodiging aan u is meer om te reageren op Volt en niet aanvullende vragen aan gedeputeerde te stellen, zodat we in de geest van de rondvraag blijven. Dan geef ik het woord voor een reactie aan Volt, aan de heer Schaddelee, ChristenUnie.

De heer Schaddelee: Dank, voorzitter. Misschien in aanvulling op wat Volt heeft gezegd, ik zou heel graag met hem inderdaad deze handschoen willen oppakken, ook omdat er anderhalve week geleden een heel erg kritisch rapport van ILenT is verschenen over de rol van provincies, of liever gezegd, het gebrek aan nemen van een rol door provincies, waar het gaat over drinkwatervoorziening en ook de hulp naar drinkwaterbedrijven? ILenT is niet zo vaak zo kritisch als dat ze in dit rapport was, dus ik zou daar ook nog wel wat dieper in willen duiken en ook willen kijken van, doen wij dat in Utrecht beter of horen wij ook bij het gezelschap wat echt over de knie is gegaan van ILenT? Ik denk dat het goed is als wij daar ook als commissie eens goed induiken, dus zeker.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nog Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. Inderdaad, op rea... In reactie op Volt, uiteraard voelen wij ook deze urgentie. Ik zou willen pleiten voor een nog bredere kijk, dus dat we kijken naar alle vormen van pesticiden, dus dat we niet per pesticide gaan kijken wat we als provincie kunnen doen, maar dat er een bredere aanpak ... Dus ik sluit mij helemaal aan bij eigenlijk alles wat gezegd is in deze kamer. Dus dat zou ik wel nog willen toevoegen. We willen zeker met jullie meedenken hierover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan SGP, de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. Ik wil ook graag reageren op de vraag van Volt. Dat doe ik in lijn met ons stemgedrag voor motie 55 bij de afgelopen begrotingsbehandeling. Daar hebben we het ook over PFAS gehad en die hebben we ook gesteund om te lobbyen voor een verbod. Dus we begrijpen de urgentie te stoppen met PFAS. Tegelijk zien we ook dat de provinciale handelingsruimte hierin beperkt is en dat terecht de gedeputeerde zegt van, de vervangbaarheid van wat PFAS dus doet met producten en stoffen, dat daar wel onderzoek naar gedaan moet worden en dat het ook vervangbaar moet zijn. Je kunt niet zomaar een product uit de markt halen en dat stoppen. In lijn met mevrouw Batteau, pleit ik er ook

voor om inderdaad breder te kijken, maar volgens mij hebben we dat ook afgesproken, naar bijvoorbeeld ook medicijnresten, al dat soort zaken die in water komen. Dat we daar in de breedte naar kijken.

De voorzitter: Dank u wel. De PvdA nog.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Dank u wel. Wij hadden eerst aan uw oproep gehoor gegeven om het zo beperkt mogelijk te houden. Maar nu word ik toch uitgedaagd om te reageren op wat de heer Van den Dikkenberg meedeelt. Waarom kan je een stof pas ergens uithalen als je er een vervanging voor hebt? Als iets gewoon puur gif is en iedereen wordt er doodziek van, dan moet je het gewoon verbieden. Dan zien we later wel hoe we dat oplossen. Dan hebben we maar geen antiaanbaklaag of een regenpak. Dat zijn bijvoorbeeld voorbeelden waar PFAS voor gebruikt wordt, of andere zaken. Voor de gewasbescherming zijn heel veel andere mogelijkheden dan alleen gif te spuiten. Dus ook de Partij van de Arbeid wil heel graag dat er zo snel mogelijk gestopt wordt met het spuiten van pesticiden in onze provincie.

De voorzitter: Ik zie nog een vinger van de heer Daniels, PVV.

De heer Daniels: Aangezien de beperkte mogelijkheden voor de provincie, is het ook niet dan een optie om, zolang er geen verbod is dan, in te zetten op onderzoeken en subsidiëren van PFAS-vrije alternatieven in de tussentijd?

De voorzitter: Dank u wel, dat is weer meer een vraag ook aan GS, denk ik. Die zou u ook technisch kunnen stellen. Maar we blijven nu wel even bij de rondvraag van de heer Volt. Ook even ter informatie, voor de volgende commissievergadering staat een uitgebreide Statenbrief ook op de agenda over dit onderwerp. Dus ik wil u ook allemaal uitnodigen om die te bekijken voor ... En dan het gesprek verder te voeren. Ik zie nog één vinger, nog een aanvulling van de SGP en dan wil ik het daarbij laten. En dan nog daarna een kort woord geven aan de gedeputeerde.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. Ik wil graag nog reageren op de PvdA. Want in de ideale wereld kun je morgen dingen verbieden en dan zijn ze niet meer van toepassing. Een voorbeeldje ervan zijn van die vlooienbandjes voor huisdieren. Dat doodt micro-organismen, wordt heel veel preventief gebruikt en komt in het afvalwater terecht. Dat kun je morgen verbieden. Dan zitten we met een vlooienplaag. Maar uiteindelijk ontstaat er daardoor wel een milieuprobleem. Dat soort zaken kun je dan ook meenemen als je breder kijkt naar de belasting op oppervlaktewater. Wat mij betreft gaan we dat dan ook doen en kijken we ook naar de vervangbaarheid.

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde Bakker, nog een korte reactie.

Gedeputeerde Bakker: Zeker. Dank u wel. Volgens mij een interessante discussie. Inderdaad, volgens mij ook goed om die brief er nog ook weer eens bij te pakken. Ik probeer het heel kort te doen, maar er lopen wel denk ik een paar discussies door elkaar heen, of een paar onderwerpen. Die zeker met elkaar te maken hebben, maar het gaat over PFAS. Daar hebben we een vrij uitgebreide brief over gestuurd en er komt ook nog een brief over de zeer zorgwekkende stoffen, waar volgens mij de SGP het over had, waarop wij nader ingaan. Ik denk ook dat het goed is om het specifieke onderwerp van PFAS ook ... Volgens mij is het werkbezoek aan Vitens, staat dat ook nog ergens op de agenda of zit dat in de pijplijn. Ik denk ook een heel goed onderwerp om met hen ook te bespreken van, wat betekent het specifiek voor de situatie hier in de provincie? Dan was de vraag over de KRW. Daar volgt zeer binnenkort een, het einde van dit kwartaal, volgt de toegezegde brief over eigenlijk met het handelingsrepertoire van, wat gaan we nou doen om daar te komen? Daar zullen we ook nader hierop ingaan. Maar heel specifiek over de vraag, zit die PFAS nou in die KRW op oppervlaktewater of drinkwater? Nee, dat zit daar niet in. Dus dat heeft dan ... Het is belangrijk, zeker, maar dat zijn toch wel twee discussies die los van elkaar zitten. Dan hebben we het over drinkwater. Daarbij is dit een onderdeel en is dit een noodsignaal van de drinkwaterbedrijven. Maar, en

daar zijn wij ook als provincie nauw bij betrokken en daar gaan we ook een campagne op starten, namelijk dat we onze drinkwaterbronnen moeten beschermen. En dat er veel grondwater is wat wij hier gebruiken als drinkwater in de provincie, maar daar is PFAS niet de enige zorg en misschien ook niet de meest acute zorg die we hebben. Dus er zijn meer factoren die drukken op dat drinkwater en die daarin belangrijk zijn. Dat hebben wij zeer nauw op het netvlies. Dan zei ChristenUnie nog wat over dat ILT-rapport. Dat is ... Dat nodigt dan wel uit tot de reactie. Dus ik ga dat dan proberen heel kort te doen. Maar ik vond het wel erg scherp wat het ILT zei over de rol van provincies daarin. Ik denk dat wij, en ik zie het dagelijks, dat we ontzettend hard werken met name Vitens, maar ook andere drinkwaterbedrijven, om bronnen voor de toekomst veilig te stellen, te werken aan drinkwaterbesparingen. Daar nemen wij absoluut onze rol. Dat ging alleen wel iets meer over de capaciteit, hebben we genoeg drinkwater, en niet alleen maar over de kwaliteit van het drinkwater waar het hier vandaag over gaat.

De voorzitter: Dank u wel voor deze toelichting. Dan ronden we dit agendapunt af, met het knikje van Volt.

9. **Inspraak**

De voorzitter: Dan gaan we naar het agendapunt 9, inspraak. We hebben een inspreker, de heer Van Wingerden. Welkom. U mag naar voren komen, maar daar bent u al een beetje. U gaat hier zitten? Dat is ook goed. Prima. U hebt al eerder ingesproken. U heeft een brief gestuurd dat als ingezonden stuk op het SIS staat, dus dat kunt u ook allemaal erbij pakken en erop naslaan. Nog even toch kort de spelregels, al bent u bekende. Want hoe doen we dat nou, dat inspreken in de commissie? U krijgt zo meteen vijf minuten de tijd om de commissie toe te spreken. Als u in de laatste minuut bent aanbeland, dan geef ik u een teken zodat u tijdig kunt afronden. Als de inspraak is geweest, dus als u uw woord heeft gedaan, dan geef ik de leden van de commissie de kans om vragen aan u te stellen. Dan haal ik eerst alle vragen op uit de zaal en dan mag u ze achter elkaar beantwoorden. Ik verzoek u daarom ook de vragen te noteren, zodat ... Ik zal ook wel meeluisteren. De commissieleden zullen zelf ook wel opletten welke vraag ze hebben gesteld. Maar voor uzelf is het handig om ook mee te schrijven. Tot zover. Het woord is aan u.

De heer Van Wingerden: Voorzitter, dank voor het woord. De natuur is in onze provincie van grote waarde, mede door de natuur is onze provincie zo'n aantrekkelijke provincie om te wonen en te recreëren. Daarom is natuurbehoud van groot belang. Van Utrechtse Heuvelrug tot stadspark en plantsoen. Op de eerste plaats is uitgebreide kennis van de natuur en van de problemen daarin nodig, en daarbij het liefst ook kennis die nu toepasbaar is, praktische kennis. We kunnen namelijk niet wachten totdat de stikstofproblematiek is opgelost. Ik vrees dat we daarop misschien nog wel tien jaar moeten wachten. We willen bijvoorbeeld weten wat er op de korte termijn al mogelijk is voor de watervoorziening van planten en bomen bij droogte. We willen weten of het mogelijk is om een verstoorde mineralenbalans in de bodem plaatselijk te herstellen, bijvoorbeeld door het toedienen van steenmeel. Ik heb de trefwoorden ingezonden en die staat dus op het scherm. Steenmeel, wat ik in mijn document ook noem, is een fijngemalen gesteente dat de mineralen kalium, magnesium en calcium bevat en weer terugbrengt in de bodem. Ik neem aan dat er nu al kennis aanwezig is, ook bij de provincie. Maar verdere verwerving van kennis, en dan vooral praktische kennis die je meteen kunt toepassen, lijkt me echter wenselijk. Ik dacht daarbij aan een samenwerking tussen provincie, waterschappen en gemeenten, en dan bij de gemeenten met name de afdelingen voor groenbeheer. Grote terreinbeheerders, zoals het Utrechts Landschap, zouden ook een rol kunnen spelen. De provincie zou zo'n samenwerking wellicht kunnen coördineren. Concreet gaat het dan om de volgende vragen. Welke soorten planten en bomen doen het goed en welke juist niet, en hoe komt dat? Wat is de staat van de bodem en van het grondwater? Welke bedreigingen zien we voor de toekomst en wat kunnen we daartegen doen? Tot slot, zijn er voorlopige herstelmaatregelen mogelijk, zoals, wat ik al noemde, de toepassing van steenmeel om de mineralenbalans in de bodem te herstellen? Korte lijnen naar de wetenschap zijn daarbij van belang. Ik noem de universiteiten van Wageningen en Utrecht. Het uiteindelijke doel is het in zo goed mogelijke staat

houden van de natuur. Zoals ik in mijn document Gezondheid van Planten en Bomen heb geconcludeerd, hoe beter de basisgezondheid van planten en bomen, hoe beter ze ook bestand zijn tegen ziekten en plagen. Je moet niet pas ingrijpen als de bomen al ziek zijn, want dan ben je vaak te laat. Tot slot, ik maak vaak een vergelijking met de gezondheid bij mensen, want er zijn veel overeenkomsten. Mensen met een heel zwakke gezondheid zijn vaak meer vatbaar voor allerlei infectieziekten. Die ziekten verlopen bij die mensen dan ook vaak ernstiger. Vandaar ook het belang van preventieve geneeskunde. Hoe beter de voeding bij mensen en hoe gezonder de leefstijl, des te meer gezonde levensjaren zijn er te verwachten. Wat ik ons als mensen toewens, namelijk een goede gezondheid, dat wens ik ook onze natuur toe. Ik dank u voor de aandacht.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Wingerden voor uw inbreng. Ik kijk rond. Zijn er vragen vanuit de Staten aan de inspreker? Ik zie UtrechtNu! met een vraag en Partij voor de Dieren. Eerst UtrechtNu!, gaat uw gang.

De heer Van Dieren: Een kort vraagje. Ik snap uw verhaal in grote lijnen. Ik vroeg me alleen af, aangezien u veel nadrukkelijk legt op wetenschap en kennis, is uw punt dat er een kennistekort is in de uitvoeringskant van de provincie waar we iets aan zouden moeten doen, of denkt u dat bepaalde acute problemen niet op de agenda staan in de Staten? Aangezien, naar mijn mening hebben we het vrij veel over de natuur hier. Dus volgens mij gaat dat redelijk. Maar ik ben even benieuwd waar uw pijnpunt precies zit.

De voorzitter: Dank u wel, helder. Dan mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. Bedankt ook voor uw bijdrage, de heer Van Wingerden. Het kan niet vaak genoeg benadrukt worden, denk ik, de staat van natuur en wat we daaraan moeten doen. Een vraag voor u is, vindt u dat de provincie voldoende communiceert met haar burgers hierover? Waar kunt u uw informatie vinden hierover wat de provincie kan en doet op dit gebied? Daarnaast vind ik het ook een belangrijk punt, dat inderdaad we moeten weten wat daadwerkelijk de staat van de natuur is. We weten dat voor Natura 2000-gebieden. Maar we weten het eigenlijk voor vrij ... Eigenlijk weinig van de andere gebieden. Dus misschien dat u daar nog iets over kunt zeggen.

De voorzitter: Dank u wel. Dit zijn de vragen, geloof ik. Dus ik geef het woord weer aan u, mijnheer Van Wingerden.

De heer Van Wingerden: Dank u wel. Eerste vraag over de wetenschap en is er voldoende kennis bij de provincie. Ik kan dat eigenlijk niet goed beantwoorden, want ik ben er niet heel erg goed van op de hoogte. Wat ik wel constateer, en daarom noemde ik ook het voorstel om een soort samenwerkingsverband ook met gemeenten in te stellen, dat soms bij gemeenten en vooral ook kleinere gemeenten daar die kennis soms heel beperkt aanwezig is, omdat die groenafdelingen ook klein zijn. Dus het ging me eigenlijk er ook om dat er ook kennisoverdracht vanuit wetenschap en provincie naar gemeentes plaatsvindt, zodat zij ook wat duidelijker op de problematiek gewezen worden en daar wat actiever mee aan de slag kunnen gaan. Heb ik zo voldoende geantwoord? Even kijken, dan de vraag van mevrouw Batteau. Communiceert provincie voldoende? Die vind ik ook heel moeilijk te beantwoorden, eerlijk gezegd. Die vind ik moeilijk te beantwoorden. Sorry, dat ...

De voorzitter: Mevrouw Batteau, wilt u nog een korte toelichting geven op uw vraag?

Mevrouw Batteau: Ik denk, wat ik bedoelde, was, u heeft uw informatie ergens gevonden. Dus kan ... Is de provinciewebsite voldoende inzichtelijk als het gaat om de maatregelen die genomen worden op natuurgebied en op de verschillende onderdelen waar u zich zorgen om maakt? Dus dat is eigenlijk mijn vraag.

De heer Van Wingerden: Er is natuurlijk bij de provincie wel van alles te vinden op zichzelf. Alleen waar ik dus nu in mijn verhaal opgericht ben, dat is ook naar de concrete maatregelen toe. Nogmaals, het is ook vooral, wat gaan gemeentes doen? Want dat zijn vaak de uitvoerders. Ook de particuliere terreinbeheerders, zoals Utrechts Landschap, die moet uiteindelijk aan de gang. Want de provincie zelf beheert, voor zover ik weet, maar heel weinig gronden. Hier op het terrein, denk ik, en langs wat provinciale wegen. Verder zijn de natuurgebieden vaak in handen van anderen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan hebben we volgens mij uw inspraak en de reacties daarop en uw beantwoording gehad. Ik wil u heel veel danken voor uw komst hiernaartoe en dat u het woord tot ons wilde richten. U bent welkom te blijven. U mag dan op de publieke tribune weer plaatsnemen. Dank u wel.

10. SB Subsidieregeling uitvoering Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw (UMDL) 2024-2027

De voorzitter: Dan gaan we naar het volgende agendapunten. Dan komen we bij de opwaarderingen die we met elkaar gaan bespreken. Het eerste punt is de Statenbrief Subsidieregeling uitvoering Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw. Gedeputeerden hebben die monitor begin vorig jaar ingesteld en deze monitor heeft als doel bedrijfsprestaties te meten die van invloed zijn op biodiversiteit, natuur, water en klimaat. Het tweede doel is om duurzame bedrijfsprestaties te belonen. Hiervoor zijn drempel en streefwaarden geformuleerd. Deze worden ook wel KPI's genoemd. KPI staat voor kritische prestatie-indicatoren. Nu hebben GS een subsidieregeling vastgesteld waarmee maximaal 100 melkveehouders aan de slag kunnen gaan. Die aanpak past in het Utrechts Programma Landelijk Gebied en helpt op weg te gaan naar een natuurinclusieve landbouw. Een korte toelichting was dit. Bij dit agendapunt hebben we ook twee insprekers. De eerste is mevrouw Kool van ... Zij is LTO-bestuurder en voormalig voorzitter van de Adviesgroep Landbouw Gebiedscommissie Utrecht-West. De tweede inspreker is de heer Koen van Rijn. De heer Van Rijn is melkveehouder te Cothen. Ik wil u beiden verzoeken om naar voren te komen. U mag ook hier plaatsnemen. U mag daar gaan zitten. Of u mag ook gaan staan, als u dat liever wil. U mag kiezen.

Mevrouw Kool: Goedemorgen allemaal.

De voorzitter: Dank. Ik ga nog heel even dus de ... Ook nog even de spelregels herhalen. U krijgt alle twee na elkaar vijf minuten spreektijd. Ook weer bij u geldt, als ik in de ... Als u in de laatste minuut bent aangeland, dan geef ik u een teken. Aan de Statenleden vraag ik om de vragen op te sparen en te bundelen, zodat ook de tweede spreker eerst het woord kan voeren. Daarna haal ik alle vragen op uit de zaal en gaan we naar de beantwoording. Dan verzoek ik daarbij ook om de insprekers ... Ze zo te behandelen dat u alle vragen noteert en ze aan het einde ook in één keer te beantwoorden. Tot zover. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Kool. Gaat uw gang.

Mevrouw Kool: Dank u wel. Beste leden van de commissie en andere aanwezigen. Mijn name Gerda Kool, ik ben melkveehouder, schapenhouder en natuurboerin in de Botshol. Ik stond hier vorig jaar in mei ook voor deze monitor. Ik heb mijn verhaal ... Dank u wel dat ik het verhaal mag doen. Mijn verhaal bestaat nu uit twee delen, de ontstaansgeschiedenis van deze monitor en waarom het zo belangrijk is dat deze monitor er komt, maar waarbij ik ook de valkuilen zal benoemen. De ontstaansgeschiedenis van de monitor in Utrecht-West. Ik ben voormalig voorzitter van de Adviesgroep Landbouw. Daarin zaten we op een gegeven moment van, wat willen we nou als landbouw, waar willen we naartoe? Wat is onze stip op de horizon? Daar zijn we mee aan de gang gegaan. In de stukken kunt u ook de visie zien die daaruit geboren is. Maar ook de concretisering van die visie en dat is dus deze monitor. Ik vind het mooi dat we dat proces met de boeren hebben gedaan, want het was echt een heel proces van, waar willen we nou naartoe? Al die overheidsmaatregelen die op dit moment op ons afkomen, hoe gaan we daarmee dealen, hoe gaan we dat doen? Ik vond het ook zo mooi dat een boerin op een gegeven moment zegt, wij zijn eigenlijk de dokters van de toekomst, want wij kunnen hele goede producten produceren, plantjes kweken die mensen kunnen helpen genezen, maar ook goede gezonde voeding. Dus dat ... Er kwam een stukje

kracht bij de boeren terug en dat was mooi. Daarnaast wil ik er ook op wijzen dat deze visie door Utrecht-West ook, dus de gemeentes, de waterschappen en de natuurorganisaties, die stonden ook achter deze visie. Dit is jullie visie van de landbouw. Dus daarom heb ik hem ook toegevoegd ... Laten toevoegen aan de stukken. Dank u wel ook nog daarvoor, Frank. Waarom is deze monitor zo belangrijk? We willen graag dat alle ondernemers mee kunnen doen. Dat heeft u ook duidelijk laten horen vorig jaar in mei van, iedereen moet mee kunnen doen. De UPLG-doelen worden vertaald met boerenerf, dus de managementmaatregelen die je zelf kunt nemen als boer, daar heb je zelf het stuur op en dat kun je daar zelf ook laten zien. Want regels opleggen is heel complex, maar werkt ook vaak niet meer. Je moet zorgen dat die boer zelf in zijn kracht staat, dat hij het zelf kan doen en dat die daarover in onderhandeling gaat. Dus als er te weinig geld is om het te kunnen doen, moet je daarover kunnen onderhandelen. Dat is nog wel een hele spannende hierin, want je moet dus met elkaar gaan overleggen van, wat kan wel, wat kan niet? Want je kunt niet alles overal en je krijgt het ook niet cadeau. Wat ik ook een belangrijk punt vind, is dat we data hebben. We hebben data, dat willen we graag bij de boer houden. Vandaar ook de boeren- en natuur ... De collectieven die dat ook gaan doen. Maar die data kunnen ons helpen, ook als je een maatregel zelf bedacht hebt als boer, dat je kan aantonen dat die maatregel werkt. Als je bijvoorbeeld een Lely Sphere hebt of een voederadditief, dan is het vaak de fabrikant die daar achteraan gaat om die data te verzamelen en te zeggen, kijk eens, dit werkt goed. Maar hoe ga je laten zien dat een boer die zelf een maatregel heeft bedacht dat het ook goed gaat werken? Dat kan je door middel van data doen die hierin worden verzameld en dat aan kan tonen. Dus het gaat er ook om dat we die boeren in hun kracht zetten. Dan de valkuilen. Als je je niet gehoord voelt, dan voel je ... Bij Utrecht-West hebben we dus de procesbegeleiders mee laten helpen denken in deze monitor. Dat resulteert erin dat de mensen zich gehoord voelen, dat de provincie goed betrokken was en daardoor ook het plan nog beter kon maken. Als je dat niet goed met elkaar afstemt, dan krijg je, daar zal de volgende spreker het ook over hebben, dan voel je je niet gehoord en dan werkt het niet. Je moet zorgen voor een overlegstructuur daaromheen. Het is daarom ook jammer dat ik moet zeggen, ik ben voormalig voorzitter van de Adviesgroep Landbouw. Bijvoorbeeld daar is uitgekomen, we moeten voor een driejaarlijks gemiddelde kiezen. Niet één keer één jaar. Want als het één jaar heel erg droog is, dan haal je je normen niet. Dus een driejaarlijks gemiddelde is bijvoorbeeld daar een voorbeeld van, van wat er uitgekomen is uit het gesprek.

De voorzitter: Ik breek even in. U heeft nog één minuut.

Mevrouw Kool: Dank u wel. Dan ga ik het afronden. Daarom zeg ik ook van, leg de lat niet te hoog. Zorg met elkaar dat je gemotiveerd bent, spreek die streefwaarden samen af, maar wees ook eerlijk van hoeveel budget je daarvoor hebt. Probeer ook zoveel mogelijk boeren te stimuleren om mee te doen, maar wees ook realistisch. Want als het niet haalbaar is, doen ze ook weer niet mee. Dus het is op zoek gaan, waar zit dan de motivatie voor allen om dat te gaan doen? Dank u wel.

De voorzitter: U ook veel dank voor uw woorden. Dan geef ik het woord aan de heer Van Rijn. Gaat uw gang.

De heer Van Rijn: Bedankt, voorzitter. Bedankt dat ik hier het woord mag voeren en dat ik dus gebruik mag maken van mijn spreekrecht. Ik ben Koen Van Rijn, ik ben deelnemer aan de pilot Kromme Rijnstreek. Dus dat is niet de pilot in het veenweidegebied, maar de andere pilot in de andere regio van Utrecht. In Cothen heb ik een gangbaar melkveebedrijf. We melken 100 koeien, we hebben 70 stuks bijbehorend jongvee en zeker 50 hectare land in gebruik. Daarnaast werken we energie volledig op met zonnepanelen en de windmolen. Ik ben de provincie in onze gemeente nog altijd dankbaar dat we die kans hebben gekregen om ook die windmolen te mogen plaatsen. Na mijn hbo-studie aan de IVA Driebergen, dat is de autoschol in Driebergen, heb ik mijn master in Information Management gedaan hier op TiasNimbas, de Business University, en heb ik tien jaar in de voedingsmiddelenbranche gewerkt en heb ik concept als UTZ, biologisch, fairtrade-zaken mogen uitwerken voor klanten die uiteindelijk in voedingsconcepten of in

daadwerkelijk voedsel wat in de supermarkt is terechtgekomen. Nu na vier jaar heb ik ... Of na tien jaar daar in dienstverband gezeten te hebben, heb ik thuis het bedrijf overgenomen en ik ben nu volledig actief op ons eigen bedrijf. Ik ben geen lid en ik spreek ook niet namens een politieke partij, een LTO of een actiegroepering. Dat wil ik wel graag vooraf gezegd hebben. Ik kom hier gewoon namens mezelf en namens een oprechte melkveehouder jullie toespreken. De volgende punten heb ik voor mezelf genoteerd die ik graag wil behandelen. Dat is participatie, dat zijn de KPI's, aansluiten of uitsluiten en de financiële prikkel of de andere rechten die hierachter vandaan komen. Als het gaat over het eerste punt, participatie. In de Aanpak Uitrol UMDL staat op bladzijde 2, er is veel belangstelling onder melkveehouders om met de UMDL te werken. In de tekst staat letterlijk, beide pijlers zijn ook in samenwerking met de sector ontwikkeld en uitgevoerd. In het proces wat wij hebben gedaan met Boerenverstand en het stuk dat hier in de Staten ligt, kan ik me absoluut niet herkennen. Op onze aanvang werd er stevig gediscussieerd. Er is een excelsheet met KPI's en streefwaarden gekomen die absoluut vooruitstrevend is. Gistermiddag in de slotbijeenkomst is naar buiten gekomen dat de inzet van de pilot Kromme Rijnstreek compleet is genegeerd. We zijn op geen enkele wijze meegenomen of op de hoogte gesteld van de documenten die hier in de Staten op 19 december zijn gepubliceerd. De onvrede is daar echt tot een complete extase gekomen. De onrust over de gang van zaken heeft alles te maken met interne communicatieproblemen bij de drie betrokken partijen. Ik ben er niet trots op, maar de collega Carlijn Webers van de provincie Utrecht ... Nee, laat ik het anders zeggen. Ik ben er echt niet trots op, maar de collega's die Carlijn Webers gisteren niet hebben bijgestaan, die moeten zich schamen. Wij van de pilot Kromme Rijnstreek staan echt met twee nul achter. Als ik het goed moet verworden, is dit gewoon participatie voor de Bühne. Dan de KPI's. Loop je de lijst door met KPI's en streefwaarden, dan vraag je jezelf af, welke soort melkveehouder gaat het halen? Om mezelf goed voor te bereiden, heb ik een tweetal adviesbureaus gebeld die studieberoepen begeleiden met betrekking tot deze KPI's. Ik kan je verzekeren, voor een fatsoenlijk puntentotaal kun je dit vergelijken met een topsporter die de Olympische limiet moet gaan halen voor plaatsing in Parijs komende zomer. Als ik dan een voorbeeld moet geven, eiwit van eigen land. Binnen PlanetProof, ik denk onder iedereen wel bekend, het duurzaamheidsprogramma van FrieslandCampina, spreekt men over een basisniveau voor 55 procent eiwit van eigen land en een topniveau voor 65 procent. Hier komt men op de proppen met 85 procent als topniveau. Zelfs het meest extensieve biologische bedrijf gaat dit niet halen. Dat kwam gisteren ook wederom naar voren. Er schijnt één bedrijf in het veenweidegebied dat te halen. Maar we moeten naar een project doen waar 100 boeren vooruitgang moeten gaan boeken. Een ander voorbeeld, en dat vind ik misschien nog wel het mooiste voorbeeld, is de ammoniakuitstoot. Op basis van 30 procent reductie in de UPLG streeft de provincie naar een waarde van 40. In deze UMDL wil men kleiner, naar 30. Kortom, de streefwaarden liggen mijlenver bij de praktijk vandaan. Daarom kom ik op het volgende punt, aansluiten of uitsluiten. Ik was en ben positief over de UMDL en de bereidheid van de provincie om hier tijd, geld en energie in te steken. Maar op dit moment zal er een zeer selecte groep overblijven die hier gebruik van kan maken. De keuze voor deze set van KPI's en dit gapende gat in de streefwaarden vergroot de sector tot ... Vergroot de afstand tot de sector. Mijn oproep is dan ook zeer stellig. Ga terug aan de slag met die pilot, zet in op participatie en maak een set met realistische streefwaarden, zodat het geld ingezet gaat worden om de gewenste beweging op gang te krijgen. Die bal ligt zeker niet bij de boer. Dat is gistermiddag ook heel duidelijk uitgesproken. Financiële prikkels of andere ...

De voorzitter: Mijnheer Van Rijn, u heeft nog één minuut.

De heer Van Rijn: Dank u. Financiële prikkel of andere rechten. Over de hoogte van de financiële prikkel hoeven we al niet eens meer te spreken. Die is totaal onbelangrijk geworden. Het gaat om het verkrijgen van andere rechten, zoals in het pachtportaal. De UMDL-scores van twee provincies staan hier al in. Op basis van wat ons hier voorligt, gaan alleen die superextensieve biologische bedrijven met natuurbeheer en die scala aan verbredingsactiviteit uitoefenen een beloningswaardige score behalen. Door een hoger puntenaantal hebben zij dan ook het meeste recht tot gronden in de regio, terwijl er tal van bedrijven zijn

die dit enorm zou kunnen helpen in de transitie naar een extensieve bedrijfsvoering. Ik zeg het nog maar eens, het is echt aansluiten of uitsluiten. Nogmaals, ik kan het niet duidelijker maken. Wat hier voorligt, gaat geen draagvlak krijgen in de Kromme Rijnstreek. Dus hou op met die schijnparticipatie met ons als boeren, trek die gemotiveerde boeren aan, verbeter deze KPI-set en zorg voor een gelijk speelveld tussen het veenweidegebied en de overige regio's in Utrecht. Dank u voor mijn spreektijd.

De voorzitter: Dank voor uw bijdrage. U mag plaatsnemen. Dan ga ik de commissie langs om de vragen op te halen. Ik ga gewoon per fractie langs. Ik kijk eerst naar de fractie van GroenLinks, zijn daar vragen? De heer Hart, GroenLinks.

De heer Hart: Dank u wel. Allereerst dank aan beide sprekers uiteraard. Ook hier weer een enorme betrokkenheid te merken, dus dat is fijn om te merken. Dank u wel. Ik heb voor mevrouw Kool één vraag over de data bij boeren. Ik heb geprobeerd om dat te interpreteren wat u daar precies mee bedoelde. Er zijn natuurlijk heel veel boeren ontzettend goed bezig om te kijken hoe ze op hun eigen ... In hun eigen praktijksituatie het een en ander kunnen verbeteren, optimaliseren. Hoe ziet u de rol van de provincie of een andere overheid in het kader van ondersteuning of maatregelen daarbij, voor dit soort innovatieve boeren? Heeft u daar ervaring mee of een soort idee bij? Voor de heer Van Rijn heb ik eigenlijk wel een heleboel vragen, maar de tijd is even te kort om dat nu snel bij te schrijven. Maar mijn belangrijkste vraag is eigenlijk de constatering die u uitsprekt dat de streefwaarden zoals nu vernoemd, dat die mijlenver af liggen van de huidige praktijk. Ik zou eigenlijk willen vragen, wat is het doel van streefwaarden? Is dat misschien ook niet toch een soort doelstelling waar je naartoe zou willen werken? Ook al ligt dat misschien op dit moment heel ver verwijderd van de praktijk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Fractie van PvdA, gaat uw gang.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Dank u wel, voorzitter. Ik schrik eerlijk gezegd van het contract van de inspraak met de toon in de brief die wij van de gedeputeerde hebben gekregen. Dan hoor ik wel ook bij de eerste spreker heel veel positiviteit. De tweede spreker is volgens mij ook met net zoveel positiviteit mee gaan doen aan de pilot. Maar dan toch, wat er dan voor mij dan blijft hangen, is vooral dat de participatie niet voldoende is of dat het niet realistisch is. Dus mijn vraag zou zijn aan een van beide sprekers, op welke wijze zouden we ... Wat zouden we moeten toevoegen om het wel hanteerbaar te houden? Wat voor soort participatie denkt u dan aan? Want dat u het soms niet eens bent over bepaalde waarden, dat zal zo blijven. Dus ik zou het heel jammer vinden als de Kromme Rijn hiermee helemaal af zou haken. Dus ik zoek eigenlijk naar een oplossing van, hoe kunnen we nog iets toevoegen aan het plan om het wel hanteerbaar te maken dat het wel een succes kan worden? die vraag die ligt dan eigenlijk misschien vooral bij de heer Van Rijn. Mevrouw Kool was wat positiever.

De voorzitter: Dank u wel. Partij voor de Dieren, heeft u een vraag?

Mevrouw Batteau: Eigenlijk zijn de vragen al gesteld door mijn collega's van GroenLinks en Partij van de Arbeid. Het is goed.

De voorzitter: Dan ga ik naar ... Door naar Volt. Wie kan ik daar het woord geven? De heer De Jong, gaat uw gang.

De heer De Jong: Ook heel kort. Wij sluiten aan bij de vraag van de PvdA.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Overkleeft, zie ik. D66.

De heer Overkleeft: Wij vonden de vraag van PvdA ook uitstekend, dus daar sluit ik ook graag bij aan.

De voorzitter: Dat gaat goed. De heer Schaddelee, ChristenUnie.

De heer Schaddelee: Dank, voorzitter. Dank aan beide sprekers. Want heel goed om dit verhaal hier in deze zaal te brengen zodat wij begrijpen wat er nodig is. Daar zou ik toch even op willen doorvragen. Want ik denk dat de kracht van de provincie is dat wij heel veel Europese en landelijke maatregelen en richtlijnen en streefwaarden goed kunnen vertalen naar onze specifieke gebieden. Daarom is het ook zo interessant dat u dat Kromme Rijnstreek even extra in de schijnwerpers zet, omdat dat best een specifiek gebied is in onze provincie. Mijn vraag is nou van, wat zouden jullie nodig hebben van onze Staten, maar meer specifiek van de provincie, om dat regio-specifieke element goed in dit soort rapportages en in de hele transitie die nodig is in te brengen?

De voorzitter: Wilt u deze vraag aan een van de sprekers specifiek stellen?

De heer Schaddelee: Ik stel ze aan allebei, omdat het ook denk ik belangrijk is om dat een goede plek te geven in de hele participatie.

De voorzitter: Dank u wel. BBB.

De heer Cromwijk: Allereerst, dank voor de inspraak. Mijnheer Van Rijn begon met zijn inspraak wat hij allemaal gedaan heeft. Dan vind ik het zo knap dat hij ook die pilot nog verder wil. Dat getuigt wel van hoe denk ik de landbouw ook naar de doelen kijkt in de toekomst. Dat even terzijde. Maar ik hoorde ... Ik meende te horen dat hij zei van, onze inbreng daar is eigenlijk niet zoveel mee gedaan, tot wel niks. Zijn er zaken waar juist de landbouw heel erg op wilde sturen, die u nu niet herkent? Bijvoorbeeld dierwelzijn of andere dingen. Nog een vraag voor mevrouw Kool. Als ik, ook als kenner van het ding, dat doorneem, vindt u dat de hele landbouw is vertegenwoordigd of niet? Dat was het wel voor mij. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. 50PLUS, mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank u, voorzitter. De eerste spreker, als het goed is, was het mijnheer Wingerden, klopt dat? Maar als dat niet zo is, dan ...

De voorzitter: Die is al geweest. We hebben nu de twee sprekers mevrouw Kool en de heer Van Rijn.

Mevrouw Hoek: Dan het laatste vooral. Dat 50PLUS het eigenlijk heel ernstig vindt dat het hele participatieproces niet heeft plaatsgevonden. Tenminste, zo wordt het gebracht. Dat hoort eigenlijk bovenaan te staan. Als daardoor hardwerkende agrariërs op deze manier gedupeerd worden, aan ze voorbij wordt gegaan, dat ze genegeerd worden en dat men alleen maar aan de andere kant bepaalde doelen wil bereiken zonder in overleg met degenen waar het om gaat, dan zijn we als provincie echt verkeerd bezig. Mijn vraag is natuurlijk of mijnheer ...

De voorzitter: Dank. En uw vraag is?

Mevrouw Hoek: Is mijnheer Van Rijn het daar ook mee eens? Hij heeft het wel geschetst, maar dan wil ik het nog een keer bevestigd hebben. 50PLUS wil het dan nog een keer bevestigd hebben, zo van, is het echt helemaal dat er geen participatie heeft plaatsgevonden?

De voorzitter: Dus dat is uw vraag aan de heer Van Rijn? Dank u wel.

Mevrouw Hoek: Ja. Met voorbeelden graag.

De voorzitter: Dan ga ik naar voor Forum, de heer Van Breukelen. Geen vragen. PVV, de heer Daniels.

De heer Daniels: Die zijn al gesteld, de vragen.

De voorzitter: Het CDA, de heer Draisma.

De heer Draisma: Ook geen vragen.

De voorzitter: VVD, mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Dank, voorzitter. Een vraag aan beide sprekers is hoe zij ertegen aankijken dat er nu slechts maximaal 100 agrariërs mee mogen doen en wat ervoor nodig is volgens hen om alle boeren in de provincie mee te krijgen en te stimuleren om duurzame maatregelen te nemen.

De voorzitter: Dank u wel. Die vraag stelt u, die heb ik even gemist, aan?

Mevrouw Van Gilse: Aan allebei.

De voorzitter: Aan alle twee. Dank. SGP, de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Dank, voorzitter. Dank voor de inspraak. Aan mevrouw Kool de vraag, die signaleert ... Die vraagt aandacht voor het realisme in de doelen. Hoe realistisch schat u de huidige doelen in voor provincie-breed de boeren? Aan de heer Van Rijn de vraag, hij gaf aan van, er is niks gedaan met de inbreng vanuit zijn gebied. Kunt u dat nog iets verder inkleuren en hoe zou u dat dan voor u zien, als we kijken naar de set aan parameters? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de laatste op het rijtje, UtrechtNu!, de heer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Eerst een vraag aan mevrouw Kool. Die zei dat het in gesprek blijven en het samen doen van dit beleid het belangrijkste is, of in ieder geval cruciaal. Nou gaat die Gebiedscommissie Utrecht-West afwaaien en ik vroeg me af of ze het idee had dat daar al een soort van vervangingsproces voor klaarstaat of dat ze zich zorgen maakt dat dat contact gaat verwateren. Dat is de vraag aan mevrouw Kool. Dan aan mijnheer Van Rijn. Er gaat eigenlijk vooral een vraag richting de gedeputeerde kriebelen, maar dat zal ik maar niet doen. Dus meld ik even in het luchtledige dat ik wel geïnteresseerd ben in een brief dan met ... Die dan reflecteert op de uitkomsten van die twee pilots. Zouden we toch misschien wat meer geïnformeerd kunnen worden daarover? Maar goed, misschien nog wel een andere plek. Voor de rest ben ik benieuwd of de onvrede met het participatieproces vooral ligt in de uitvoering van het participatieproces, toen het daadwerkelijk gebeurde, of dat het vooral schrikken was toen het gebrek aan uitkomsten bleek. Voor de rest sluit ik me graag aan bij de vragen van PvdA en SGP.

De voorzitter: Dank u wel. Dat is een hele set voor de sprekers. Ik heb een beetje meegeschreven, dus ik hoop dat ik u ook kan helpen als u het kwijt bent, en met iedereen die mee kan denken. Er zit ook wel wat overlap in de vragen, dus wat mij betreft mag u ze ook clusteren. Wie mag ik eerst het woord geven? Mevrouw Kool, gaat uw gang.

Mevrouw Kool: Ik ga niet ... Ben ik verstaanbaar zo? Helemaal goed. Mijnheer Hart had de eerste vraag over betrokkenheid. Die is inderdaad groot bij de boeren. Dat is mooi. Dat is ... Maar ze zien ook ... U had een vraag over de data. Het is belangrijk dat de data bij de boeren blijft. We zien al dat een aantal commerciële partijen als Lely en zo, die wisselen al hun data uit met Rabobank en dergelijke, dat een boer ziet, wat is dit? Dus de urgentie begint ook bij de boeren van, we moeten die data bij onszelf houden. Voor de provincie zou ik dan vragen, vraag niet naar data aan individuele boeren, maar vraag naar data over het hele gebied. Zodat je het niet terug kan herleiden naar een bepaalde boer, want vaak gaat het over een heel gebied. Maar dat je weet hoe de gebieden gaan met ... Dus dat zou ik eigenlijk dan aan willen geven

aan jullie, van ... Zodat de boeren ook mee blijven werken daarin. Dan de vraag van PvdA. De Jong is van Volt. Partij voor de Dieren en D66, jullie hadden de vraag over de participatie. Later hoorde ik hem ook bij mevrouw Hoek nog een keer. Wat zouden we moeten doen? Wat heel belangrijk is, is een tussenruimte creëren. Dus je hebt de overheid ... Of je hebt de boeren en je hebt de overheid. Het is maar net hoe je het bekijkt. Maar er hoort een tussenruimte te zijn, waarin je vrij kan bewegen, vrij kan zeggen wat je wil, maar ook dat je leert elkaar te verstaan. Want de provincieambtenaar spreekt een hele andere taal dan een boer. Dus je moet zorgen voor een tussenruimte met een goede procesbegeleider, zodat je samen gelijkwaardig, evenwichtig, maar vooral je gehoord voelen. Dat zijn echt procesbegeleiders. Ik heb dat zelf ervaren ook bij de gebiedscommissie met een programmabureau. Daar hebben we zelfs bij de ... diverse procesbegeleiders. Dus bij de transitie met de energie, maar ook bij de onderwaterinfiltratie, maar ook bij de stikstof hebben we ook een voorstel met elkaar gemaakt. Nu is het wachten op de provincie. Dus zodat je gelijkwaardig met elkaar om kan gaan en dat je je ook gelijkwaardig voelt en gehoord voelt. Dus tussenruimte moet je goed organiseren. Die is er dus niet meer, even aansluitend op jouw vraag van de partij van mijnheer Van Dieren. Die is er niet meer en dat geeft ... Daar moet de provincie echt aan gaan werken. Als ik de provincie was, zou ik dus beginnen met ... De regionale stuurgroepen zijn nu opgericht. Ga die ook mandaat geven. Dus de regionale stuurgroepen, daar zitten de waterschappen in, de gemeentes, de boeren en de natuurorganisaties. Geef die ook mandaat als provincie dat ze hun werk kunnen gaan doen. Want nu hoor ik, er is wel wat opgericht, maar waarvoor zitten we hier? U weet zelf wel als bestuurder, als je drie keer bij een vergadering hebt gezeten en het schiet niet op, dan komen ... De vierde keer denk je nog wel even na of je er weer heen zal gaan. Dus het is belangrijk dat je mensen ... Dat je de energie erin houdt. Dat merk ik ook bij de begeleiders die dus in de processen bezig zijn, die willen graag de energie erin houden, dat je met elkaar optimistisch opbouwt. Zo ben ik zelf ook. Ik ben altijd op zoek naar haakjes om dingen op te kunnen bouwen. Dan hadden we de vraag van de vertaling naar de specifieke gebieden, van mijnheer Schaddelee van ChristenUnie. Heel goed, want inderdaad, veengrond is wat anders dan kleigrond en zand is ook weer wat anders. Dus dan moet je inderdaad met elkaar gaan kijken van, is deze norm die we hier stellen wel terecht voor deze grondsoort? Dus daar moet je het met elkaar over hebben. Het is mooi als je dat in een goede participatie of een adviesgroep of een netwerk of een platform of hoe je dat ook regelt, maar dat je dat goed regelt. Dan kom ik op de vraag van Koos Cromwijk van de BBB van, is de hele landbouw vertegenwoordigd? Bij de Adviesgroep Landbouw probeer ik dat altijd goed te doen. Dus dat iedereen erin zat namens een groep boeren. Want je kan de tien koplopers wel hebben of de 10 procent koplopers, ik had van de week een overleg met een heleboel koplopers en die zeiden ook, hoe krijgen we nou die andere middengroep, die 80 procent, mee? Want die willen we ook bereiken en dat is een hele lastige groep. Want je kan als koploper wel heel hard gaan lopen, maar hoe bereik je die tussengroep? Wat we merkten in de Adviesgroep Landbouw, doordat ook de voorzitters van LTO erin zaten, de voorzitters van de collectieven, maar ook de vooruitlopers, maar ook de bestaande coöperaties die er al zijn, de Jongeren, dat we echt een breed veld en een goed overzicht hadden over alle gebieden, dus alle boeren die er zaten, dus ook de koplopers, maar ook degenen die middenin in de middenmoot vallen, om het zo maar te zeggen. Dus het is heel belangrijk dus dat je een goede vertegenwoordiging hebt in die participatie. Dus niet alleen koplopers, maar juist ook die andere proberen erbij te betrekken en daarmee aan de gang gaan. Dan, Juliëtte had de vraag over die 100 boeren, is dat genoeg? We hadden het liefst nog meer gehad. Maar budgetten heb je en alles, dus daar moet je het met elkaar over hebben. Het liefst doen alle boeren mee. Daar moeten we ook naar gaan streven. Maar hoeveel dat gaat kosten en alles, dat kan ik niet inschatten, en wat de ambities zijn en de streefwaardes. Maar daar moeten we wel naar streven met elkaar. Absoluut. Mijnheer Dikkenberg van de SGP, zijn de doelen realistisch? Sommige doelen dacht ik wel van ... We vragen bijvoorbeeld in het UPLOG 40 kilo stikstof per hectare. Hier staat dan al een doel van 30. Dan denk ik, zet dan gewoon 39 neer. Maak hem even wat realistische en wat motiverender, want 30 is wel heel pittig. Dus inderdaad, daar moet je het met elkaar over hebben in het gesprek. Dus eigenlijk, ik pak hem even terug van toen ik in mei hier aan het inspreken was, toen zei ik ook van, we moeten luisteren, luisteren, luisteren, leren en reflecteren. Dus dat is ... Dan, volgens mij ben ik erdoorheen, want ik heb iedereen gehad.

De voorzitter: Volgens mij ook. Ik heb meegelezen. Dan het woord aan de heer Van Rijn.

De heer Van Rijn: Ik heb zowaar mijn best gedaan om alles op te schrijven, maar ik ben niet allemaal bekend met jullie namen, maar ik doe mijn best. Ik zal eerst met u beginnen, GroenLinks. U had die vragen over die streefwaarden en hoeveel die dan weg liggen bij de praktijk. Ik denk dat het heel duidelijk was. Gisteren was er iemand van het Collectief Utrecht-Oost aanwezig en die zei ook, als we boeren 1,5 meter willen laten springen, vraag ze dan geen 2,0 meter of 2,5 meter of nog hoger. Ik denk dat die man heel goed weet wat voor type boeren er aanwezig zijn in Utrecht, want zij verzorgen al die pakketten die er zijn. Ze hebben ook heel intensief contact met die boeren. Hij concludeerde daar ook gewoon keihard, er is hier gewoon echt faliekant iets misgegaan. Met die doelstelling, daar ben ik het ook mee eens, het is ook een vierjarig project. Dus dat wil ook zeggen van, je gaat met elkaar aan de slag, je hebt een instap en dan ga je met studiegroepen kijken van, hoe kan ik mijn bedrijfsvoering verbeteren en kan ik stapjes maken dat ik dus iedere keer een hogere beloning ga krijgen, maar dus ook aan de doelstelling van de provincie Utrecht ga tegemoetkomen? Wij vinden het daarin heel belangrijk dat die stapjes ook stapjes zijn die haalbaar zijn. Wat je nu heel erg ziet, die stappen zijn enorm groot. Het is denk ik beter en motiverender voor een grotere groep boeren in die pilot en ook andere boeren te motiveren om stapjes te maken die wat kleiner zijn, in kleinere delen, zodat je wel vooruitgang bereikt met elkaar, maar dat de stap die je in één keer moet zetten niet te nemen is. Dus dat je ook je bedrijf in die vier jaar stap voor stap kan aanpassen. Ik hoop dat ik dat zo goed verwoord daarmee. PvdA en D66, in ieder geval, het ging over participatie van, wat is er dan gebeurd en hoe is dat zo gekomen? Laat ik het zo zeggen, wij hebben denk ik een jaar lang een viertal bijeenkomsten gehad met de Boerenverstand. Boerenverstand heeft daarin onze KPI-set vormgegeven in een excelsheet met waarden, dus doel en streefwaarden waarvan wij dachten, dat zijn die stapjes die ik net verwoordde die we met elkaar willen gaan zetten. Laat ik het zo zeggen, en dat kwam gisteren eigenlijk keihard naar voren, in de driehoek met provincie Utrecht, LTO en Boerenverstand, daar is geen communicatie geweest over die excelsheet die door ons is uitgewerkt. Mevrouw Webers gaf dat ook nog maar eens aan. Die is niet onder haar ogen gekomen. Die heeft zij niet gehad. Het is ook zo geweest dat in de bijeenkomsten mevrouw Webers weg is gehouden door Boerenverstand. Dus dat wil zeggen, we hadden eerst een bijeenkomst met boeren en een tweede bijeenkomst met boeren. Daarop heeft de provincie gevraagd, we willen graag aansluiten. Boerenverstand heeft gezegd, wij zijn nog niet zover met onze boeren, we moeten beter die streefwaarden hebben. Het punt wat toen gebeurd is, is dat in september het kabinet is gevallen. Het geld viel weg. Dus het hele project droogde op. Er was geen communicatie meer. Ik en ook nog een paar collega's hebben er wel achteraan gegaan, want Boerenverstand was zagezegd het klankbord voor ons, die tussengroep tussen boeren en provincie. Die rol hadden zij op zich moeten nemen. De hele communicatie viel weg. Gisteren is ook gebleken dat ons contactpersoon bij Boerenverstand, die werkt daar niet meer, die heeft vanwege privéomstandigheden allerlei ellende over zich heen. Daarmee is onze rol en onze inbreng compleet buitenspel komen te staan. Ik denk dat mevrouw Webers dat zeer goed kan beamen. Dat er ook gisteren geconcludeerd is van, we moeten kijken dat we met onze groep boeren wel aan de slag gaan, maar dat er ook zeker het eerste jaar heel veel ruimte is om die KPI's aan te passen en die streefwaarden te krijgen naar onze regio. Dus ik hoop dat ik goed heb kunnen beschrijven wat er eigenlijk volledig mis is gegaan met de participatie en dat wij als boeren echt deel hebben genomen, maar dat dat nooit in de driehoek LTO, provincie Utrecht, Boerenverstand, dat is compleet misgegaan. Even kijken, dan ChristenUnie over regio-specifieke gebieden. Dat vind ik eigenlijk een zeer terechte vraag. Als we over de Kromme Rijnstreek spreken, dan praat je toch over een gebied waar agrarische kernactiviteiten worden toegekend. Dat wil zeggen dat bij ons landbouw, akker... Of veeteelt, akkerbouw en fruitteelt zeer intensief aanwezig is. Dat wil ook zeggen dat wij andere grondsoorten hebben. Dus wij halen ook op een andere wijze opbrengsten en we hebben ook een ander bouwplan dat in het veenweidegebied is, wat toch helemaal gekenmerkt wordt door grasland. Bij ons wordt er ook een heel belangrijk deel snijmaïs verbouwd. Dat zie je dus niet terugkomen in de KPI's. Wat heel erg ook in de participatiebijeenkomst naar voor is gekomen, is, wij sluiten regionale kringlopen. Dus ik heb een collega fruitteelt of een collega fruitteler, die gebruikt nu kunstmest, maar die wil heel graag mijn

drijfmest gebruiken om een beter organische stof, een beter bodemleven te creëren. Die kringlopen sluiten wij. Dat wordt totaal niet meegenomen in dit programma. Dus dat wil ik nog maar eens aangeven. Hij kan niet van de mest vanuit een melkveehouder, want als hij geen mest heeft, dan gaat die kunstmest aankopen. Ik denk niet dat dat is wat wij willen. Zo zijn dat regio-specifieke zaken die denk ik wel een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het sluiten van kringlopen. Dat is wat wij niet zien. Dan het volgende punt is ook, dat kwam ook bij onze groep, als het gaat dan over dieren en over het welzijn van dieren, hebben wij aangegeven dat daar een KoeKompas-model is waarin ieder jaar een score wordt toegekend. Wij zien dat ook niet toekomen in die in die KPI's. Het wordt heel hard afgeschaft van, alleen de levensduur van de koe is belangrijk. Terwijl dat ik denk dat er een belangrijke vooruitgang is te creëren als je met elkaar continu kijkt van, hoe kunnen we die leefomgeving van die koe verbeteren? Wat kan je als boer op jouw bedrijf doen om de situatie te verbeteren, dat we naar een doel streven, dat uiteindelijk die koe ouder gaat worden of een beter leven gaat krijgen. Dat is denk beter dan alleen te stellen, die levensduur moet omhoog. Is daarmee uw vraag voldoende beantwoord? Dan de BBB. Nogmaals wil ik daarmee op hameren met die vraag, die drie partijen, die interne communicatie is volledig misgelopen. Daardoor zijn wij als boeren volledig buitenspel komen te staan. Dat is gewoon echt zorgwekkend wat daar gebeurd is. Als dit zo doorgezet moet worden, dan moet daar in het eerste jaar een reparatie plaatsvinden om boeren aan te sluiten en ook die boeren die in de pilot zaten als ambassadeur te laten gelden voor andere boeren, zodat er ook collega's betrokken bij gaan raken en nieuwsgierig worden, wat doen jullie daar dan en welke stappen gaan jullie zetten met elkaar? Dan 50PLUS, ik had de vraag niet genoteerd.

De voorzitter: Er was ook niet een hele specifieke vraag. Die ging wel over participatie. Maar ik kijk ook even naar de klok. Uw buurvrouw is er al uitgebreid op ingegaan. Dus als u er nog kort iets over wil zeggen, kan dat. Maar er was niet echt een vraag van 50PLUS.

De heer Van Rijn: Ik had, wat ook nog heel erg sterk terugkwam bij ons, is dat, het geld komt uit een veenweidepotje. Er staat ook in de Staten dat het duidelijk is dat meer dan 50 procent van het geld ook terug moet naar het veenweidegebied. Dat wil zeggen, daarmee wil ik ook maar eens aangeven van, in die rol is ook onze participatie op die manier opgepakt. Dus daar hebben wij wederom geen vat op gehad. Bij de VVD gaf men aan, waarom 100 agrariërs en hoe kunnen we meer veehouders creëren? Ik denk dat De Aanjager, de laatste pagina van De Aanjager van afgelopen maand, een heel goed voorbeeld was. Daar stond een, en ik heb alle respect voor mensen die een bepaalde bedrijfsvoering hanteren, maar er stond een biologische boerin die haar bedrijf had omgevormd, een productie heeft van 5000 liter melk per hectare en er stond een heel mooi verhaal over haar in. Daar stond in de laatste pagina, of in ieder geval er stond in verwezen van, dit is een boer die naar die UMDL ... En als je zo bent, ga dan naar die UMDL. Maar ik wil hierbij nog maar eens aangeven, ik denk dat 90 procent van de boeren gewoon gangbaar is en een ander bedrijfsmodel erop aanhoudt. Ik denk dat het goed is om ander soort boeren daarin te laten zetten met hun verhalen, die stappen kunnen maken in deze UMDL. Daar moet de provincie denk ik toch wel wat meer aan gaan doen in de communicatie naar boeren toe. Want het is nu heel eenrichtingsverkeer, dat alleen die aller extensiefste boer die biologisch is, die kan in deze KPI's mee gaan doen. Dat moeten we echt absoluut voorkomen. Dus dat zou ik wel mee willen geven, om meer agrariërs te gaan bereiken. Dat ze dus zien wat hun op hun eigen bedrijf doen. Bij de SGP, dan wil ik nogmaals hameren op die kringlopen sluiten. Dus wat ik net aangaf, regionale kringlopen sluiten, mestkringlopen sluiten, maar ook de kracht van kringlopen sluiten. Dus er zijn akkerbouwers bij ons in de buurt, daar koop ik tarwe vandaan. Dus mijn tarwe komt ook van dichtbij de boer. Dat zien we ook niet terug. Dus ik denk dat die samenwerkingsverbanden heel erg belangrijk zijn. Dan een volgend punt, innovatie. Dat werd net al genoemd. Wij bijvoorbeeld thuis hebben een stap gezet om Kopros aan de mest toe te voegen. Dat wil zeggen om mestkwaliteit te verbeteren, ammoniakuitstoot te verlagen. Dat soort innovatieve zaken die boeren dus ondernemen, waar ze dus geld insteken, die zien wij ook niet terug in set KPI's, terwijl dat wel een belangrijke bijdrage kan leveren en lering kan geven voor andere collega's. Dan tot slot, UtrechtNu!. Ik had genoteerd, benieuwd naar de uitvoering of de uitkomsten, maar misschien ...

De voorzitter: Over het ... Het gaat ook over participatie, over de praktische uitvoering, bedoelde u denk ik, dan wel de uitkomsten van de participatie. Dus hoe ...

De heer Van Dieren: U heeft aan het begin al een heel duidelijk verhaal gehouden over het participatieproces, dus het is mij duidelijk waar de knik zit.

De voorzitter: U bent me net voor, dat was ook mijn voorstel. Volgens mij is die vraag ook al beantwoord door u beide.

De heer Van Rijn: Volgens mij ben ik dan door mijn vragen heen.

De voorzitter: Volgens mij ook. Dat was een hele kluit, de beantwoording. Dank u wel daarvoor en dank ook voor uw komst hiernaartoe en uw bijdrage die u heeft gehad aan de Staten. U mag blijven zolang u wilt op de publieke tribune alstublieft en tot ziens. Dan gaan wij met de commissie door naar de bespreking van de Statenbrief, ook over dit onderwerp. Dat doen we in één termijn. Er zijn wel wat partijen die deze brief hebben opgewaardeerd. Dat zijn, en die geef ik ook zo achter elkaar het woord, dat zijn BBB, VVD, D66, Partij voor de Dieren, PvdA, Volt en SGP. Ik herhaal nog even de afspraken in het presidium, dat we letten op de spreektijden. Op mijn briefje staat, strak handhaven. In beginsel dus alleen krijgen de opwaarderende fracties het woord. Dus daar wil ik ook aan vasthouden. Maar ik zal nog een heel klein beetje kijken of ik iets door de vingers kan laten slippen. Maar in de basis zijn het alleen de opwaarderende fracties. Dan ga ik naar de eerste opwaarderende fractie, dat is de fractie van BBB. Dat is mevrouw Zagt, gaat uw gang.

Mevrouw Zagt-Lokhorst: Dank u, voorzitter. Volgens BBB zijn deze KPI's juist bedoeld om de gangbare en de extensieve agrariër te helpen bij de winstderving die ze krijgen als ze meer aan de natuur gaan doen. Bij deze regeling hoeft de biologische boer bijna niks te gaan doen en vangt hij daarvoor toch ongeveer 2000 euro. Niet dat de BBB ze dat niet gunt, maar zo krijg je de gangbare agrariër niet natuurinclusief en geef je geld gratis weg. Ook schokte het de BBB te horen dat met deze pilot gangbare boeren aangeven dat ze de puntentelling te hoog vinden en daar niet naar geluisterd wordt, zelfs het gevoel hebben genegeerd te worden. Wat gaat de gedeputeerde daaraan doen? Als laatste, en dat schokt BBB het ergst, vernemen wij dat alleen natuurinclusieve agrariërs kunnen gaan pachten. Is dit waar? Zo ja, waarom willen wij in deze provincie juist niet de gangbare agrariër helpen om meer aan de natuur te doen? Worden de KPI's straks leidraad voor het uitgeven van de pacht? Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga eerst alle indieners of opwaardeerders af. Dan VVD, mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Vorig jaar tijdens de aankondiging in de Statenbrief had ik al angst dat deze aanpak niet ... Met deze aanpak niet alle boeren gestimuleerd zouden worden om stappen richting duurzaamheid en goed omgaan met de natuur te zetten. In de beantwoording toen werd gezegd dat dat risico eigenlijk niet bestond. Ik ben bang dat, gezien de Statenbrief die er nu ligt en de beantwoording van de insprekers, dat deze angst toch werkelijkheid is geworden. Ik vind het jammer dat deze gelden dus maar voor een klein groepje, maximaal 100 boeren, worden ingezet. Als ik het zo hoor, lees, ook maar voor een selecte groep met een bepaalde bedrijfsvoering. Ik wil dat alle boeren in onze provincie gestimuleerd worden. Ik wil daarom graag van de gedeputeerde horen hoe zij gaat zorgen dat dat ook echt gaat gebeuren en of zij ook van mening is dat met deze regeling eigenlijk alleen maar boeren met een bepaalde bedrijfsvoering in aanmerking hier voorkomen. Hartelijk dank.

De voorzitter: Dank u wel. Dan D66, de heer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Dank, voorzitter. Mevrouw Kool en de heer Van Rijn hadden het er net ook al even over, op een vraag van de heer Schaddelee. Wij zijn benieuwd hoe de gebiedsgerichte aanpak terugkomt in

de UMDL. Daarbij op een technische vraag van ons, kregen we het antwoord dat de de-minimis-regeling niet vier jaar duurt, zoals in de brief staat, maar drie jaar. Heeft dat nog consequenties voor de uitrol van UMDL? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. We willen ook graag met GS in gesprek en met de fracties over de beoogde doelen van de UMDL en de KPI's die daar nu in geformuleerd zijn. Het is natuurlijk een instrument dat heel belangrijk gaat zijn waarschijnlijk in de verduurzaming van de melkveehouderij in ons landelijk gebied. We willen natuurlijk dat het tot de gewenste resultaten leidt, maar ook, heel belangrijk, dat het niet ten koste gaat van dierenwelzijn. Dat werd ook al net door een van de sprekers genoemd. We vinden het dus belangrijk dat de aanbevelingen die benoemd zijn door dierenwelzijns- en natuurorganisaties in het manifest Ook onze transitie worden meegenomen bij het ontwikkelen, maar ook bij de uitvoering van deze tool. Dus we dringen erop aan om die zes leidende principes voor een dierwaardig veehouderij te volgen, zoals geformuleerd door de Raad van de Dierenaangelegenheden. Belangrijk punt daarbij is, is vooral dat er een concreet en compleet toetsingskader wordt toegepast en dat er onafhankelijke experts betrokken worden bij beleidsvorming en bij uitvoering. Gezien ook onze aangenomen motie Ook onze transitie van voor de zomer, lijkt het ons belangrijk dat het UMDL aan dierenwelzijn wordt getoetst door erkende experts. Op dit moment is er maar één KPI en dat gaat over de levensduur van de koe. Dat lijkt ons wel zeer mager. De heer Van Rijn gaf zelf ook aan dat dat natuurlijk breder is. Dierenwelzijn gaat ook over leefomgeving, maar het gaat ook over het leven van het dier en dat die kan leven naar zijn aard. Vraag aan de gedeputeerde dus, kan deze tool door een dierenwelzijnsexpert worden getoetst en beoordeeld voordat hij in werking treedt? Dat lijkt ons ook haalbaar, aangezien die pas in maart ingaat. Daarnaast, gerelateerd hieraan, er komt een expert in de studiegroep en kennisbijeenkomst, dus een dierenwelzijnsexpert. Dat lijkt ons hartstikke goed. Het **NWU** is onderdeel van de stuurgroep. Zou er ook een dierenwelzijnsexpert kunnen worden toegevoegd aan de stuurgroep? Dus dat is nog een tweede vraag. Tot slot, wij hadden wat vragen gesteld over evaluatie en controle van deze tool, over de resultaten dus, maar uit de beantwoording van de technische vragen van Volt en die van onszelf werd ons niet helemaal duidelijk waar de checks en balances zitten, zowel aan de voorkant als gedurende het proces. Er komen jaarrapportages, maar op welke gegevens en data zijn deze dan gebaseerd? Als er slechts steekproefsgewijs gecontroleerd wordt of de deelnemende boeren de maatregelen uitvoeren, zoals vastgelegd in het contract, hoe kan worden nagegaan welke verbeteringen erover de gehele linie zijn doorgevoerd en dat er daadwerkelijk vooruitgang is geboekt op die duurzaamheid, maar dus ook op dierenwelzijn? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. U stelt iets meer vragen dan in uw opwaardeerverzoek staan. Een deel daarvan is ook technisch volgens mij, dus die ... Maar dat laat ik ook aan gedeputeerde. Dan de vijfde opwaarderende partij, Partij van de Arbeid. Gaat uw gang.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Dank u wel, voorzitter. Mooi dat we al van start gaan en niet langer wachten op de transitiegelden van het Rijk. Dat zullen ook de boeren fijn vinden. Zoals ook te lezen in onze technische vragen, vinden wij het van groot belang dat er geen agrarische ondernemers buiten de boot vallen. We willen ze immers allemaal de kans geven de omslag naar de natuurinclusief werken te maken. Wij hebben daar nog steeds zorgen over, want we lezen dat alle aanvragen via de collectieven lopen. Wij willen dat de regeling van elke agrarische ondernemer die wil transformeren naar een natuurinclusief bedrijf bereikbaar is. Hoe wordt dit gewaarborgd? Begrijp ik naar aanleiding van mijn technische vraag goed dat de 2 miljoen die nu beschikbaar is, uitsluitend voor 100 melkveehouders bestemd is en dat de inzet van de UMDL voor fruittelers later aan bod komt? In de pilot waren namelijk ook fruittelers meegenomen, maar nu lees ik alleen over melkveehouders. Naar aanleiding van de inspraak zojuist en ons gesprek daarover is het misschien een goed idee om nog eens te kijken naar de mate en de wijze van

invulling van de participatie. Spreek ook vooraf af dan wat de mate van dit participatie is. Draagvlak is immers een voorwaarde voor het slagen van de zo door ons gewenste transitie in het landelijk gebied. Zo'n grote verandering zal altijd op weerstand stuiten, maar vraagt ook om de maximale inspanning op het meenemen van betrokkenen. Wij kunnen wel doordenderen met onze trein, maar als alle passagiers dan nog op het perron staan, bereiken we onze doelen niet. Welke mogelijkheden ziet ons college voor verbeteringen hierin?

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar Volt, de heer De Jong.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Het UMDL is in de vorige Statenperiode ingestemd en Volt wil daar niet op terugkomen, maar wel van gedeputeerde haar overwegingen en verwachtingen beter begrijpen. Allereerst rond de belangrijke rollen van andere ketenpartners. Hoe gaan we die bewegen aan te haken en wat is volgens gedeputeerde de invloed van het nu opstarten van het UMDL op de positie en welwillendheid van die ketenpartners? Ook willen we beter begrijpen hoe Gedeputeerde Staten de doelmatigheid beoordeelt. 33 procent van de kosten is gealloceerd voor overhead. Is Gedeputeerde Staten het met Volt eens dat dit vrij hoog is? We begrijpen uit antwoord op onze technische vragen dat dat ook gaat om kennisdeling, maar er zijn toch vragen bij de proportionaliteit. Daarnaast willen we ook beter begrijpen wat de overwegingen en verwachtingen zijn rond de inzet van agrarische collectieven. We begrijpen dat deze collectieven dicht bij de boer staan en vertrouwd zijn, en dat is goed. Dit vraagt wel wat van ons risico- en kwaliteitsmanagement, in een indirecte relatie waar de fiduciaire plicht mogelijk onduidelijk is. We vragen ons af wat de verwachtingen en inzet zijn van Gedeputeerde Staten op deze punten in samenwerking met de collectieven. De noodzaak voor kwaliteitsborging is ook gebleken uit het gebruik van Europese landbouwsubsidies, waar op grote schaal onregelmatigheden zijn ontdekt, wat we hier graag willen voorkomen. Max 5000 euro, en voor veel boeren waarschijnlijk ruim daaronder, dat is geen groot bier. Is Gedeputeerde Staten het met Volt eens dat dit instrument mogelijk niet of minder effectief gaat zijn vanwege de geringe incentive waarden? Tot slot, voorzitter, vindt Volt het moeilijk te begrijpen waarom er geen kwantitatieve KPI's zijn opgenomen, dus gericht op de intensiteit van veehoudende bedrijven. Een antwoord op de technische vragen stelt dat, ik citeer, de omvang van een bedrijf geen directe relatie heeft met de prestatie op het gebied van milieu. Einde citaat. Maar meer intensieve bedrijfsmodellen met meer koeien per hectare leidt toch tot een grotere blootstelling aan de stikstofproblematiek? We vragen gedeputeerde haar overwegingen rond de KPI's te duiden en aan te geven of kwantitatieve KPI's alsnog te overwegen zijn. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De laatste opwaarderende partij is SGP, de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. De Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw is volgens ons een eerste stap naar een veranderend boerenbedrijf. Maar de kernvraag die we ook in onze schriftelijke vragen stelden, blijft dan wel welke boeren je daarmee kunt bedienen als het gaat om haalbaarheid en betaalbaarheid. Dan gaat het juist over de boeren die stevig met kringloop bezig zijn, dus dat is een beperkte groep. Dan is het heel interessant als extra tegemoetkoming. De vraag is al eerder gesteld. De vraag rijst dan ook of dat een dergelijke regeling doelmatig is voor de grote groep die je wilt bereiken. Als ik de participatie zo hoor, dan zitten daar nog wel wat rimpels die te overwinnen zijn. Een gangbare boer moet met de voorgestelde doelen dusdanig opbrengsten inleveren, dat de vergoeding nauwelijks zoden de dijk zet. Dat doet wel het haakje ook aanraken van, wat bedoelen we dan met stapeling van tegemoetkomingen en beloningen en pakt het dan ook inderdaad uiteindelijk uit in rechten? Dus is het dan inderdaad aansluiten of uitsluiten, dus als het gaat om pachtrecht en dergelijke. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat een duurzaam verdienmodel onder de bedrijven aanwezig blijft die je graag ziet veranderen met een duurzamer bedrijf, dus de gangbare boeren, de grote groep die we nog nauwelijks bereiken? Ga je op grote schaal invulling geven aan deze doelen, daalt je productie en dus je inkomsten. Dan komt het niet zozeer op onwil in deelname, maar onmacht. Dan sluit ik me ook aan bij de vraag van Volt als het gaat over

de betaalbaarheid. Voorzitter, daarop doorgaand, ligt hier dan dus een plan achter om hier meer beloning aan toe te kennen en dus ook in pachtrecht en dergelijke zoals ook de inspreker onder andere suggereerde? In de Subsidieverordening zit een heel duidelijke ruimtelijke spreiding. Minimaal de helft uit Utrecht-West slash Eemlander, daar moet de deelname vandaan komen. Waarom deze spreiding en hoe heeft het tot stand kunnen komen dat vanuit de pilot Kromme Rijn dan zo stevig geageerd wordt? Zijn de aangewezen zogenaamde nutriënt-verontreinigde gebieden in Oost-Utrecht dan niet relevant als het gaat om de doelstellingen die we in de KPI's hebben verwerkt? Of zijn de KPI's nog niet passend voor die nutriënt-verontreinigde gebieden? Is dit dan een passende aanpak? Kan de gedeputeerde dan nog reflecteren, en dan sluit ik bijna af, voorzitter, op de totstandkoming van dit stuk? Waarom lees ik niks in de aanpak en de uitrol over de nogal ongeruste signalen over de participatie in Kromme Rijn-gebied? De stuurgroep voor landbouworganisaties die wordt vormgegeven in de subsidieregeling, vallen daar ook de collectieven onder? Of zijn dat alleen de organisaties zoals LTO, Agractie en dergelijke? Of worden hier juist ook de collectieven bedoeld? Daar ben ik even benieuwd naar, naar de inkleuring van die term, zeker ook in het licht van de signalen over de doorontwikkeling die nodig is in de looptijd. Dank u wel.

De voorzitter: Dank aan alle opwaardeerders. Dan kijk ik naar gedeputeerde of u klaar bent voor de beantwoording.

Gedeputeerde Sterk: Nee, ik wil graag even tien minuten schorsing. Er was zo'n hoog tempo in de vragen, dat ik dat graag even wil ordenen.

De voorzitter: Tien minuten. Dan gaan we verder om 10:40 uur. Nee, om 10:38 uur. We gaan door met de vergadering. Ik geef het woord aan gedeputeerde Sterk. gaat uw gang.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Zoals altijd geef ik even aan welke thema's ik in welke volgorde zal bespreken. Ik begin met de participatie, de deelname. Dan zeg ik iets over de KPI's. Dan over de betaalbaarheid en de de-minimis-regeling, de uitvoering, de doelmatigheid, de pacht en ten slotte de ketenpartners. Dan kunt u een beetje weten waar ik straks in mijn verhaal ben. Ik wil ook beginnen met de insprekers te danken, mevrouw Kool en de heer Van Rijn. Het is wel bijzonder denk ik om te zien hoe eigenlijk twee verschillende perspectieven er zijn op eenzelfde onderwerp. Dat geeft denk ik ook wel een beetje de dynamiek aan die er gewoon nog is omtrent het ontwikkelen van deze monitor. Misschien is het goed om even iets toch in te gaan op het verhaal uit de Kromme Rijn en waarom daar nou zo'n verschil zit tussen hoe het daar beleefd en gegaan is en dat met de veenweidegebieden. Want in de veenweidegebieden, zoals mevrouw Kool ook aangaf, is volgens mij heel goed samengewerkt met alle betrokkenen en ook met de provincie. Ik zit even te kijken, u zit daarachter. Dat heeft volgens mij dus ertoe geleid dat men steeds goed met elkaar gesprek is geweest en dat de uitkomst daarvan dus ook een gedragen besluit is geweest. Bij de Kromme Rijn-pilot is dat een pilot die is getrokken door LTO Noord en door Boerenverstand. Wij zijn als provincie daar eigenlijk een beetje buiten gebleven. Wij moeten nu in ieder geval constateren dat wij onvoldoende de mogelijkheid hebben gehad denk ik ook om aan te sluiten bij deze pilot en dat dat dus inderdaad blijkbaar iets nu heeft opgeleverd waar in ieder geval nog steeds discussie over is. Dus ik zeg in ieder geval hier toe dat wij gaan zorgen dat we nu rechtstreeks met de boeren ook in contact zullen gaan en dat we ook zullen ... Het gesprek nog aan zullen gaan over de zorgen die er zijn omtrent de doelen die ... Dus met name de streefwaarden die zijn benoemd in die pilot. Waarbij overigens ik ook wil zeggen dat die streefwaarden niet bedoeld zijn om te halen in 2027. Het zijn streefwaarden die uiteindelijk een 2030 of 2035 gehaald moeten worden, gewoon omdat ze onderdeel zijn van de doelen die ook aan ons als provincie zijn gesteld. Dan kun je natuurlijk nog wel een gesprek hebben over de tussenstapjes daarnaartoe en hoe je die dan beloont. Volgens mij is dat ook het gesprek wat je zou moeten voeren. Maar ik zeg in ieder geval toe dat we daar nog naartoe zullen gaan voor dat gesprek. Ik zeg ook dat eerder deze geluiden mij niet ter ore zijn gekomen. We hebben een stuurgroep gehad waar ook LTO Noord bij was betrokken, waar ook Boerenverstand bij is geweest. Deze geluiden zijn mij ... Hebben

mij toen niet bereikt. Dus ik heb het pas eigenlijk gister gehoord dat dit, gister einde van de middag, dat dit speelde. Dus misschien is het ook goed om in ieder geval die kanttekening te plaatsen. Maar ik zal in ieder geval zorgen dat wij dit oppakken en dat wij daar dichtbij betrokken gaan zijn.

De voorzitter: Ik heb een interruptie van de SGP. De heer Van den Dikkenberg, gaat uw gang.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank voor deze terugblik. Wat mij wel bevreemdt, is dat er blijkbaar nooit met de uitkomsten vanuit de pilot Kromme Rijn dus ook doorontwikkeld is in de Utrechtse UMDL. Hoe heeft dat dan kunnen gaan?

Gedeputeerde Sterk: Dat is ook wel een vraag die ik heb. Ik denk niet dat dat nooit iets gebeurd, maar ik denk wel dat met name de partij die ook werd genoemd net denk ik door de heer Van Rijn, Boerenverstand, dat daar ook door personele capaciteit blijkbaar gewoon een hiaat is ontstaan, waardoor de communicatie naar ons toe in ieder geval op dat punt onvoldoende is geweest. Het is voor mij ook een vraag. Nogmaals, ik hoorde ook pas sinds gistermiddag dat dit speelde. Dus wij zullen dit oppakken. Aan de andere kant, de KPI's die we hebben, die zijn natuurlijk grotendeels voor de beide pilots gelijk. Bij de veenweide leveren ze dus niet deze discussie op, dus dat moeten we ook zeggen. Dus die streefwaarden, nogmaals, die we benoemd hebben, dat zijn geen streefwaarden die we dus al over vier jaar behaald moeten hebben. Maar zoals GroenLinks net ook al zei, het zijn natuurlijk een soort van doelen waar je naar wil streven. Daar moet je stapjes voor gaan zetten. Wat we natuurlijk willen met deze monitor, is dat we mensen in beweging krijgen om die stappen te gaan zetten en dat ook stimuleren door daar een beloning tegenover te zetten. Dus het interessante was natuurlijk van vanmorgen dat er dus over dezelfde monitor met grotendeels dezelfde KPI's toch een wisselende appreciatie is. Ik denk dat het goed is dat ik daar toch nog eens even naar ga kijken. Tegelijkertijd, we willen juist ook kennis opdoen om te kijken, hoe werkt het nu? Het is ook een lerend proces, zeg ik toch maar weer. Dus we willen er ook van leren. We doen ook veel aan kennisdeling. Daarom zijn die overheadkosten ook zo hoog, zeg ik dan even tegen Volt. Dus we willen juist zorgen dat wij hiervan leren om nog beter te snappen, hoe kunnen we nou dat op een goede manier stimuleren waarbij de boeren er wat mee kunnen, maar wij ook naar de doelen toe vertrekken? Dat is een interessante vraag die ik op dit moment ook zo even niet kan beantwoorden. Maar ik beloof u dat ik daar in de memo nog eventjes, of in een brief nog eventjes op terugkomt, want dat lijkt mij recht doen aan wat er vanmorgen hier is gewisseld. Dus het is niet zo volgens mij dat boeren zijn genegeerd, zoals de BBB stelt. Sterker nog, LTO Noord heeft ook een grote rol gespeeld. Ik ga ervan uit dat zij ook hun achterban daarin vertegenwoordigen. Maar dat er iets niet goed is gegaan, dat is duidelijk. Daar zal ik u over berichten.

De voorzitter: Mevrouw Zagt, BBB.

Mevrouw Zagt-Lokhorst: Ik wil nog even reageren net over ... Want u had het over de lange termijn. In Gelderland is een project geweest. Als het goed is, hebben we dat allemaal gelezen, dat dat project 30 jaar moest gaan duren en dat dat met 2 jaar is stopgezet. Zijn we dus allemaal onze maatschapsgeld in dit project aan het stoppen, wat dus al bij voorbaat hier blijkt dat dat eigenlijk allemaal niet werkt. Er wordt niet geluisterd, er wordt niet geparticipeerd. Dus hoe gaan wij duurzaam investeren, als het om gemeenschapsgeld gaat in dit project? Hoe gaan wij dat zien?

Gedeputeerde Sterk: Ik heb iets vernomen over dat project in Gelderland, maar ik weet ... Het fijne weet ik daar niet van. Wat ik over dit project kan zeggen, is dat het enige natuurlijk wat we met dit project doen, is boeren stimuleren om een bepaalde weg te kiezen. We dwingen boeren niet. Het is een vrijwillige deelname, dus boeren kunnen daar zelf voor kiezen. Wat daar tegenover staat, is dat we ze daarin ook stimuleren door een beloning. We weten allemaal ook dat er natuurlijk iets moet veranderen. Dat doen ook heel veel boeren, die zijn er ook al mee bezig. Dat proberen wij natuurlijk ook met allerlei regelingen en middelen te stimuleren. Maar u weet ook dat de transitie voor ons, wat op dit moment in de Eerste

Kamer controversieel is verklaard, natuurlijk wel ook de zaken bemoeilijkt om dat goed te doen. Maar de dingen die hier worden gedaan, lijken mij vrij no-regret, om dan maar zo te zeggen. Wij proberen die gewoon te stimuleren. Dus ik vind de vergelijking met Gelderland ... Die kan ik verder niet plaatsen hier. U gaf ook nog aan van, is het dan alleen voor de bioboeren, want die scoren toch al overal goed? Dat is niet het geval. Ze scoren inderdaad op een aantal KPI's heel goed. Maar voor bioboeren is het bijvoorbeeld nog niet verplicht om zich aan de KringloopWijzer te houden, terwijl reguliere boeren dat al wel doen. Daar zit ook een aantal KPI's op. Dus in dat opzicht is er voor bioboeren ook nog wel iets te winnen. Er was ook een vraag over, maar het is niet ... Het is toch echt jammer dat er maar 100 boeren mee kunnen doen. Dat vindt deze gedeputeerde ook. Ik had ook graag meer boeren kunnen faciliteren om hieraan deel te nemen, maar het budget is er gewoon niet voor. Wij hopen mogelijk nog iets uit de maatregelenpakketten te kunnen halen. Maar ook daarvan moet eerst de Tweede Kamer zorgen dat dat geld beschikbaar komt. Een transitiefonds was. daarin ook fijn geweest, want dan hadden we inderdaad op veel grotere schaal dit kunnen doen. Maar omdat ik niet het risico wil lopen dat ik anticipeer op geld wat er mogelijk niet komt, heb ik gezegd, laten we het in ieder geval dan doen met het geld wat we wel beschikbaar hebben als provincie en daar in ieder geval nog mee aan de gang gaan. Dan, hoe zit dat dan in die gebiedsgerichte aanpak? Dat was een vraag van D66. We hebben sowieso ... In die gebiedsgerichte aanpak doen we ook die kennisgroepen organiseren, dus daar proberen we het ook in te brengen. We zijn ook aan het kijken hoe we nou dat UMDL ook goed kunnen integreren in UMPLG. Sorry van alle afkortingen en voor degenen die luisteren. Maar in het gebiedsplan voor de provincie Utrecht. Wij nemen het ook mee in de Landbouwvisie. Dus we proberen dat natuurlijk echt wel ... Het is namelijk een instrument natuurlijk om, wat we ook beogen met het UPLG, die doelen te bereiken. Fruittelers, daar hebben we ook een pilot mee gedaan. Ook daar geldt weer voordat LNV ineens heeft besloten dat ze alleen maar even met de melkveehouderij en de akkerbouw door wil in de sfeer van de KPI's en daar zich eigenlijk een beetje op hebben teruggetrokken. Ik heb in ieder geval aangegeven dat ik mijn uiterste best wil doen als provincie om te zorgen dat in ieder geval de pilot met de fruitteelt afgerond kan worden, die zou tot eind van dit jaar lopen, omdat we daar ook gewoon wat te doen hebben. Dat gaf net Van Rijn ook al aan, denk ik, dat juist in de Kromme Rijnstreek er juist ook mogelijkheden zijn om vanuit de melkveehouderij ook iets te kunnen doen voor de fruitsector.

De voorzitter: Ik heb een interruptie van de heer Overkleeft, D66.

De heer Overkleeft: Excuus, voorzitter. Ik moest even sudderen op het antwoord wat de gedeputeerde gaf over de gebiedsgerichte aanpak en hoe de UMDL zich daartoe verhoudt. Er liggen natuurlijk in de regio in verschillende gebieden verschillende opgaven. Is er een manier denkbaar dat je die verschillende opgaven doorvertaalt naar de KPI's of daarin differentiatie aanbrengt?

Gedeputeerde Sterk: Dat is natuurlijk een interessant gesprek, want aan de ene kant wil je iets ophalen wat voor iedereen zou kunnen gelden. Daarom hebben we ervoor gekozen om grotendeels de KPI's voor de hele provincie te stellen. Maar we hebben natuurlijk wel een paar aanpassingen gedaan voor waar het voor veenweide bijvoorbeeld gaat, want in veenweide hebben ze natuurlijk een hogere uitstoot sowieso al. Daar kun je dan niet de boeren voor verantwoordelijk stellen. Dus dat proberen we wel. We gaan ook kijken natuurlijk of dat eventueel in die processen ook mogelijk zou zijn. We kiezen er nu voor om dat nog even niet te doen. Maar nogmaals, het is een lerende aanpak, dus dat zijn allemaal vragen die daar ook wel onderdeel van zijn. Voorzitter, misschien is het handig als ik het blokje even afmaak en dat we dan de vragen doen, want anders dan ... Ik ben er bijna, voorzitter.

De voorzitter: Ik kijk even naar Volt, want die stak ... Prima.

Gedeputeerde Sterk: Dan gaf de SGP nog aan van, het doel is toch eigenlijk om een hele grote groep binnen te halen? Dat is het ook inderdaad. Maar wat ik net al aangaf, we zouden graag ook met een

grotere groep kunnen beginnen. Die mogelijkheden zie ik op dit moment niet. Waar we in ieder geval wel over aan het nadenken zijn, ook in het kader van dit traject, is of wij ook boeren, andere boeren kunnen laten coachen met de kennis die zij zelf opdoen, hoe je die ook over kan brengen aan andere boeren. Dan gaat het niet om de koplopers, maar dan gaat het echt gewoon om de reguliere boeren die daarbij ook een steuntje in de rug kunnen geven aan de collega's bijvoorbeeld in de regio. Dus dat is een onderdeel van de doorontwikkeling van dit UMDL. Nu ben ik wel aan het einde van dit blokje, voorzitter.

De voorzitter: Dan kijk ik naar de fractie van Volt, de heer De Jong.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Ik moest even rekenen, dus ik ben ... Ik wil, als u het mij toestaat, nog even terugkomen op die doelmatigheid. Ik heb inderdaad begrepen, dat was ook een antwoord op de technische vragen, dat er ...

De voorzitter: Dat is een ander blokje, hoor ik de gedeputeerde zeggen. techniek.

De heer De Jong: Het is wel al genoemd in dit blokje, maar dan wacht ik het even af.

De voorzitter: Dan wachten we tot het volgende blokje. Misschien heeft de PvdA nog een vraag voor dit blokje.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Ik heb ook even gerekend. Het ging even over het budget van 2 miljoen. Daarvan wordt hooguit vijf ton besteed aan de subsidies. Dat betekent dus dat je anderhalve ton overhebt eigenlijk. Dat vind ik wel heel veel geld, ook al wil je ervan leren. Dus misschien is mijn vraag, kan dat nog aan het stuk toegevoegd worden, hoe dat dan precies zit, waar het aan besteed wordt en wat voor grote voordelen we daar dan later uit zullen putten?

De voorzitter: Ik ga toch heel even terug naar Volt, want ik zag wat gebaren daarachter. Dit is in lijn ook met de vraag die u wilde stellen?

De heer De Jong: Dan ga ik hem nu toch stellen, want dat was inderdaad mijn vraag die ik eerder stelde. Maar ik vermoed dat de gedeputeerde het antwoord al klaar heeft. Maar ik wil toch even ingaan op de zin die net werd gedeeld door gedeputeerde, aangaande het leren. Twee vragen. Eén, wat houdt het leren precies in? Dus wat is het plan daarachter? Maar als we kijken naar de kostentabel, dan zien 34 procent voor de overhead, waarvan gealloceerd voor kennisontwikkeling 10 procent is. Dat betekent dat we nog steeds 24 procent overhead hebben. De vraag daarbij is nog steeds of de gedeputeerde dat proportioneel acht.

Gedeputeerde Sterk: Voorzitter ...

De voorzitter: Dit is misschien wel weer aanvullend en ik weet niet of u hier zo dat uit uw mouw kunt schudden.

Gedeputeerde Sterk: Ik zou eigenlijk willen voorstellen dat we daar schriftelijk even over terugkomen. Want ik snap dat er vragen zijn. Ik denk het goed is dat we iets meer inzicht geven in, waar zitten die kosten nu? Nogmaals, het is wel gewoon een vrij nieuw iets. We proberen daar juist ook in te investeren, ook tijdens het project, juist ook in die kennisontwikkeling. Dat kost gewoon veel. Maar ik stel voor dat we daar schriftelijk nog even op terugkomen.

De voorzitter: Daar gaan we in mee.

Gedeputeerde Sterk: Voorzitter, ik kwam nu bij het blokje KPI's.

De voorzitter: VVD, Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Dank. Ik had nog een vraag over het antwoord over die maximaal 100 boeren, want er wordt iedere keer gezegd over de middelen, wat ik ook snap, wat vervelend is dat er niet genoeg middelen zijn om de aanpak die er nu besloten of bedacht is om die voor iedereen of voor meer boeren toegankelijk te maken. Maar er zijn natuurlijk alsnog mogelijkheden om bijvoorbeeld ander soort maatregelen of dan net een iets minder groot bedrag per boer uit te geven, zodat het toch meer boeren raakt dan alleen die 100. Is daar ook naar gekeken?

Gedeputeerde Sterk: Die mogelijkheden zijn dus beperkt, want als je meer boeren wil bedienen voor dit bedrag, betekent het ook dat de beloning lager wordt. De beloning is juist ... Dat hoorde u eigenlijk ook uit de Kromme Rijn, die gaven aan van, de beloning is relatief nu laag. De vraag is of dat boeren echt in beweging zet om hieraan mee te doen. Dus het is ... U ziet ook een gedeputeerde, als ik een zak geld had, dan zou ik hem veel groter hebben ingezet, omdat ik zie dat het gewoon iets is waar boeren behoefte aan hebben en wat volgens mij ons ook helpt. Maar die zak geld is er op dit moment niet, dus wij kiezen voor die 100 boeren en proberen daar vooral ook heel erg in op te halen, wat werkt en hoe ... Welke maatregelen werken dan ook, hoe kunnen we boeren daarbij helpen? Dus u heeft gelijk dat het goed zou zijn, maar ik zie op dit moment niet de mogelijkheden daartoe.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zie ik nog een aanvulling geloof ik van de BBB, de heer Cromwijk.

De heer Cromwijk: Twee dingetjes. Zo meteen gaan we het nog over de KPI's hebben en de pacht. Maar er is afgelopen najaar ... De pacht is opnieuw uitgegeven en er zijn gewoon boeren van hun land afgezet die ook natuurinclusief zijn, aan de hand van de KPI's, omdat ze toevallig de beheersovereenkomsten niet hadden en niet wisten dat ze ze in moesten leveren. Dat is gewoon een praktijkvoorbeeld. Dat wilde ik even meegeven. Dus dat in Utrechtse Veer alles van een leien dakje gaat, is ook echt niet zo. Aanvullend op mevrouw Van Gilse, de vraag, ik heb ... Een paar commissievergaderingen geleden hebben we het over de Europese landbouwsubsidies gehad. Er zit 31 miljoen in de pot. Kunnen we daar dan niet een of andere subsidievorm aan hangen, om die boeren dus daadwerkelijk allemaal een kans te geven en goed te gaan belonen voor wat ze leveren hierin en ook om het goed en langjarig vast te leggen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Voordat ik het woord weer geef aan de gedeputeerde, ik ga de teugels iets aantrekken, want het is een Statenbrief met één termijn en we neigen nu naar een uitgebreide behandeling met twee, en zelfs meer, termijnen. Dus ik ga hem iets, wat ik al zeg, ik ga de teugels aantrekken. Nu het woord aan de gedeputeerde.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Dan ben ik bij het blokje van de KPI's. Daar vroeg Partij voor de Dieren waarom dierenwelzijn, of dat wel goed wordt meegenomen. Wat ik natuurlijk al eerder heb gezegd, we proberen dat natuurlijk ook juist in het UPLG mee te nemen en ook in de Landbouwvisie. Daar lopen nu ook al de gesprekken over. U vroeg ook, zou het niet mogelijk zijn om een expert in de stuurgroep te kunnen zetten? Dat kunnen we inderdaad regelen. Dus die toezegging wil ik hier doen. U zegt dat, waarom zijn er maar twee, want u zegt één, maar er zijn twee KPI's op dierenwelzijn benoemd, waarom niet meer? Dat heeft er gewoon mee te maken dat we daar op dit moment geen data voor hebben die we kunnen gebruiken om vervolgens ook dat in de monitor te kunnen gebruiken en daarop te kunnen belonen. Dan had Volt nog een vraag waarom er geen kwalitatieve doelstelling kan worden opgenomen. Die is er wel opgenomen. Als je bijvoorbeeld kijkt naar ammoniakreductie, dan is dat een kwalitatieve doelstelling. Op het punt waar u op duidde ook, over de omvang van het bedrijf, daar heb ik in de technische vragen op geantwoord, voorzitter.

De voorzitter: De heer ... Volt, de heer De Jong, en dan Partij voor de Dieren. En dan inderdaad alleen nog een aanvulling op wat er al is gevraagd en in de opwaarderingen staan. Want ik ... Anders gaan we echt een te brede behandeling doen van een Statenbrief.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Maar het gaat erom dat ik het antwoord niet goed begrijp. Er wordt verwezen naar het antwoord in de technische vraag. Maar daar gaat ... Ik snap de omvang, die snap ik. Maar het gaat om het bedrijfsmodel, dus de intensiteit. Hoe intenser een veehoudend bedrijf is, meer koeien per hectare, hoe groter toch de stikstofproblematiek, en waarom we daar geen KPI op hebben gezet.

Gedeputeerde Sterk: Dan vraag u eigenlijk naar de GVE, waarom er geen KPI op de GVE is gesteld. Dat heeft er denk ik in ieder geval mee te maken dat verschillende landbouwgebieden sowieso een verschillende mogelijkheid bieden voor landbouw. Veenweide wat relatief nat is, kun je ... Ben je extensiever dan bijvoorbeeld op de zandgronden en dat is weer anders dan in Kromme Rijn. Dus je wil juist ook een KPI die over het hele gebied heen geldt. Bovendien is er ook heel veel discussie over die KPI's. Als je die zo zou definiëren, dat is een van de redenen bijvoorbeeld dat het landbouwakkoord is geklapt. Dus volgens mij hebben we vooral gezocht naar KPI's die bijdragen onze doelen, want dat doen ze wel, waarbij er ook draagvlak is onder de agrariërs om daarmee aan de slag te gaan. We hebben ze dus op deze manier, dat zijn er dus zelfs meer dan wat er vanuit het Rijk op dit moment aan KPI's is geformuleerd, hebben we ze op deze manier opgesteld. Dus dat ter toelichting.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zag ook nog een hand van Partij voor de Dieren, of is die beantwoord? En kort alstublieft.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. Ik wilde inderdaad ... Bedankt voor de toezegging. Daar zijn we blij mee, dat er ook in de stuurgroep een dierenwelzijnsexpert komt. Mijn vraag was eigenlijk meer, niet zozeer, want het zou mooi zijn als er meer KPI's worden toegevoegd, maar eigenlijk dat er gewoon door een dierenwelzijnsexpert wordt gekeken naar wat er nu is opgesteld, ook omdat het een lerend instrument is. Dus dat zou mooi zijn als daar ook al gewoon naar gekeken wordt van, wat kunnen we daar nog aan toevoegen? Want wellicht zijn er wel data die we kunnen gebruiken. Tot slot, ik weet niet of daar nog een blokje op volgt, maar wij hadden dus vragen over die evaluatie van het doel. Ik weet niet of daar nog antwoorden op komen. Anders heb ik daar dus nog een vraag over.

De voorzitter: Er komt geen blokje.

Mevrouw Batteau: Want die staat eigenlijk een beetje open van, waar ... Hoe gaan we controleren of die effectief is, deze tool? Dus, en ik herhaal wat ik in de bijdrage zei, maar we gaan alleen steekproefsgewijs kijken of er wordt voldaan aan wat er in het contract is vastgelegd. Dus welke data wordt gebruikt om te evalueren? Dus waar zit ... Hoe zit die PDCA-cyclus in elkaar?

Gedeputeerde Sterk: Op die eerste vraag, hebben we dus die expert toegezegd, en die gaat dus mee in het proces van het bekijken van de KPI's en zo. Ik ga niet toezeggen dat ik nieuwe KPI's ga toevoegen voor maart. Dat was ook een vraag van u. Dat doe ik niet. Maar ik vind het wel belangrijk dat hij ook mee, of zij, mee zal gaan kijken. Hoe evalueren we? Ze moeten jaarlijks rapporteren over wat ze hebben gedaan. Over vier jaar gaan we kijken wat dat uiteindelijk dan heeft opgeleverd. Ondertussen zullen ook vanuit de agrarische collectieven, meen ik, ook steekproeven worden gedaan. We beginnen ook met een nulmeting. Dus we proberen zoveel mogelijk dat goed te volgen. Maar we gaan niet elk bedrijf bezoeken en bekijken of het allemaal wel is gebeurd. Maar wij doen dat op deze basis. Ik denk dat het ook goed is om te kijken hoe zich dat ontwikkelt.

De voorzitter: De heer Van den Dikkenberg, SGP.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, een reactie op het antwoord van de gedeputeerde. Zij zegt niet toe om KPI's toe te gaan voegen. Wat is de speelruimte nog in de doorontwikkeling, die ik nu een paar keer hoorde in dit kopje KPI's, in de komende tijd? Want is er nog speelruimte voor bijvoorbeeld de boeren uit Kromme Rijn of uit Utrecht-Oost of wat dan ook om daarover mee te denken en daar dus af te doen of toe te doen?

Gedeputeerde Sterk: De speelruimte zit er niet in dat er nieuwe KPI's toegevoegd zouden kunnen worden wat mij betreft. De speelruimte zit er volgens mij in dat je de tussenstappen misschien scherper benoemt. Dus de zorg is er bij boeren van, maar het is zo'n hoog streefdoel, daar komen we nooit, dus we kunnen daar ook nooit voor beloond worden als we daar stappen naartoe zetten. Je zou met elkaar kunnen kijken hoe je die stappen misschien anders legt, waardoor de puntenscore anders uitvalt. Dus dat is volgens mij de ruimte die er is. Het gaat dus ... Je hebt de basiswaarden. Daar moet je sowieso aan voldoen, wil je überhaupt in aanmerking komen. En dan heb je de streefwaarden, en die ruimte daartussen, daar zit de ruimte volgens mij om nog met elkaar te kijken. Maar het blijft wel zaak dat je dat volgens mij gaandeweg moet doen. Want je moet ... We moeten hier gewoon mee starten wat mij betreft, om eens te kijken, hoe werkt dit dan uit? Dat gesprek voer je dan ondertussen. De ruimte om daar dan bijstelling in te doen, volgt dan uit dat gesprek. Ik hoop dat ik een beetje helder ben, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef de gedeputeerde weer het woord om haar verhaal af te maken.

Gedeputeerde Sterk: Voorzitter, dan ga ik door naar de betaalbaarheid en de de-minimis-regeling. Dat was een vraag van D66. Iedere drie jaar moeten de deelnemers opnieuw een verklaring ondertekenen en, en dat zeg ik ook een beetje in reactie op wat de BBB net vroeg, er schijnt nu een EU-verordening te zijn die wat meer ruimte biedt. Noord-Brabant is die aan het bekijken. Dus wij zijn ... Wij kijken daarop mee of dat eventueel nog mogelijkheden biedt. Qua betaalbaarheid, heb ik net al gezegd, we hebben beperkt budget, dus we kunnen ook de punten niet oneindig verdelen over alles. Als LNV meer geld geeft, dan kunnen wij ook meer geld hierin steken. Dat, voorzitter, denk ik op het punt van betaalbaarheid. Uitvoering, de collectieven voeren het dus uit. Daar werd ook naar gevraagd. Dat zijn natuurlijk organisaties die gewoon heel dicht bij boeren staan, die veel vertrouwen hebben. Ik denk dat dat ook belangrijk is. Wat ons betreft zijn ze daarmee ook de beste organisatie om dit uit te voeren. Doelmatigheid, hebben we het net eigenlijk al even over gehad, dus daar komen schriftelijk nog op terug. Dan was er nog een vraag rond de pacht. Het is niet de bedoeling dat alleen natuurinclusieve agrariërs mogen pachten. De bedoeling is eigenlijk vooral, als het gaat over pachtbeleid, dat je probeert die grond in het gebied ook te houden en ook ten behoeve van de doelen die er in dit gebied zijn met elkaar. Dat is ook de bedoeling, dat ook dit UMDL daar ook weer aan bijdraagt. Ten slotte nog een vraag over de ketenpartners, die kwam van Volt. Een van de ketenpartners die bijvoorbeeld betrokken is, is de waterschappen. Die zijn nu aan het nadenken of je niet ook als een soort beloning op zou kunnen nemen dat ze een lagere waterschapsbelasting zouden kunnen betalen als ze goed bijdragen aan schoon water. In de pilot Kromme Rijn is bijvoorbeeld ook de Rabobank betrokken geweest. Dus wij proberen verschillende ketenpartners te betrekken en mogelijk ook nog later in het proces te laten aanschakelen. Maar niet elke keten partner heeft dezelfde doelstelling. Veevoederbedrijven hebben echt een ander doelstelling dan wij, dus dat is natuurlijk een beetje zoeken. Maar nogmaals, volgens mij moeten gewoon we aan de slag en dat gaan we doen.

De voorzitter: Dank u wel. Een Korte reactie nog van de heer Van den Dikkenberg, SGP. En Volt. Dan ga ik tot ... Dan ga ik dit agendapunt afronden.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, ik heb dan twee vragen. De eerste vraag is, ik had ook gevraagd naar de ruimtelijke spreiding, waarom er in de Subsidieverordening dan zo stevig gestuurd wordt op Utrecht-West slash Eempolder. Daar heb ik geen antwoord op gehoord. Een tweede vraag is of de

gedeputeerde toezegt dat ze met de boeren in gesprek gaat en dat er een memo komt met toelichting. Wanneer kunnen we dat tegemoet zien?

De voorzitter: Volt meteen daarachteraan, de heer De Jong.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Bedankt voor de antwoorden vanuit de gedeputeerde. Op één vraag hebben we dan geen antwoord gekregen. Tenminste, het antwoord ging niet over de vraag, maar het ging over de collectieven. We begrijpen dat het vertrouwde partijen zijn, dat is goed te begrijpen. Het ging ons juist om die kwaliteitsborging en om het voorkomen van onregelmatigheden. Wat is de aanpak vanuit de provincie om in die samenwerking met die collectieven ervoor te waken dat we de kwaliteiten halen die we met zijn allen nodig achten?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Voorzitter, volgens mij is dat de manier waarop we altijd met de collectieven werken, ook waar het gaat over agrarisch natuurbeheer. Daar zijn zij eigenlijk de grote uit... Nou, uitvoerder, doorgeefluik voor. Want de boeren voeren het natuurlijk uiteindelijk uit. Dit gaan we natuurlijk op dezelfde manier doen, dat we zorgen dat er gebeurt waar men het geld ook voor krijgt. Veel meer kan ik er op dit moment zo niet over zeggen. Ik begrijp dat het wellicht niet voldoet aan de vraag. Wat ik toe zal zeggen, is dat we nog één keer, maar volgens mij heb ik het in de schriftelijke vragen ook al aangegeven hoe we dat doen, maar dat ik nog één keer kijk of er nog iets meer te zeggen is over de vraag die u heeft dan wij op dit moment in de schriftelijke vragen hebben gedaan. Dan de vraag van de SGP over waarom die focus op de veenweiden is. Dat is vanwege het gebruik van de middelen voor het afremmen van bodemdaling. Boeren uit de hele provincie kunnen daaraan meedoen. Maar dat is ook een deel natuurlijk van de financiering van het geld wat ... Dus wij moeten dat ook uitgeven aan veenweidegebied. Dus ik denk dat daar de link zit met die focus op de veenweidegebieden. Nogmaals, als we meer geld zouden hebben, dan zouden we ook gewoon meer kunnen doen. Volgens mij waren dat de vragen, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel voor de beantwoording en ook de vraagstellers. Er is een toezegging dat er een memo komt. Ik wilde ook vragen, wanneer kunnen we die tegemoet zien, maar die vraag stelde SGP ook. Maar die heb ik volgens mij niet beantwoord ...

Gedeputeerde Sterk: In ieder geval vóór de Statenvergadering. Zal ik dat toezeggen?

De voorzitter: En de Statenvergadering is op 31 januari volgens mij, uit mijn hoofd. 7 februari, herstel. 7 februari. Dan komen we tot afronding van dit agendapunt.

11. SB Ontheffing IOV Vinkeveense Plassen

De voorzitter: Dan gaan we naar het volgende punt. Dat is ook een opgewaardeerde Statenbrief. Dat is de Statenbrief Ontheffing IOV Vinkeveense Plassen. Dit onderwerp is ook al eerder besproken. In de vorige Staten is er een werkbezoek geweest, informatiesessie, er zijn Statenbrieven geweest en begin vorig jaar ook nog een memo. GS hebben eind vorig jaar aan de gemeente De Ronde Venen ontheffing van de Interim Omgevingsverordening verleend van het verstedelijkingsverbod landelijk gebied voor het in voorbereiding zijnde bestemmingsplan voor de Vinkeveense Plassen. Een hele mond vol. Plassen zijn natuur- en recreatiegebied met legakkers en daarop bevinden zich zo'n 1700 illegale bouwsels. GS hebben voorwaarden verbonden aan het verlenen van ontheffing. Samen met gemeenten gaat GS beoordelen of het definitieve ontwerpbestemmingsplan voldoet aan alle regels uit de IOV. Dat is dus die Interim Omgevingsverordening. Daar hebben we een inspreker ook bij deze Statenbrief. Dat is mevrouw Smit. Mevrouw Smit is secretaris van de natuur- en milieuvereniging De Groene Venen. U staat al klaar. Heel goed. U mag naar voren komen. Welkom.

Mevrouw Smit: Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Ik zal heel eventjes ... Ik weet niet of u al vaker hebt ingesproken. U krijgt vijf minuten de tijd voor uw verhaal. Na vier minuten geef ik u een seintje dat u nog één minuut hebt. Daarna geef ik de fracties gelegenheid om vragen aan u te stellen die u mag beantwoorden. Gaat uw gang.

Mevrouw Smit: Vijf minuten voor een best wel ingewikkeld onderwerp, zou ik zeggen. Geachte commissieleden. De natuur- en waterkwaliteitsbelangen zijn in het ontwerpbestemmingsplan Vinkeveense Plassen onvoldoende geborgd. Eerst behandelen we het provinciale proces van de ontheffing en daarna geven wij onze belangrijkste verbeterpunten voor het bestemmingsplan. De Ronde Venen wil zo'n 1800 illegale bouwsels, zomerhuizen, op de plassen legaliseren. Dat is een in de Interim Omgevingsverordening verboden, ongebreidelde uitwaaiing met stedelijke bestemmingen in het landelijk gebied. De situatie in Vinkeveen past niet in de afwijkingsmogelijkheden voor dit verbod. Om toch tot een oplossing te komen, stellen GS vast dat er sprake is van bijzondere omstandigheden die de verwezenlijking van het gemeentelijk ruimtelijk beleid belemmeren. Dat scheidt de bevoegdheid af te wijken van het verstedelijkingsverbod. Aan die vaststelling van bijzondere omstandigheden moet een integrale afweging van de provinciale belangen ten grondslag liggen. GS stellen vast dat de bijzondere omstandigheid, dat daarvan sprake is omdat de eigenaren van de legakkers beter zullen onderhouden, de legakkers, als zij mogen bouwen. Daarnaast ... Daarmee wordt het provinciale cultuurhistorische belang van de legakkerstructuur behouden, gediend. De onderbouwing van de vereiste integrale belangenafweging ontbreekt. Wat ons betreft had deze tot een andere uitkomst, in de vorm van extra voorwaarden, moeten leiden. We onderschrijven de cultuurhistorische belangen natuurlijk, die als basis voor dit besluit worden genoemd. Maar wij missen de afweging tegen de andere aan de orde zijnde belangen, zoals de natuur- en de waterkwaliteitsbelangen. De verbeterpunten. Meer onderscheid tussen de zones. In het belang van de natuurwaarden differentieert het plan de focus op natuur en of recreatie in zones. De plassen is een NNN-gebied, grenst aan het Natura 2000-gebied Botshol en de Polder Demmerik. Wij willen dat in de meest kwetsbare zone III de natuur meer ruimte krijgt. Dat kan door geen bebouwing toe te staan of te consolideren wat er nu staat en dit in de toekomst eventueel te verplaatsen. Het verschil tussen de bebouwingsmogelijkheden tussen de zones I en II enerzijds en III anderzijds is betekenisloos. Tevens dreigt een groter deel van de zandeilanden commercieel geëxploiteerd te worden. Daarmee komt het gebruik door dagrecreatie onder druk te staan, terwijl ook de aanwezige natuurwaarden worden geschaad. Het verlies aan natuur door de illegale bouwsels moet gecompenseerd worden. Het daarvoor aanwijzen van 't Meertje, mits passend ingericht en beheerd, is een mooie start. Maar wij vinden dat er meer nodig is. In het plassegebied moeten meer legakkers de natuurbestemming krijgen. Het verheugt ons overigens dat GS een voorwaarde heeft gesteld voor de ontheffing, namelijk dat het bestemmingsplan geen bouwmogelijkheden mag toestaan op kavels en percelen die na de vaststelling van het bestemmingsplan zijn gesplitst of ontstaan. Het baart ons zorgen dat er nog steeds geen adequate oplossing is ter voorkoming van vuilwaterlozingen, zoals vereist in de Kaderrichtlijn Water. Internationale en nationale regels verplichten tot verbetering van de waterkwaliteit en de natuurwaarden. Prioriteit voor natuurvriendelijke oevers en vissenbossen is noodzakelijk. Het gebruik van de plassen wordt verruimd. Eigenaren mogen jaarrond verblijven en in het seizoen mogen zij verhuren aan derden. Dat betekent minder winterrust in het gebied en een verhoogde recreatiedruk in de vorm van ongewenst groepsgedrag van shortstay-recreanten, hard varen, geluids- en feestoverlast, en ook neemt de uitstoot van stikstof nabij Botshol, Natura 2000, ongewenst toe. Handhaving. Het ontbreekt aan handhaving in het verleden. Dat heeft geleid tot de huidige zeer ongewenste situatie. De gemeente moet erop toezien dat alle afspraken worden nagekomen. We noemen bijvoorbeeld het aanpassen van de omvang van de bouwsels. De minimale ...

De voorzitter: Mevrouw Smit, u heeft nog één minuut.

Mevrouw Smit: Wij denken dat ... We hebben momenteel geen zicht op een langjarige goede handhaving. Wij gaan ons ... Wij gaan alliantie vormen, samen met een aantal andere organisaties. Ik spreek hier overigens mede namens De Kleine Natuur en de Vechtplassencommissie. Maar, Statenleden, wij roepen u op om meer duidelijkheid te doen scheppen over die integrale afweging van de provinciale belangen die ten grondslag ligt aan het ontheffingsbesluit. Wij zijn van mening dat de afweging tot extra voorwaarden in het belang van de natuur en de waterkwaliteit had moeten stellen. Ik heb wel gezien, gelezen, dat het bestemmingsplan nog niet af is, maar dat neemt onze zorgen niet af. Eigenlijk zou ik het daarbij willen laten, voorzitter. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. U mag daar plaatsnemen, want dat is misschien makkelijker meeschrijven met de vragen. Op het hoekje mag u gaan zitten. Dan kijk ik de fracties rond of iemand een vraag heeft aan de inspreker. Ik zie ChristenUnie, de heer Schaddelee. Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau. VVD, de heer Peer. BBB, de heer Cromwijk. En 50PLUS, mevrouw Hoek. En PVV, de heer Daniels. De heer Schaddelee, ChristenUnie.

De heer Schaddelee: Dank, voorzitter. Dank aan mevrouw Smit voor haar komen inspreken hier en het belang wat zij ook neerlegt, over de natuurwaarden, waterkwaliteit, dat soort dingen. Het is wel een gebied wat nogal een historie heeft, zeker als het gaat over handhaving. U zegt net dat u geen zicht heeft op langjarige handhaving, althans, dat u daar geen vertrouwen in heeft. Kunt u dat nog wat meer toelichten? Want volgens mij is dat nou juist wel de crux van wat het college ons hier meldt, dat ze denkt dat er met de gemeente goede afspraken zijn gemaakt over handhaving en dat ook de gemeente zegt, we hebben dat voorlopig financieel geregeld. Dus daar ben ik even benieuwd naar.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. Dank ook aan mevrouw Smit voor de inspraak en ook voor een goede uiteenzetting van de zorgen die gaan over de druk op de natuur. Ik heb eigenlijk twee vragen. Allereerst, u maakt een aantal belangrijke ... U wijst een aantal belangrijke zorgpunten aan. U zegt ook dat u een alliantie gaat vormen om hierop door te gaan en hier ook aandacht aan te blijven besteden. Wat zou vanuit uw actiegroep, alliantiegroep, de ideale weg zijn? Dus u gaat in uw zorg er eigenlijk al van uit dat de bestemmingsplanwijziging doorgevoerd gaat worden. Dan zegt u van, let vooral daar en daar op. Maar wat zou eigenlijk een betere of een andere route zijn in uw overwegingen? Daarnaast vraag ik me af, heeft u al zicht op de natuuronderzoeken die zijn gedaan op basis waarvan de bestemmingsplanwijziging wordt opgesteld en heeft u daar ook al een kijk op en een mening over. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de VVD, de heer Peer.

De heer Peer: Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Smit, dank voor uw inbreng. Als ik de hoofdlijnen mag pakken, dan zegt u eigenlijk, de regels voor bebouwing zijn te ruim op de drie gebieden die aangegeven worden. En er is onvoldoende zicht op waarborgen voor een handhaving. Ik ben het met voorgaande sprekers eens dat het een heel lang proces is geweest om te komen tot een bestemmingsplan. Er is ook met heel veel partijen overleg gehad. Ik ben wat dat betreft wel blij dat er nu in ieder geval dit document ligt. Mijn vragen concreet aan u is, als u zegt, de bebouwingsregel ... De regels voor bebouwing zijn te ruim, heeft u het dan over alle drie de aangegeven gebieden, zowel I, II als III? Want ik kan me voorstellen dat u daar dan ook een getal bij of een percentage bij kunt noemen. Waarbij ik alvast wil verklappen dat wij een goede mix tussen recreatie en natuur bij de Vinkeveense Plassen belangrijk vinden. Dus voor III kunnen we daar ons nog iets bij voorstellen, maar misschien kunt u zelf nog iets daarover zeggen. U heeft een opmerking gemaakt die wij ons wel ter harte te nemen, maar dat gaat over vuilwaterlozing. Daar ga ik straks vragen over stellen, maar ik wil u het punt alvast aangeven. U heeft gezegd dat u het moeilijk vindt dat er exploitatie op de zandeilanden uitgebreid wordt en dat het ten koste gaat van dagrecreatie. Ik zie

dat niet helemaal voor me. Zoals ik de exploitatie ken, de commerciële exploitatie op de zandeilanden, komt dat de dagrecreatie ten goede. Het is niet zo dat er gebieden afgeschermd worden voor particulier gebruik of alleen als je bij een restaurant zit, mag je daar recreëren. Nee, het zijn juist voorzieningen die op de zandeilanden commercieel geëxporteerd worden, die ten goede komen aan de recreanten. Dus graag uw mening daar ook over.

De voorzitter: Dank u wel. BBB, de heer Cromwijk.

De heer Cromwijk: Mijn vragen die zijn eigenlijk met voorgaande al gesteld. Dank u wel.

De voorzitter: Gesteld. Prima. 50PLUS, mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank u, voorzitter. Ik heb heel goed geluisterd wat u allemaal heeft gezegd en opgemerkt. Mijn vraag aan u is, heeft u ook ingesproken bij de gemeente? De gemeente is toch eigenlijk degene geweest die heel lang heeft gedoopt dat er naast de legale bouw op de negen eilanden ook ongeveer hetzelfde getal illegaal is gerealiseerd? Voor zover ik ben geïnformeerd, heeft de gemeente de illegale bouw ook gelegaliseerd, als ik goed ben geïnformeerd. Dus wie is hier dan eigenlijk uiteindelijk voor aansprakelijk en wie moet dit dan eigenlijk ... Hoe denkt u hoe dit dan teruggedraaid kan worden? Daarnaast heeft u het ook over natuur en dergelijke. Voor zover ik ben geïnformeerd, is ook de kant van Vinkeveen, de kant van de Vinkeveense Plassen aan de kant van Vinkeveen, daar bij de 201, aan het afkalven. Er gaan zelfs zal geruchten dat Vinkeveen langzaam in de Vinkeveense Plassen zal verdwijnen. Nou zal dat niet direct gebeuren, maar wel een gedeelte. Daar moet ook het nodige aan gedaan worden. Heeft u daar ook een mening over of is dat ook tot u gekomen? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Die laatste vraag die raakt misschien een beetje buiten het onderwerp. Maar u heeft ze wel genoteerd, zag ik. PVV, de heer Daniels.

De heer Daniels: De vragen zijn ook al door anderen gesteld.

De voorzitter: Dank u. Dan had ik net nog een vinger van GroenLinks, mevrouw Van de Vooren.

Mevrouw Van de Vooren: Dank u wel, voorzitter. Bedankt voor de inspraak. Mevrouw begon over de ontheffing voor het verstedelijkingsverbod en dat daar een integrale afweging nodig is. Daar was even wat onduidelijkheid over dat wel die cultuurhistorie heeft plaatsgevonden, maar dat het eigenlijk onduidelijk is hoe de natuur- en waterkwaliteit in die integrale afweging is meegenomen. Ik zou die vraag eigenlijk willen doorleggen naar het college.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Smit, aan u het woord.

Mevrouw Smit: Dank u wel, voorzitter. Even kijken. Geen zicht op de legalisering van de handhaving. Inderdaad, er ligt ... Er wordt nu onderzoek gedaan naar een plan voor de handhaving en een budget daarvoor. Tot nu toe hebben wij een uit 2022 komend rapport gezien waarin 4 miljoen wordt uitgetrokken voor de handhaving. Even de periode ben ik kwijt. Maar de opgave die de gemeente krijgt om te handhaven, wordt zo gigantisch. Dit bedrag en deze duur slaat nergens op. Wij vinden dat er voor lange tijd moet worden gehandhaafd. De Groene Venen heeft in de afgelopen twintig jaar ik geloof drie rapporten uitgebracht aan de gemeente om te handhaven en dat heeft tot niets geleid. Het is een lastig onderwerp, handhaving, want er is zoveel te handhaven. Dat snappen we wel. Maar we moeten voorkomen dat we weer in de nieuwe ... In deze huidige situatie terechtkomen in de toekomst. Dan een vraag over de alliantie. Wat zou de ideale route zijn? Onze alliantie gaat betekenen dat wij met een heleboel natuurvrienden, waarbij organisaties en particulieren zich zullen kunnen aansluiten, gaan bevorderen in de komende periode, want in april gaat het bestemmingsplan waarschijnlijk ter visie gelegd

worden en gaat de gemeenteraad daar zich over uitspreken, dat we voor die tijd iedereen die daar belang bij kan hebben, ook particulieren, gaan wijzen op de noodzaak van het beschermen van de natuurwaarden en de recreatiewaarden, want die zien wij ook. De ideale route, dat is een communicatief plan. Maar misschien wordt bedoeld de vraag naar, welke verbeteringen zou u willen zien? Wij hopen, misschien is dat dan toch bruikbaar, dat provincie en gemeente in het traject vóór de tervisielegging toch nog naar aanleiding van de zienswijze of het standpunt van de provincie kunnen bevorderen dat het vast te stellen bestemmingsplan de natuurwaarden en de waterkwaliteit beter borgt. Natuuronderzoeken. Er zijn een heleboel rapporten. Een belangrijk ... Die hebben wij natuurlijk bestudeerd als vereniging De Groene Venen en de Vechtplassencommissie en De Kleine Natuur. Er ligt nu nog een belangrijk rapport over de natuurkwaliteit op de plassen. Dat is nog niet gepubliceerd. Wij zijn daar betrouwbaar over geïnformeerd en hebben daar ook over gesproken. Dat rapport is er nog niet, zoals meer stukken voor het plan nog niet helemaal af zijn. Maakt het lastig. Eens even kijken. De zones. Het is wat ons betreft niet nodig om de bebouwingmogelijkheden op alle zones, ik noem ze dan even I, II en III, aan te passen. Wij focussen op de zone III. Ik kan u hier geen concrete alternatieven bieden. Maar in principe zeggen wij, zone III ligt zo dicht bij te beschermen natuur, Natura 2000 en Polder Demmerik, dat daar eigenlijk geen bebouwing mogelijk zou moeten zijn, zeker niet meer dan wat er nu staat en bij voorkeur dat nog verplaatsen naar andere plekken op de plassen. Exploitatie ten koste van dagrecreatie. Op dit moment is een belangrijk deel van de zandeilanden openbaar toegankelijk voor dagrecreanten. Er worden mogelijkheden geschapen in het bestemmingsplan om het recreatieschap in de gelegenheid te stellen daar andere activiteiten te ontwikkelen. Dat zullen mogelijk betaalde activiteiten zijn, want het recreatieschap zoekt natuurlijk ook financiering. Dat gaat betekenen dat de toegankelijkheid voor dagrecreanten wordt bemoeilijkt door het moeten betalen van toegangsgeld, plus dat op een groot deel van die zandeilanden ook natuurwaarden te beschermen zijn. Ingesproken bij de gemeente. We hebben een overigens heel goed overleg met de ambtenaren bij de gemeente die hiermee aan het werk zijn. We hebben heel vaak ingesproken. Daar waar het kan, doen we dat. Illegale bebouwing gelegaliseerd. Nee, de illegale bebouwing is op dit moment niet gelegaliseerd. Maar dat gaat het worden als dit bestemmingsplan wordt vastgesteld volgens de normen van dit plan. Afkalving aan de kant van Vinkeveen. Het is mij niet bekend. Het is natuurlijk, de oevers zijn een kwetsbaar gebied. Maar het is mij niet bekend dat er nu extra afkalving plaatsvindt. Wij maken ons druk over beschoeiing. Harde beschoeiing moet soms, maar is niet ... Heeft niet de voorkeur. De zachtere beschoeiing, natuurvriendelijke beschoeiing is effectiever en werkt goed voor de natuur. Eens even kijken. Welke cultuurhistorische afweging? Ons probleem met het huidige besluit is dat niet alle belangen, zoals het natuur- en het waterkwaliteitsbelang, dat niet duidelijk is hoe de afweging met het cultuurhistorische belang heeft plaatsgevonden. Er staat in het besluit of in de Statenbrief, dat weet ik even niet precies, dat het in stand houden van de legakkers in belang is van de cultuurhistorie en ook van de natuurwaarden. Dat is natuurlijk waar. Maar wij vinden dat dat belang ... We hadden meer over die afweging willen zien. Want je bouwt nu op die zone III-eilanden bijvoorbeeld en dat levert extra druk op dat gebied op. Voorzitter, ik denk dat ik alle vragen nu beantwoord heb.

De voorzitter: Volgens mij ook. Niemand zegt van niet, dus dan heeft u ze inderdaad allemaal beantwoord. Ik dank u heel erg voor uw inbreiding, inspraak en ook de beantwoording van de vragen. Dank u wel.

Mevrouw Smit: Ik dank u en de Statenleden.

De voorzitter: Dan gaan wij nu door naar de behandeling van de Statenbrief. Die is opgewaardeerd door de partijen BBB, GroenLinks, VVD, ChristenUnie en SGP. De heer Van Essen is portefeuillehouder op dit onderwerp, maar omdat hij ziek is, wordt hij vandaag vervangen op dit onderwerp door Mirjam Sterk. Ik stel voor ook weer dat wij ... Dat ik de opwaarderende partijen het woord geef. We behandelen ook de Statenbrief automatisch weer in één termijn. Ga ik naar de eerste opwaarderende partij. Dat is BBB.

De heer Cromwijk: Voorzitter. Dank u wel. De Vinkeveense Plassen, een mooi gebied waar men heerlijk kan recreëren en van natuur kan genieten. De Plassen, zo spreken de mensen over die nogal hier eens komen, zijn tot genot van mens en dier. BBB hoopt dat het zo blijft. Een paar vragen. Klopt het dat het mogelijk is dat het nieuwe bestemmingsplan dat de ... In het nieuwe bestemmingsplan, dat de recreatieve zandeilanden op sommige plekken straks commercieel uitgebaat kunnen gaan worden? Dat ... Sorry. Dat die commercieel uitgebaat kunnen worden? Er staat ook in zone III, bijna geen woningen op de eilanden ten zuiden van de N201. In het nieuwe bestemmingsplan is dat wel mogelijk. Kan de gedeputeerde dat eventueel nog wijzigen, ook naar aanleiding van de inspraak net? Er is op de plassen geen riool aanwezig. Hoe gaan we handhaven dat de uitwerpselen van mensen de waterkwaliteit beïnvloeden? Ik kreeg net een kaartje onder ogen. De KRW is daar slechter eraan toe dan de gebieden eromheen. Over handhaving gesproken, kunnen we de gemeente Ronde Venen ondersteunen eventueel in de handhaving vanuit de provincie? Dat is ook een vraag aan gedeputeerde. Is het mogelijk dat gedetailleerd maatwerk, meer gedetailleerd maatwerk wordt toegepast om de natuurwaarden op de plas te behouden? Drie grote zones is wel heel erg groot en generiek in onze ogen. Dan nog even over die compensatie bij 't Meertje. Dat is een prachtig stukje natuur wat alleen op papier nog geen natuur is. Gaan we dat papieren trucje nu echt inzetten om de plas ... Op de plassen te bouwen in de natuur ... Om op de plassen bouwen in de natuur mogelijk te maken? Zijn er nog eventuele betere manieren? Nog een suggestie, kunnen we als provincie de eilanden met de hoogste natuurwaarden niet opkopen als NNN-grond als we dat willen, zodat de natuurwaarden behouden blijven? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik hoorde ook wel nog wel technische vragen erdoorheen. Dus ik ... Dat laat ik ook zo even bij gedeputeerde. Het is ook vervangende gedeputeerde, dus ... Maar dank voor uw vragen. Dan ga ik naar de volgende fractie, de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Van de Vooren: Dank u wel, voorzitter. U begon in uw inleiding al even dat we het al eerder hebben besproken in deze Staten. Toch vonden we het nodig om dit op te waarderen. Dat is niet voor niets, want we maken ons gewoon zorgen over de borging van de natuurwaarden en de natuurverbindingsfunctie, terwijl er zoveel bebouwing gelegaliseerd wordt. Dat brengt ons eigenlijk gelijk bij de vragen die we hebben gesteld over de bebouwing op de zone III. De antwoorden zeggen eigenlijk dat er helemaal geen bebouwing weggaat, want het betekent alleen maar dat er een bestemming gewijzigd wordt van groene legakker naar natuur. Wat betekent dit nou eigenlijk? Hoe krijgen we daar dan daadwerkelijk minder bebouwing en waarom is er niet gewoon gekozen om de bebouwing waar mogelijk uit te sluiten? Daarnaast heeft de provincie een zienswijze ingediend. Met die zienswijze zijn we heel erg blij als GroenLinks. Daarop heeft de gemeente aangegeven dat de definitieve versie nog een keer wordt voorgelegd bij de provincie. Wij hebben daar GroenLinks behoefte aan omdat bijtijds voor de vaststelling in de gemeenteraad ook de reactie daarvan op te ontvangen. Kunt u dit toezeggen? Wellicht kunt u überhaupt iets meer toelichten over de zienswijze in relatie tot de ontheffing die is afgegeven. Waarom is die ontheffing al afgegeven? Dan de 1700 bouwwerken. Voor een natuurverbindingsfunctie, een NNN, is dat gewoon heel intens in dit gebied. Dan is er al veel te doen over handhaving. Daar doen wij toch nog een schepje bovenop. Want alleen door extra geld te geven, los je volgens mij niet zo heel veel op. Laten we wel helder hebben dat juist door het ontbreken van deze handhaving dat deze situatie is ontstaan. Waarom denken we nou door extra geld te geven dat er opeens wel gehandhaafd gaat worden? Is het niet een idee om bijvoorbeeld een verplicht abonnement, een soort van VVE-constructie, te maken of in te stellen om die aanleg en onderhoud van de natuur te regelen en ook te borgen? Tot slot dan een korte inderdaad technische vraag. Het is mogelijk een rekenfout. In de beantwoording op de vragen van de BBB stond een rekensom die niet overeenkomt met de Statenbrief. Er zou 1,9 hectare gesloopt moeten worden. Nu staat er 1,4. Het blijkt dat de 0,5 hectare niet is meegenomen, de nieuwe bebouwing niet is meegenomen. Met uw goedvinden zouden we daar graag schriftelijk nog even dat willen laten uitzoeken. Dat was onze bijdrage. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. VVD, de heer Peer.

De heer Peer: Dank u wel, voorzitter. Omwille van de tijd, wil ik in ieder geval vast melden dat ik mij aansluit bij de vragen van de heer Cromwijk en mevrouw Van de Vooren. Daarnaast hebben wij nog een aantal andere vragen. De eerste betreft de procedure. Het is natuurlijk een bevoegdheid van het college om deze ontheffing, en deze brief derhalve, naar de gemeente te sturen. Maar gezien de voorgeschiedenis en de toch ook wel te verwachten politieke discussies omtrent het standpunt, omtrent de ontheffing, had ik me ook kunnen voorstellen dat u deze vergadering met een conceptbrief was gekomen, zodat we niet als mosterd na de maaltijd over deze ontheffing, die inmiddels verleend is, zouden praten. Graag het antwoord waarom u daar niet voor gekozen heeft. Dan de geschiedenis van de bebouwing bij de zand... De legakkers en de zandeilanden. Een aantal jaren geleden is eruit bezuinigingsoverwegingen ervoor gekozen om een groot deel van de legakkers te verkopen. Daarbij kwam ook de verplichting bij de nieuwe particuliere eigenaren van de legakkers om de legakkers te onderhouden. Dat heeft ze vaak op hoge kosten gejaagd, met name om de legakkers te beschermen tegen afkalving. De beschoeiingen zijn erg duur. Je kan je voorstellen dat een particulier die tienduizenden euro's voor een klein eilandje heeft neergelegd, daar ook iets mee wil en niet alleen maar natuurontwikkeling. Dus het is wat de VVD betreft een logische stap dat er bebouwingmogelijkheden zijn. Dan gaat het natuurlijk om, hoeveel bebouwing laat je toe? De zoning zoals die voorgesteld wordt, vinden wij alleszins begrijpelijk. De enige vraag die wij hebben, is inderdaad, wat de voorgaande sprekers ook hebben gezegd, bij zone III, in hoeverre je daar een bebouwingspercentage zo hoog als er nu wordt voorgesteld zou moeten toestaan. Dan hebben wij nog een aantal specifiek wat gedetailleerdere opmerkingen. Eerste is, dat heeft betrekking op wat ook mevrouw Smit als inspreker heeft gezegd en ik hoorde het geloof ik ook de heer van ... Schaddelee al zeggen. De waterkwaliteit staat onder druk en het lozen van afvalwater, maar ook rioolwater, rechtstreeks op de Vinkeveense Plassen hebben wij nog niet echt een sluitende oplossing voor. Ook niet in het plan zoals dat nog gemaakt moet worden, staat het onduidelijk dat dat als randvoorwaarde wordt meegegeven. Daarnaast, je hebt bebouwing, maar er zijn ook hele slimme uitzonderingen op bebouwing tegenwoordig. Het onderwerp waar we het over hebben, is letterlijk mijn achtertuin. Dus ik zie het gebeuren. Heel veel mensen kopen een tiny house wat drijvend is met een buitenboordmotortje en leggen dat gewoon bij een van de legakkers neer. Formeel is het daarmee geen bebouwing, maar er staat gewoon een huisje, dat ligt vast aan de legakkers. Ik zou graag willen dat ook daarop beleid in het bestemmingsplan gemaakt wordt, want dat loopt echt de spuigaten uit. Als laatste, de handhaving. Het hele ontheffingsbesluit valt of staat straks met de handhaving. Daar hebben wij nog geen harde voorwaarden voor gezien dat dat op lange termijn ook voldoende geborgd is. We zijn het eens met het college dat daar waarborgen voor moeten komen. We willen graag uw inzet daar ook bij hebben dat dat inderdaad, voordat dit bestemmingsplan intreedt, daadwerkelijk hard vastgelegd wordt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de ChristenUnie, de heer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Dank u wel, voorzitter. Verstedelijking in combinatie met een NNN-gebied als Vinkeveense Plassen, dat is natuurlijk best wel spannend. Dus de ChristenUnie heeft wel enig begrip voor het etiket bijzondere omstandigheid dat GS hierop heeft geplakt. Bovendien is het een heel intensief en heel langdurig proces met heel veel hoofdstukken al, waarbij wij denken dat de belangen van waterkwaliteit, natuur, recreatie, omwonenden en eigenaren zo goed mogelijk is gewogen, dus waardering daarvoor. Maar in één klap 1800 bouwsels legaliseren, dat is niet mis. Wil je dan die kwetsbare balans van alle belangen bewaken, dan moet je ook qua toezicht en handhaving heel erg zeker zijn van je zaken. Daar hebben wij echt wel wat zorgen over en ook twee vragen die wij hier willen neerleggen. Allereerst, deze gemeente heeft een slechte historie als het gaat over handhaving. Dat is denk ik de gemeente ook bijna niet aan te rekenen, want het is een heel groot gebied met hele complexe opgaven en best wel innovatieve eigenaren. Als ik nu net het tiny house, drijvende tiny house als voorbeeld hoor, iedereen die er wel eens is geweest, die ziet daar tal van varianten op. Dus dat krijgt de gemeente De Ronde Venen niet

voor elkaar zonder goede structurele samenwerking met de provincie, is onze stelling. We zeggen nu iets toe, ook in financiële zin, als provincie. Maar zowel vanuit de raad van de gemeente als vanmorgen ook door mevrouw Smit, de inspreker, horen we dat men hier geen vertrouwen in heeft. Er is geen zicht op langjarige handhaving. De vraag is dus, welke mogelijkheden ziet GS om hier structureel in tegemoet te komen, meer dan wat nu is afgesproken? En zijn wij als PS ook bereid om daarvoor financieel meer middelen beschikbaar te stellen? Want we kunnen wel zeggen, wat is het belangrijk, die natuur daar, en handhaving is belangrijk. Maar het is niet gratis. Dus dan moeten we ook met elkaar zeggen van, boter bij de vis. De tweede vraag is, we zijn ook een beetje geschrokken van de schriftelijke beantwoording van onze technische vraag over de splitsing van kavels. We lezen daar dat eigenaren die in afwachting van ontwikkeling en mogelijkheden om kavels te splitsen hebben gewacht met bebouwing, toch ruimte krijgen om straks te gaan bouwen. Althans, GS is het eens met het lokale college van B&W dat het onredelijk is om hen te straffen door geen extra bebouwingsmogelijkheden te bieden. Als ik dat lees, dan denk ik van, daar gaan we alweer. Dat schuurt of staat in ieder geval haaks op wat elders in de stukken staat. Goede handhaving begint met hele heldere regels en daar ook voor gaan staan met elkaar, anders hou je het gewoon niet droog. Hoe zit dat nou precies? Openen we hier niet weer de deur om een nieuwe ronde gedogen legaliseren en dergelijke te krijgen? Dus openen we niet opnieuw het kat-en-muisspel waar we nu een keer van af willen rond handhaving? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de laatste opwaardeerder, SGP, de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. Stel je voor dat we in de bossen van de Utrechtse Heuvelrug 6,8 hectare illegale verblijven gaan bouwen en onderhouden en in ruil daarvoor verwijderen de inwoners gratis de Amerikaanse Vogelkers en de Japanse Duizendknoop. Dan zegt de provincie, hartelijk dank, u mag hier blijven wonen. Ik denk dat we hier op zo'n makkelijke wijze zo'n afwijking maken, dat dat gebeurt omdat we het nauwelijks in beeld hebben. Je moet er rondvaren, wil je het zien. Anders zie je het nauwelijks. Dat we daarom maar zeggen, het zijn de Vinkeveense Plassen, het staat er en laten we het maar doen. Maar het is ook gewoon een NNN-gebied, dezelfde status als in andere delen van onze provincie. Wil je een begraafplaats aanleggen in deze provincie? Dan mag dat niet, want het is NNN en dan, serieus argument, is het te druk? De integrale weging van de provinciale belangen lijkt dus in deze doorgeschoten in het faciliteren van de wens van een gemeente. Want, voorzitter, als we het afwijkingbesluit zien, dan maken we dus nog mogelijk dat er 100 nieuwe gebouwen worden opgericht, 4500 vierkante meter, keer maximaal 40 vierkante meter in het bestemmingsplan, 100 nieuwe kavels worden ingericht, en dat er dus 100 keer nieuwe vervoersbeweging met oude pruttelende bootjes mogelijk gemaakt worden in een NNN-gebied. Dan heb ik het nog niet eens over de waterkwaliteit als er 100 nieuwe aansluitingen direct op de Vinkeveense Plassen worden aangesloten. Ik heb in mijn opwaardering gezegd, ik zou het graag willen hebben over de wenselijkheid. We hebben maar één termijn en ik ben de laatste opwaardeerder. Maar ik zou de wenselijkheid van dit besluit echt ter discussie willen stellen, omdat wij hiermee ook denk ik onze waarden van andere acties die we tegenhouden en dergelijke te grabbel stemmen. Want dit is natuurlijk een heel mooi referentiegeval waarin heel veel mogelijk wordt gemaakt binnen de NNN. Dan nog zo'n mooi iets, dat we gaan sturen op inheemse planten. Hoe gaan we dat inderdaad handhaven? Het is al eerder gesteld. Gaan we dan ook inheemse beschoeiingen toepassen, of wordt alles de oude traditionele cultuurhistorische legakkers met tropisch hardhout beschoeid? Dat is namelijk wel een ding dat je heel veel ziet in die beschoeiingen. Dat zijn duurzame beschoeiingen. Anders rotten ze weg, dus moet je tropisch hardhout hebben. Is dat dan onze cultuurhistorische bescherming? Voorzitter, ik vind het echt rammelen aan heel veel kanten. Ik snap best dat het wenselijk is om daar te recreëren en dergelijke. Maar dan onder het mom waarmee wij dit besluit nemen, deze afwijking mogelijk maken en dat gedogen, daar stel ik mijn vraagtekens bij. Ik denk dat we dat met elkaar zouden moeten doen, want dit is vrij goedkoop legaliseren van wat er staat. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Ik zal proberen om in de grote schoenen van Huib van Essen te staan bij de beantwoording van deze vraag, dus ik hoop dat dat goed gaat. Ik zou willen beginnen met te zeggen dat, Jede Konsequenz führt zum Teufel. Dus als je altijd maar consequent doorredeneert, dan kom je uiteindelijk bij de duivel uit. Dat geldt denk ik een beetje voor waar we hiermee te maken hebben vandaag. Want als we het anders zouden kunnen doen vanaf het begin, was het misschien ook anders gegaan. Maar we hebben nu te maken met een Vinkeveense Plas waar veel illegale bewoning is die slecht onderhouden wordt, waarbij we zien dat legakkers afkalven, waarbij de natuur onder druk staat. Die situatie is eigenlijk het vertrekpunt van waar we het vandaag over hebben. We zijn dan ook blij natuurlijk dat de gemeente zelf nu heeft aangegeven dat ze dat op een goede manier wil aanpakken door te beginnen met te zorgen dat de bebouwing legaal wordt, dat er voldoende gras en natuur op de legakker komt en dat op die manier juist werkt aan het versterken van de natuur en het tegengaan van illegale bebouwing. Dat is eigenlijk het uitgangspunt van waar we hiervoor zijn. De gemeente heeft gevraagd daarom om een ontheffing te krijgen voor het verstedelijkingsverbod. Wij hebben daarin ingestemd, maar dat geldt alleen voor dat verstedelijkingsverbod. Daar doen ze ... Voldoen ze aan de voorwaarden die daaraan zijn gesteld. Maar er zijn natuurlijk nog een heleboel andere instructieregels waar uiteindelijk het bestemmingsplan ook aan moet voldoen, waaronder de meerwaardebenadering. Dat is natuurlijk waarover het gesprek nu nog gaat met de gemeente. Ik zal, zoals ik te doen gebruikelijk ben, de aantal onderwerpen even aflopen. Ik wil beginnen met handhaving, dan naar de natuurwaarde, naar zone III, waterkwaliteit en de ontheffing in zienswijze en de bebouwing. Misschien heb ik een aantal onderwerpen tegen die tijd al wel ook daarin behandeld. Er zijn veel vragen gesteld over handhaving, want als er iets in het verleden inderdaad niet goed is gegaan, dan is het wel de handhaving. Anders hadden we misschien ook niet in deze situatie terechtgekomen. Daarom is het ook een belangrijke voorwaarde van ons als provincie om dat echt op orde te hebben voordat wij dat bestemmingsplan ook daarmee kunnen instemmen. Daarom hebben we dat ook aan hen aangegeven. We hebben daarbij ook toegezegd dat wij ze ook helpen bij het opstellen van het plan op het punt van die handhaving. De gemeente heeft inmiddels wel even budget vrijgemaakt om op dit moment ook daarmee aan de gang te kunnen. Maar voor ons is dat dus wel een harde voorwaarde. De vraag van de ChristenUnie of er voldoende financiële middelen zijn, dat is volgens mij een vraag die u aan de Provinciale Staten stelde, dus dat ...

De voorzitter: Er is een interruptie. De heer Adriani, Partij van de Arbeid.

De heer Adriani: Dank, voorzitter. Want ik moet eerlijk bekennen, ik had er een klein beetje overheen gelezen, maar de heer Peer die maakte mij daar attent op. Wat ook in de aanvraag staat van de gemeente, is dat ze een plan voor vijf jaar hebben. Toen ik daar nog eens over nadacht, dacht ik, dat is niet handhaven dat er niet weer nieuwe illegale bebouwing komt. Dat is handhaven om te saneren wat er nu nog illegaal overblijft. Dat is een ander type handhaving. Dus mijn aanvullende vraag zou wel zijn, is de voorwaarde die u stelt, er moet een goed handhavingsplan liggen, ook gericht op het duurzaam, dus tot in lengte van jaren eigenlijk, het voorkomen dat er opnieuw illegale bebouwing plaatsvindt?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Ik beloof dat ik daar zo even dadelijk op terugkom, als ik daar een reactie van de ondersteuning op heb. Dat was wel even wat ik over de handhaving wilde zeggen. Dus het is inderdaad echt een belangrijke kwestie. Dat vinden wij als provincie ook echt belangrijk, want dat is ook de manier waarop we moeten zorgen dat wat we daar nu gaan ontwikkelen ook duurzaam is en beheersbaar is. Dan komen we natuurlijk ook terecht in het gesprek over de natuurwaarden. Hoe hou je die natuurwaarden op orde en verbeter je ze eigenlijk ook? Dan kijken we natuurlijk met name naar zone III, waarin dat met name ook aan de orde is. Er werden vragen gesteld over dat meertje, of dat nou voldoende is om voor die natuurwaarde te zorgen. Nee, dat is natuurlijk niet. Het is wel een onderdeel van de meerwaardebenadering, maar we nemen natuurlijk ook andere mate regelen. Vissenbossen en ook de

houten beschutting, hoe noem je dat, van die legakkers, ook dat, juist omdat het hout is, zal ertoe bijdragen dat er meer alg op komt, dat daardoor voedsel ontstaat ook voor de vissen en het daarmee ook een verhoging eigenlijk van de natuurwaarde is. Of die beschoeiing dan inderdaad duurzaam hout is of niet, dat durf ik eerlijk gezegd ook niet zo te zeggen. Ik neem aan dat ook dit onderdeel van het gesprek over voorwaarden ...

De heer Peer: Misschien bij interruptie, als dat mag, voorzitter.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Peer: Als ervaringsdeskundige weet ik dat er ... Je hebt een toprand die over het algemeen uit wat hardhout bestaat, maar de beschoeiing zelf is over het algemeen van kunststofmateriaal. Die gaat veel langer mee, is veel goedkoper en gebruikt eigenlijk iedereen.

Gedeputeerde Sterk: Waarvan akte, voorzitter. Wij hebben ook nadrukkelijk gezegd dat, als er een Omgevingsverordening afgegeven moet worden aan een legakkerbewoner, om het maar even zo te zeggen, dat daar dus ook een plan onder moet liggen, een inrichtingsplan, voor wat betreft de legakker. Daar sturen we inderdaad op inheemse planten en daar sturen we ook inderdaad op die beschoeiing, juist om te zorgen dat, en ook dus op een beperkte bebouwing, juist om te zorgen dat die natuurwaarden daarmee ook versterkt kunnen gaan worden. Er wordt ook gezegd van, meer bebouwen, dat zouden we eigenlijk niet moeten willen want dat is juist niet goed voor de natuur. Maar als we niks doen en als we ook die bebouwing niet toe zouden staan op sommige plekken, dan zul je zien dat juist die legakkers gaan verdwijnen en uiteindelijk wegzakken in Vinkeveense Plassen. Dan zou je ook daarmee dat cultuurlandschap of die cultuurhistorie en dat landschapselement van die Vinkeveense Plassen dus ook verdwijnen. Dat betekent dus wel dat je voorwaarden moet stellen aan die bebouwing. Dat doen we dus juist ook samen met de gemeente in de vorm van de voorwaarden die je stelt aan dat inpassingsplan of dat inrichtingsplan voor die legakkers. Voorzitter, dan waren er ook nog vragen over zone III. Hoe ... Kunnen we ook niet iets doen om te voorkomen dat er bebouwing komt? De gemeente is inderdaad wel in gesprek, begrijp ik, met eigenaren om te stimuleren dat zij eventueel ook de bebouwingmogelijkheden opgeven. Er zal in ieder geval geen nieuwe bebouwing bijkomen. Dat is in zone III dan de afspraak. Dan was er een vraag over de waterkwaliteit en over de afvoer van wat normaal in het riool verdwijnt. Ook voor onze provincie is dat een hele belangrijke randvoorwaarde dat dat goed geregeld is. En ook ... Daar trekken we samen in op, ook met de waterschappen, met AGV in dit geval. We zijn nu ook in ov... Daar is nu ook overleg met Waternet om te kijken hoe je dat dan zou kunnen doen, door een boot die het ophaalt of door droge toiletten, begrijp ik. Maar dat is wel een belangrijke voorwaarde voor ons ook om uiteindelijk in te kunnen stemmen met het bestemmingsplan, omdat we die KRW natuurlijk op orde willen houden. Dan was er een vraag over of de Provinciale Staten de reactie kan ontvangen op de zienswijze van de gemeente. Dat wil ik graag toezeggen. Dan kan ik even zelf niet meer snappen wat ik hier had opgeschreven. Waarom die ontheffing al was afgegeven, dat gaf ik net al aan, omdat we hebben voldaan ... Of dat ze voldeden aan de voorwaarden. Maar daarmee is het nog niet zo dat het bestemmingsplan ook goedgekeurd wordt, want daar hebben we nog een aantal andere voorwaarden waar ze aan moeten voldoen. Over de bebouwing werd er ook natuurlijk wel gezegd van, gaan we nu die illegale bebouwing ... Of gaan we nou meer bebouwing krijgen? We hebben natuurlijk te maken met een aantal bewoners, of nog niet bewoners, potentiële bewoners, die braaf hebben gewacht totdat uiteindelijk duidelijk werd wat nou precies er gedaan zou moeten worden met die legakkers. Wij begrijpen heel goed dat de gemeente het ook fair vindt om dan deze bewoners wel in zekere zin die mogelijkheid te geven nu, om dat ook te gaan doen. Maar als je onderaan de streep kijkt, zal het aantal bebouwing afnemen uiteindelijk in dit gebied. Want we zitten nu geloof ik op 8,4 of zo, we gaan naar 6,2. Dan neem ik niet helemaal de getallen. Maar we gaan echt terug in het aantal hectares. Het deel wat deze groep bewoners betreft die eventueel nu ook iets gaat bouwen, is ook relatief beperkt. Dat gaat geloof ik om 200 vierkante ... 4200 vierkante

meter. Maar onderaan de streep zal in ieder geval minder bebouwing komen en willen we ook de manier waarop er gebouwd wordt op die legakkers voorwaarden stellen aan hoe dat ook natuur-technisch een verbetering oplevert. Ten slotte was er nog een vraag van GroenLinks of dat klopt, het begon met die 1,9 hectare sloop. Maar ik zeg nu toe dat we daar schriftelijk op terugkomen.

De voorzitter: Dank u wel. Partij van de Arbeid had nog gevraagd over handhaving en daar zou u nog op teruggekomen. Is daar inmiddels een antwoord op? Ik kijk gedeputeerde aan. Het was een interruptie van Partij van de Arbeid over handhaving. Toen zei u, die neem ik ... Wacht ik eventjes de reactie af.

Gedeputeerde Sterk: Sorry, dat zal ik even kijken. Ik zie hem zo niet staan, dus ik stel voor dat ik daar even schriftelijk nog op terugkom.

De voorzitter: Akkoord?

Gedeputeerde Sterk: Hij licht ineens op. We stellen de eis dat er een goed en uitvoerbaar handhavingplan moet liggen, vóór het bestemmingsplan mag worden vastgesteld. Het handhavingplan is niet voor vijf jaar in eerste instantie, maar voor tien jaar. Daarna moet je doorgaan met gewone handhaving. Dus dit is een spec... Dit zegt de handhaving specifiek ook op de afbraak, wat u ook zei van wat er nu aanwezig is. Daarna moet er gewone handhaving gaan plaatsvinden. We weten ook nu, zegt de ondersteuning, wat er mis kan gaan. Dus we zullen daar ook extra scherp op gaan letten, ook na het aflopen van die tien jaar.

De voorzitter: Dank u wel. VVD, de heer Peer.

De heer Peer: Dank u, voorzitter. Er waren nog twee vragen waar ik het antwoord nog niet heb gekregen. Eerste was de procedurele, waarom het college er niet voor gekozen heeft de brief eerst in concept hier te bespreken, gezien de gevoeligheid. De tweede had betrekking op drijvende tiny houses. Dat zijn dus geen bouwwerken, maar die nemen wel hand over hand toe en dat daar ook een beleid op komt en handhaving.

Gedeputeerde Sterk: Voorzitter, die staat niet opgenomen in mijn antwoordvel. Dus ik vind het heel vervelend, maar ik heb hier ook geen kennis over. Dus ik stel voor dat ik daar toch nog maar even schriftelijk op terugkom.

De voorzitter: Akkoord. Het is niet anders.

De heer Peer: Waarvan akte, zou ik zeggen.

De voorzitter: Ik kijk nog even rond naar de opwaardeerders of er nog een aanbieding is. Dan ronden we dit agendapunt af en bedank ik ook mevrouw Sterk voor de vervanging van de heer Van Essen.

12. Reactie op advies PARK operatie Heuvelrug een toekomstbeeld

De voorzitter: Dan gaan we naar agendapunt 12. Ik kijk heel even naar de klok. Dat redden we nog wel. Agendapunt 12 is een ingekomen stuk. Het is een reactie op advies PARK Operatie Heuvelrug, een toekomstbeeld. En dan ... We bespreken dus nu een reactie van GS op het advies van de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, de heer Paul Roncken. Dat advies heet Operatie Heuvelrug, een toekomstbeeld voor het centrale deel van de Utrechtse Heuvelrug. Dat advies dat dateert van november vorig jaar, dus 2023, en het signaleert onder andere de toenemende bouwlust en belasting van het bodem- en watersysteem in het groene hart van Heuvelrug en bespreekt de gevolgen van de plannen. Vorige week was er nog een infosessie door de heer Paul Roncken zelf, waarin hij dit en andere adviezen heeft toegelicht. Daar is ook een reactie op gekomen. We hebben eerst een inspreker en dat is tevens de laatste inspreker van vandaag. Dat is de heer Leverink en die spreekt namens Geopark Heuvelrug Gooi Vecht. U

bent al gaan zitten. U mag ook hier staan, maar u mag ook daar blijven zitten. Wat u fijn vindt. Helemaal goed. U krijgt vijf minuten de tijd voor uw bijdrage en na vier minuten geef ik u een seintje dat uw laatste minuut is ingegaan. Na afloop geef ik de fracties de gelegenheid om u vragen te stellen en die mag u dan verzamelen en in een keer beantwoorden. Dank u wel. Gaat uw gang.

De heer Leverink: Voorzitter, dank voor de geboden gelegenheid om in te spreken. Beste commissieleden en gedeputeerden. Ik heb eigenlijk één centrale boodschap en dat is dat we het Geopark verzoekt de provincie om steun te geven aan ons burgerinitiatief om tot een Unesco-kwalificatie voor een Geopark te komen. wij verzoeken u dan ook om het waardevolle advies van Paul Roncken over te nemen, om dat in uitvoering te brengen en het Geopark daarbij ook de nodige steun te geven. Paul Roncken die adviseert, en dat doet hij heel goed beargumenteerd, om het Nationaal Park Nieuwe Stijl in samenhang met een Unesco Geopark als uitgangspunt te nemen. GS geeft in haar reactie aan dat zij niet terugkomt op haar besluit van anderhalf jaar geleden. Dat besluit dat was het Geopark niet te steunen ter voorbereiding van de aanvraag voor kwalificatie door Unesco. Kortgezegd, GS pakt dat deel van het advies van Paul Roncken niet op. Dat zou een gemiste kans zijn. Er is sinds het besluit van de provincie van anderhalf jaar terug het nodige veranderd. Er ligt nu een goed onderbouwd advies van Paul Roncken en het draagvlak van het Geopark, van en voor het Geopark, is fors uitgebreid. We hebben inmiddels meer dan 80 partners, waaronder 3 waterschappen, de 3 waterschappen, 10 gemeenten, de grote natuurbeschermingsorganisaties, het KNMI en de Universiteit Utrecht. Nog maar een keer duidelijk gesteld, met de kwalificatie Geopark gaat het gebied aantoonbaar niet op slot. Het Geopark staat voor het vertellen van het verhaal over de mees waardevolle aardkundige, ecologische en cultuurhistorische waarden. Water en bodem staan centraal. Op die manier helpt het Geopark de gemeente, de waterschappen en provincies met het creëren van meer bewustzijn bij bewoners. Het Geopark ondersteunt u als provincie in uw beleid gericht op een duurzame toekomst. Daarmee zijn wij een positieve kracht in het gebied. Een internationale Unesco-erkenning maakt het verhaal van onze leefomgeving nog bekender, nog krachtiger en overtuigender. Ondertussen werken we verder aan extra informatievoorziening, aan de educatie, excursies, een publiëksboek, een educatieve film en een Gouden Boekje. Dat zijn toch alleen maar voordelen? Uiteraard werken we ook graag meer ... Meer en meer samen met het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Daarover worden de eerste afspraken ook gemaakt. Samengevat, verzoeken wij de provincie Utrecht het waardevolle advies van Paul Roncken over te nemen, dat in uitvoering te brengen en het Geopark de nodige steun te geven. Dat is de centrale boodschap die ik u wil meegeven. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Ik kijk de fracties rond. Zijn er vragen aan inspreker mijnheer Leverink? Ik zie mevrouw Batteau van Partij voor de Dieren. Dat is het. En de heer Peer van de VVD. Mevrouw Batteau, gaat uw gang.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel voor uw inspraak, een mooi betoog voor de ondersteuning van Geopark. In de beantwoording van de technische vragen lezen wij steeds terug dat de provincie niet de meerwaarde ziet van het toekennen van deze status. Dat is interessant, aangezien u dat wel ziet. Dus ik wil vragen van, hoe kijkt u daarnaar dat de provincie dat niet ziet, terwijl dat vanuit uw perspectief er wel duidelijk meerwaarden zijn, en die onderschrijf ik zelf ook. Dan had ik nog een andere vraag. Nee, daar laat ik het even bij. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik meteen door ook naar de heer Peer, VVD.

De heer Peer: Dank u wel. Mijnheer Leverink, dank voor uw bijdragende in deze vergadering. U zegt vrij stellig dat het aantoonbaar niet op slot gaat als het tot Geopark benoemd zou worden. Kunt u daar iets meer over zeggen en hoe u vindt dat het aantoonbaar is?

De voorzitter: Dank u wel. Het woord is aan u.

De heer Leverink: De vraag van de Partij voor de Dieren over de meerwaarde. Dat de provincie dat niet ziet, dat ... We hebben wel de indruk dat de provincie het ziet, maar nog niet op de manier zoals wij daartegenaan kijken. Wat voor ons centraal staat, is dat we het verhaal willen vertellen van de waarde van dit gebied, het verhaal van een cultuurhistorie, de natuurwaarde, landschap. Als we die waarden, als we dat verhaal vertellen, dan zijn wij ervan overtuigd, dan krijgen mensen meer kennis van hun eigen leefomgeving. Meer kennis van je eigen leefomgeving leidt tot meer ... Tot duurzamer gedrag. Dat duurzame gedrag van bewoners, van burgers, dat hebben overheden ook heel dringend nodig in hun beleid voor een meer duurzame toekomst. Dus dat staat voor ons centraal. Wij streven naar een Unesco-nominatie, naar een Unesco-kwalificatie. Niet zozeer vanwege die kwalificatie zelf, maar omdat we daarmee het verhaal veel krachtiger en veel overtuigender kunnen brengen. Zo'n Unesco kwalificatie ondersteunt je daarbij. De vraag van de VVD, gaat het gebied daadwerkelijk niet op slot? Dat klopt. Er is een opdracht van de provincie door van Van Benthem en Keulen een onderzoek gedaan naar, gaat met zo'n Geopark het gebied al dan niet op slot? De conclusies van Van Benthem en Keulen was, het gebied gaat inderdaad niet op slot. Er verandert in regelgeving verandert niets. De regelgeving over zaken die het Geopark betreft, dat is regelgeving waar de provincie en de gemeenten de regie over voeren. Een Geopark legt er qua regelgeving helemaal niets bovenop. Dus het gebied gaat niet op slot. Het rapport van Van Benthem en Keulen is daar een hele goede onderbouwing van. Voorzitter, dat zijn de twee vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Dank voor uw beantwoording ook. Ik kijk nog even rond. Dan ronden we uw inspraak hierbij af. Ik dank u heel erg voor uw komst naar het provinciehuis. U mag nog even blijven op de publieke tribune. Dan gaan wij ook nu ook naar de behandeling van het agendapunt zelf. Dank u wel.

De heer Leverink: Dank u wel.

De voorzitter: Want dan gaan we nu de brief behandelen in de Staten. Er zijn, even kijken, twee opwaardeerders, GroenLinks en ChristenUnie. Ook hier, ik val in herhaling, ook weer één termijn voor de beantwoording. Ook hier wordt gedeputeerde Van Essen vervangen door Mirjam Sterk. Ik geef eerst het woord aan GroenLinks, de eerste opwaardeerders partij. Mevrouw Van de Vooren.

Mevrouw Van de Vooren: Dank u wel, voorzitter. U heeft wel de dossiers gekozen om over te nemen, want het moet mij toch van het hart dat wij teleurgesteld zijn over de beantwoording die wij hebben ontvangen. Ik heb zelfs op vragen geen antwoord gehad, bijvoorbeeld over het toegenomen draagvlak onder gemeentes, over het Geopark, over de samenwerking. Dan krijg ik een opsomming van subsidies. Om dan toch maar even de knuppel in het hoenderhok te gooien ...

De voorzitter: Kunt iets meer in de microfoon praten? Dank u.

Mevrouw Van de Vooren: Sorry. Om dan toch maar even de knuppel in het hoenderhok te gooien, is dit niet gewoon een onderzoek en adviezen voor in de la geworden. We hebben met veel tamtam afscheid genomen van PARK. We hebben een prachtige uitgebreide presentatie gehad over hoe die zijn cirkel rond maakt en wat we zouden moeten doen als provincie. De vorige vergadering hebben we heel lang met elkaar gesproken hoe we een nieuwe adviescommissie vorm moeten geven en dat we dat allemaal zo belangrijk vinden. Maar waarom zie ik dat niet terug in de reactie van het college? Waarom lijken de ambities niet mee te gaan met de adviezen? Ik begrijp ook niet zo goed waarom we niet een Unesco-status zouden willen. Ik heb natuurlijk wel de debatten uit het verleden gezien en daarover gesproken. Maar in de reactie van het college lees ik alleen maar dat er aanzienlijke personeels- en financiële inzet nodig is. Ik zou daar graag wat meer duiding over willen en dat mag wat mij betreft ook schriftelijk. Dat was mijn inbreng. Ik had een klein verzoekje nog meegekregen. We hebben binnenkort een werkbezoek aan Nationaal Park Utrechtse heuvel. Ik vraag me af Geopark daar niet aan toegevoegd kan worden. Ik weet niet in welk gremium ik dat moet droppen. Maar bij deze. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel voor de inbreng. Ten aanzien, maar daar wilde ik eigenlijk mee afsluiten, er is ook een bezoek gepland aan het defensie terrein zelf, dus aan Geo... Dus dat ... Maar daar kom ik aan het einde van ... Bij de afronding van dit agendapunt nog even langer op terug. ChristenUnie, de heer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Dank, voorzitter. De verleiding is heel groot om nu in te gaan op het verhaal van het Geopark. Maar dat doe ik niet, omdat dat grote financiële en personele consequenties heeft, heb ik net gehoord. Dus ik pak even het andere onderwerp, want daar hadden wij ook technische vragen over, namelijk de plannen van Defensie in een groot deel van onze provincie en ook een het goede advies wat daar door de PARK op gegeven is. Dank voor de beantwoording van de technische vragen vanuit het college. Wij lezen daarin dat er in april een bestuursovereenkomst wordt verwacht en eind volgend jaar een ontwerpend onderzoek en dat PS over al die zaken wordt geïnformeerd. Om nou te voorkomen dat we als PS straks weer voor een voldongen feit staan, zou ik wel het fijn vinden als wij voor april gewoon een heldere procesinformatie krijgen wat er wanneer wordt besloten. Ik ga er daarbij ook gewoon van uit dat het college handelt binnen de ruimtelijke kaders die wij als PS hebben opgesteld via de Omgevingsverordening. Maar ik heb er wel behoefte aan om qua proces even heel scherp te hebben van, op wat voor momenten zijn wij als PS aan zet als het gaat over die grote ontwikkelingen van Defensie? Dank.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen met te spreken met de waardering die wij echt ook als college hebben voor het Geopark. Ik ben blij dat het Geopark dat zelf ook herkent. Want volgens mij hebben we daar ook regelmatig met elkaar het gesprek over. Daar zit het echt niet in. Ze doen ontzettend goede dingen, ze zijn in staat om heel goed het verhaal te vertellen van het gebied. Ze hebben natuurlijk een indrukwekkend aantal vrijwilligers wat voor ze werkt en inderdaad ook steeds meer mensen die pacts ondertekenen. Maar dat is tegelijkertijd ook wel de andere kant. Ondertekenen dat je met elkaar de wens hebt om zo'n Unesco Geopark neer te zetten en ook omdat je het belangrijk vindt dat het verhaal verteld wordt, dat die aardkundige waarden worden beschermd, dat dat in samenhang gebeurt, dat is één. Maar als dan vervolgens de vraag komt, maar ben je dan ook bereid om daarvoor te leveren, ook financieel, dan krijg je een ander gesprek. Dat gesprek heb ik anderhalf jaar geleden gevoerd met de gemeentes die bijvoorbeeld ook een handtekening daaronder hebben gezet. Daar kreeg ik toch echt een ander beeld dan wat je uit die handtekening zou kunnen afleiden. Maar nogmaals, de waardering hiervoor staat ook echt wel voorop. Daarom hebben wij toen ook gezocht van, wat zouden we dan wel kunnen doen? Als het nou niet om die Unesco-status gaat, want inderdaad, het is zo dat dat bij ons dan hier eigenlijk terechtkomt als provincie. Dat kost personeel, dat kost geld. Maar het is ook nog eens een keer zo dat, als je dat Unesco Park zou willen, dan heb je ook Noord-Holland nodig. Een kwart van het Geopark valt in Noord-Holland en Noord-Holland wil dit ook niet ondersteunen. Dus dan heb je ook al daar een vraagstuk. Ten slotte, ik deel niet helemaal de interpretatie van het advies wat net werd aangehaald van het onderzoek van Van Benthem. Het is inderdaad zo dat wij eigenlijk nu ook al best wel veel hebben beschermd. Dus in onze eigen regelgeving hebben we al best wat van die aardkundige monumenten ook al beschermd. In dat opzicht is het ook de vraag wat het dan toevoegt. Maar het gaat er vooral ook om, wat betekent het voor ... Wat kan de impact zijn op ontwikkelingen die we nog zouden willen in de gebieden? We spreken natuurlijk over de Heuvelrug, waar we eigenlijk ook een vraagstuk hebben rond recreatie. Ook dat iets wat dit met zich mee zal brengen. De onduidelijkheid daarover, we hebben ons ook daarover laten informeren ook bij andere parken, geeft aan dat je niet met zekerheid kunt stellen dat het geen beperking zou kunnen betekenen. Want Unesco vindt er dus ook wat van wat wij in die gebieden gaan doen. Dat gezegd hebbende over waarom wij dus ervoor hebben gekozen eerder, en dat heeft dit college overgenomen, dat wij die Unesco-status niet ondersteunen. Wat we wel hebben gedaan, is ondertussen met het Nationaal Park ook en Geopark het gesprek gestart van, hoe kunnen we wel meer samenwerking

organiseren? Daarom hebben we bijvoorbeeld ook subsidies gegeven, voor dat Gouden Boekje en voor een publieksboek, juist ook om dat verhaal waar ze zo goed in zijn ook te kunnen vertellen. Maar als je kijkt naar het PARK advies, wat overigens over veel meer gaat dan alleen over de Unesco-status, dus ik deel uw visie niet helemaal dat wij het in de prullenbak gooien of in de la laten verdwijnen, want waar het natuurlijk ook over gaat, is over de geohydrologische samenhang die er moet zijn dat gebied. Dat is natuurlijk iets wat we wel erkennen. Het Nationaal Park werkt daarom bijvoorbeeld ook samen met veel meer partijen dan alleen die binnen de grenzen van het Nationaal Park vallen, juist omdat ook de flanken van de Heuvelrug in dat opzicht een heel belangrijk gebied zijn natuurlijk om maatregelen te treffen. Daarom hebben we ook de Blauwe Agenda. Daarom hebben we overigens ook de Heuvelrug als een belangrijk gebied ook in ons UPLG benoemd. Dus als het gaat over de geohydrologische samenhang, die verder gaat dan alleen wat op de heuvelrug ligt maar juist ook wat ernaast ligt, daar gaan we natuurlijk ook mee aan de gang. Daar zijn we al mee aan de gang. Daar is volgens mij het advies wat Paul Roncken geeft ook ondersteunend. Dus dat ... We zijn bijvoorbeeld nu bezig, tenminste, het Nationaal Park is bezig met een onderzoek met Utrecht Universiteit naar die flanken en ook aan het onderzoeken wat er nu gebeurt in die gebiedssamenwerking AZ. Dan hebben we het ook over Defensie, ook daarin zijn bodem en water sturend-principes die worden meegenomen. Dus dat zou ik willen zeggen over uw opmerkingen over het Geopark. Dan was er nog een vraag van de ChristenUnie of we de Staten nog wat scherper kunnen informeren over wat nou precies de stappen zijn en wanneer PS aan zet is. Dat zullen we zeker aan u terugkoppelen. We zullen de besluiten over de bestuurlijke overeenkomst ook voorleggen aan de Staten.

De voorzitter: Dank, gedeputeerde, voor de beantwoording. Ik zie geen seintjes meer van de opwaardeerders voor een aanvulling. Dan sluit ik dit agendapunt af. Ik zou nog even terugkomen op een werkbezoek. Op 2 maart is er een werkbezoek aan de defensie terreinen in het kader van omgevingsgericht werken. Het is uitgekomen op een zaterdag, na overleg met Defensie en partners. U kunt zich vóór 7 februari aanmelden op die vraag van Defensie. De link voor aanmelding vindt u in het Statenjournaal. Dan kijk ik even naar de klok en de griffier. Gaan we pauzeren? We gaan nu pauzeren. Ik stel voor om een halfuur te pauzeren, want we hebben nog acht opwaarderingen na de lunchpauze. Het is 30 minuten. Iets voor 13:00 uur zien we elkaar weer, 12:50 uur. 12:45 uur dus. Ik heb de tijd nu even niet. 12:45 uur.

13. Ingekomen stuk 'Slagen in het Groen'

De voorzitter: We gaan weer door met de commissievergadering RGW. Ik hoop dat men het in de hal ook hoort. Dat gaat snel zo. Agendapunt 13. Dat is een opwaardering van een ingekomen stuk, het ingekomen stuk Slagen in het Groen. Het is een ingekomen stuk van de bewonersvereniging Leefklimaat Utrechtseweg, afkorting of LUW. De stukken behelzen een alternatief plan voor de bebouwing van het Hessingterrein in De Bilt. We doen de behandeling in één termijn. Ik wil wel even zeggen ook hierbij dat gedeputeerde Van Essen op dit agendapunt wordt vervangen door dit keer de heer Has Bakker. Het ingekomen stuk is opgewaardeerd door Volt en PVV. Volt is er nog niet, dan geef ik het woord aan PVV, de heer Daniels.

De heer Daniels: Dank u wel, voorzitter. Het aantal inwoners van de provincie Utrecht gaat sterk toenemen. De provincie heeft dan ook met het Rijk afgesproken dat er in 2030 84.000 woningen bijgebouwd moeten zijn. U snapt allemaal hoe moeilijk dat gaat worden om deze afspraken na te komen. Om dit te halen, moeten we als PS en GS niet alleen naar de ideale locaties kijken, maar moeten we alle kansrijke ontwikkelingen maximaal ondersteunen. Daar waar er al plannen op tafel liggen, kunnen we en moeten we, en we hebben daar immers afspraken met het Rijk over gemaakt, gaan voor het maken van de broodnodige progressie op woningbouwgebied. Zelfs als dit betekent dat we, met inachtneming van de nodige maatregelen om dit zo goed mogelijk samen te laten gaan met het landschap en de natuur, buiten de rode contouren te bouwen. Nu hebben we zo'n kansrijk project voor ons liggen en moeten we deze kans niet laten schieten. Het plan om te bouwen op het Hessingterrein met respect voor de natuur is er

recent bijna doorheen gekomen. Als dit terrein een goede plek is, dan zouden we als provincie moeten helpen om dit gerealiseerd te krijgen. Er zijn nieuwe plannen die op vele punten verbeteringen tonen en zelfs daar waar de oude plannen al voldeden. Ook zal doorgang het einde betekenen van Plan Bloeyendaal, waar velen kritisch tegenover staan. Procedures tegen de gemeente De Bilt zouden gestaakt kunnen worden. Heel veel pluspunten voor bijna iedereen dus. Naar aanleiding van het voorgaande heb ik enkele vragen. Ten eerste, om exploitatie mogelijk te maken, is het belangrijk dat alle betrokken overheden transparant communiceren met de betrokken partijen. Er werd gesuggereerd dat dit onvoldoende het geval was. Wat is het standpunt van GS hierover? Is GS bereid om met de betrokken partijen transparant samen te werken, om een duidelijk pad te creëren naar het voldoen aan de randvoorwaarden, waaronder vanuit de provincie al op alle vloeken ... Alle vlakken groen licht gegeven kan worden voor dit proces? Is GS het eens dat het Alterra-rapport van Wageningen Environmental Research een sterke indicatie is dat de plannen op ecologisch gebied voldoen? Kan GS voor de varianten A, B en C aangeven in hoeverre elk van deze op ecologisch gebied nog in de problemen dreigen te raken, wat betreft vergunningsverlening? Wat is het oordeel van GS over de financiële onderbouwing in het kader van de berekeningen van de varianten A, B en C, uitgevoerd door Interplan Bouwsupport op verzoek van de bewonersvereniging LUW? Kan GS aangeven wat nu nog de grootste problemen zijn die blokkerend zouden werken voor vergunningsverlening? Ter informatie, A staat voor plan Verwelius november 2022, B staat voor plan Expertgroep januari 2023 en C voor plan Groen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie dat Volt ook inmiddels is aangeschoven. Dat is de andere opwaarderende partij. Gaat uw gang.

De heer De Jong: Dank, voorzitter. Excuus voor dat we iets later binnenkomen. Wij hebben dit agendapunt opgewaarderd, maar wel ook al antwoorden gekregen schriftelijk, wat veel verheldering gaf. Dus we kunnen het misschien even kort en algemeen houden. Wij waren vooral gewoon even benieuwd naar de reactie van Gedeputeerde Staten op het aangeboden document en de bijlage. We wilden graag in gesprek over de zienswijze voor de ontwikkeling van dit gebied, en dan met name over hoe Gedeputeerde Staten de studie en de conclusies interpreteert en of ze voornemens is deze mee te wegen in de komende stappen. En of Gedeputeerde Staten de mening van de auteurs deelt dat bouwen en beschermen van waardevolle natuur- en cultuurgebonden rondom het terrein, of dat hier mogelijk kan zijn. Daar is al antwoord op gegeven schriftelijk, voor een deel. Maar wij zijn nog wel steeds benieuwd naar de positie van GS rond deze plannen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik wil ook inderdaad zeggen, veel vragen zijn al beantwoord schriftelijk. Er is ook rondvraag geweest van de Socialistische Partij onlangs. Daar is ook al de laatste stand van zaken omtrent het Hessingterrein besproken. Dus ik wil gedeputeerde vragen om de beantwoording to the point en echt wat nieuw is en relevant voor dit stuk dat nu is opgewaarderd te beantwoorden. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Bakker: Dank u wel, voorzitter. Dank voor de vragenstellers. Misschien in algemene context is het denk ik gewoon goed dat we zeggen dat we kunnen aangeven dat we binnen het Provinciaal Programma Wonen en Werken, zeg ik ook richting de PVV, hard werken met gemeenten, met het Rijk om die afspraken die we hebben gemaakt over de woningbouw van de grond te krijgen. Natuurlijk is het daarin altijd zoeken met elkaar en belangen afwegen en zoeken naar win-win. Dat in algemene zin. U stelt ... Beide fracties, PVV en Volt, stellen vragen inderdaad om echt een beoordeling al te geven van iets dat wij, aan ons is gezonden als GS, maar wat wij door hebben gestuurd aan PS met daarin niet een vraag aan ons. Ik denk dat het niet handig is, en wij hebben dat ook niet gedaan en wij gaan dat ook niet doen, om hier nu een oordeel over te gaan vellen. Dat kost menskracht, dat kost denkkraft, dat geeft antwoorden in een ... Op een ontijdig moment in het proces. Het is nu echt even aan de gemeenteraad. Ik heb net bij de mededeling daar iets over gezegd, namelijk dat wij zo snel mogelijk volgende week het rapport van TAUW met u delen, dat wij daar op een gegeven moment, als de tijd daar rijp voor is, aan onze kant ook een

appreciatie over zullen delen naar u. Maar de gemeenteraad is nu aan zet. Het is ook aan de gemeente, samen met de ontwikkelaar, om zaken als participatie en dat soort zaken verder uit te werken. En altijd bereid tot het geven van meer antwoorden, maar, toch met name richting de PVV, ik ga anders herhalen wat wij ook al hebben opgeschreven in de beantwoording van de technische vragen. Dan kijk ik ook even naar de voorzitter. Dat lijkt me dan een beetje zonde. Daar gaan wij niet een ander antwoord op geven. Dus dat is op dit moment even wat het is.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk naar opwaardeerders. Geen reactie verder? Dan sluit ik dit agendapunt af.

14. Ingekomen stuk 'Grenzen aan de Rode Contour'

De voorzitter: Dan ga ik naar agendapunt 14. Dat is ook bespreking van een ingekomen stuk, Grenzen aan de Rode Contour. Het is een titel van een korte brief, zijn er grenzen aan de rode contouren? De brief gaat over overal een Straatje erbij buiten de rode contouren, en noemt een voorbeeld uit Maarn. Ook hier doen we een behandeling in één termijn. Er zijn twee opwaardeerders. Ook hierbij wil ik zeggen dat de laatste keer in PS, dus die van 8 november, is er ook al een soortgelijke vraag gesteld en binnengekomen. Ook op de casus uit Maarn, waar die brief naar verwijst, is ook al een schriftelijk antwoord gekomen. Dus ik wil hier ook vragen aan de opwaardeerders, VVD en PVV, zijn er nieuwe vragen die nog resteren? Ook dit is een onderdeel van de portefeuille van Huib Van Essen. Op dit agendapunt laat hij zich vervangen door Mirjam Sterk. Gaat uw gang. Ik vergeet de opwaardeerders natuurlijk. PVV.

De heer Daniels: Dank u wel, voorzitter. Ik weet niet exact welke vragen allemaal vorige keer gesteld waren. Dus mochten de vragen niet nieuw zijn, dan hoor ik dat wel.

De voorzitter: Is goed.

De heer Daniels: Nederland en dus Utrecht staat voor een hele zware opgave, het voorzien in een belangrijke basisbehoefte van haar inwoners, een huis om in te wonen, in een tijd waarin vraag en aanbod totaal uit balans zijn. De huizenprijzen in de provincie Utrecht zijn nu al hoger dan het landelijk gemiddelde. Utrecht zal de komende tijd de snelst groeiende provincie van Nederland zijn volgens de prognoses. Dat betekent dat zonder ingrijpen de boel behoorlijk vastloopt. Betaalbare koopwoningen worden nog schaarser dan ze nu al zijn. Sociale huur heeft nu al gemiddeld zo'n elf jaar wachttijd. Er is sprake van een crisissituatie. Dat vraagt om een voortvarende aanpak. Daar waar we lokale initiatieven kunnen steunen, moeten we dat als provincie doen, zelfs als dat in sommige gevallen betekent dat dogma's uit het verleden ... Aan dogma's uit het verleden getornd moet worden. Volgens onderzoek door NIB in opdracht van het ministerie BZK/VRO kan er met dit soort initiatieven in dorp en stad in de provincie Utrecht in potentie ... Kunnen er 21.880 woningen bijgebouwd worden. Hier moeten we dus duidelijk mee aan de slag om de groei in Utrecht in goede banen te kunnen leiden. Met goed beleid en respect voor de leefomgeving moeten we hier een win-winsituatie creëren. Het onderwerp leeft ook sterk onder de Utrechters, getuigen bijvoorbeeld deze ingezonden brief. In het licht daarvan heb ik enkele vragen. In steeds meer gemeenten en binnenkort waarschijnlijk ook landelijke overheids... Sorry. Steeds meer landelijke gemeenten en binnenkort ook de landelijke overheid zijn bereid te kijken naar de mogelijkheden om ... Naar mogelijkheden en maatwerk buiten de rode contouren. Bent u het eens dat zij baat hebben bij een provincie die daarin wil meedenken? Bent u het eens dat de provincie Utrecht zich meer moet inzetten om binnen de wettelijke regels de realisatie van woningen mogelijk te maken? Ziet u bouwen buiten de rode contouren als tegenovergesteld aan vergroening, of kan dit ook hand in hand gaan? Een merendeel van de bewoner... Van de Nederlanders is voor een Straatje erbij om de woningnood aan te pakken. Bent u bereid hier extra initiatief te gaan nemen? Bent u bereid gemeenten te vragen locaties buiten de rode contouren aan te dragen waar projecten in harmonie met landschap en omgeving potentieel haalbaar zijn? Mocht de aankomende nieuwe regering de druk opbouwen in het algemeen en het zoeken naar de mogelijkheden buiten de rode contouren in het bijzonder, gaat u dan daar rekening mee houden in de

uitvoering van het bestaand beleid? De woningnood is zo groot dat er geen sprake meer is van welke keuzes er gemaakt kunnen worden. Alle mogelijkheden om hierbij een bijdrage te leveren, zullen aangegrepen moeten worden, inclusief het doordacht plannen buiten de rode contouren. Deze bewustwording bij hopelijk iedereen creëert een momentum ...

De voorzitter: Ik zie een interruptie van BBB, mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff: Sorry, een hele korte opmerking tussendoor. Het is een mooi betoog. We onderschrijven dat natuurlijk helemaal. Tegelijkertijd vind ik het een gemiste kans dat de PVV volgens mij tijdens de laatste omgevingsvisievergadering zich niet heeft laten horen. Want deelt de PVV dat de processen, de ontwikkelprocessen en de omgevingswetgeving en met oog op alle natuurliefhebbers die hier ook in de zaal zitten, het er niet makkelijker op is geworden? Moet daar ook niet een deel van de oplossing gevonden worden?

De voorzitter: PVV, de heer Daniels.

De heer Daniels: Het aantal haken en ogen dat gecreëerd wordt en het aantal hoepels waardoorheen gesprongen moet worden, dat maakt het inderdaad moeilijker. Daar ben ik het mee eens dus. Deze bewustwording bij hopelijk iedereen creëert momentum voor het aanpakken en plannen ... Plannen maken als nooit tevoren. Is GS van plan deze sterke troef niet uit handen te geven? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de VVD. Ik denk, de heer Peer. Gaat uw gang.

De heer Peer: Dank u wel, voorzitter. Het is het tweede opeenvolgende betoog van de heer Daniels van de PVV, waar de VVD zich grotendeels in kan vinden. Ik hoorde net ook al dat BBB zich daar inhoudelijk in kan vinden. Ook voor ons, er ligt een enorme opgave voor woningbouw. Zoals zo keurig opschreef door de heer Daniels, het aantal hoepels waardoorheen gesprongen moet worden, neemt alleen maar toe. Maar we zullen wel moeten bouwen. Specifiek hierover nog maar één punt, want ik dank het college voor de uitgebreide beantwoording schriftelijk. Specifiek hier nog, zoals het er nu voorligt, is het door de provincie al een keer beoordeeld, deze locatie, als zijnde kansrijk of in ieder geval mogelijk onder voorwaarden. Het is nu bij de gemeente. Vindt het college ook niet, vindt de gedeputeerde niet dat wij het voortouw kunnen nemen, en bij meerdere locaties in meerdere gemeenten speelt dat wel, dat wij een initiërende rol zouden kunnen nemen om woningbouwlocaties zoals een Straatje erbij mogelijk te maken?

De voorzitter: Dank u wel voor de vraag. Ik geef het woord aan een gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Voorzitter, ik hoop dat de informatie ook tijdig komt. Maar een heel groot deel kan ik zelf ook wel beantwoorden. Natuurlijk zijn wij bereid om mee te denken met meer overheden. U doelt waarschijnlijk ook op gemeentes. Dat doen we ook al, juist in het kader van dat, dan moet ik het even goed voorlezen, dat programma, Provinciaal Programma Wonen en Werken. Dat is juist waar we elk halfjaar met elkaar gaan zitten, wat zijn de mensen bij de gemeentes, in hoeverre zien wij daar ruimte voor, wat is daarvoor nodig om daar samen uit te komen? Dus ik denk dat we daar juist een hele goede structuur voor hebben gevonden met elkaar om dat overleg te hebben. Als het gaat over meer inzet om binnen wettelijke regels zaken mogelijk te maken, daar hebben we in onze technische beantwoording denk ik al heel veel over gezegd. Als je kijkt naar de huidige opgave die er ligt, dan zijn er in ieder geval voldoende plannen in die programmering opgenomen. Het probleem zit eigenlijk op dit moment vooral bij de beperkte capaciteit bij gemeentes en het moeilijk rondkrijgen van de grex. Want we hebben natuurlijk ... De kosten nemen toe. Overigens, even op mijn eigen dossier, we hebben natuurlijk ... We hebben ook pas het VAT-beleid hier besproken met elkaar. Juist ook in het VAT-beleid hebben we gekozen ... Of hebben we gezocht naar mogelijkheden om juist ook meer woningen te kunnen creëren, ook meer kleinere woningen te kunnen creëren, binnen de regels die we hebben. Daarvoor zullen we ook nog in de Omgevingsverordening een

aanpassing gaan doen, zodat we ook dat daarin beter kunnen stimuleren en ondersteunen. Rood en groen hand in hand gaan, zeker. Dit is ook de gedeputeerde van Groen Groeit Mee. Dat is volgens mij het bestaansrecht haast van Groen Groeit Mee, dat we juist zien dat een gezonde en groene leefomgeving belangrijk is juist ook voor mensen en dat je dus, als je bouwt, ook dat mee moet nemen. Maar ook daar is financierbaarheid natuurlijk nog best ook wel een vraagstuk. Dus ook dat betekent weer wat voor de plannen die dan ontwikkeld worden. Gemeentes vragen om locaties buiten de contour. Dat doen we al. Wij zetten in die omgevingsvisie in op het verstevigingsprincipe. Dat wil zeggen dat wij eerst willen kijken wat je binnenstedelijk kan bouwen, juist omdat u ook zegt dat groen ook een belangrijke notie is. Dus dat is waar we primair naar kijken. Ongeveer 9 procent van wat we moeten bouwen, zou ook buitenstedelijk, staat in ieder geval in het programma, is buitenstedelijk geprogrammeerd, zou je kunnen zeggen. Dat denk ik op de vragen die de PVV heeft gesteld. Dan een reactie op de vraag van de VVD. Die vraagt of we niet het voortouw kunnen nemen als provincie. Wij bieden volgens mij de mogelijkheid aan gemeentes om dat zelf in te dienen. Dus in die zin zou het ... Ik zou het een beetje omgekeerde wereld vinden als wij daar het voortouw in gaan nemen. Want het gaat natuurlijk om een behoefte die bij een gemeente ligt. Maar wij kunnen tegelijkertijd, is mij gezegd, ook geen mededelingen doen over wat er op dit moment in de snelkookpan zit en waar we met gemeentes over in gesprek zijn. Dus op het punt van Maarn kan ik daar verder geen mededeling over doen, voorzitter.

De voorzitter: Dank voor de beantwoording. Laatste check bij de opwaardeerders. Vragen beantwoord?

De heer Peer: Ik probeer ...

De voorzitter: Mijnheer Peer, VVD.

De heer Peer: Ik probeer het antwoord van de gedeputeerde ondertussen na te kijken in het coalitieakkoord. Want u zegt met zoveel woorden, we kijken eerst wat we binnenstedelijk kunnen doen en daarna kijken we vanuit het Straatje erbij. Ik ben ... Ik kan het me niet herinneren, en ik ben het nu aan het lezen, ik zie het ook niet met zo veel woorden staan. We hebben volgens mij een balans tussen wat we voor de landelijke gebieden willen doen aan woningopgaven en binnenstedelijk. Dat er binnenstedelijk veel meer woningen gebouwd kunnen worden, dat is logisch. Maar het volgorde van wat u aangeeft, zouden wij niet willen onderschrijven.

Gedeputeerde Sterk: We gaan nu heel erg in de techniek van het programma. Daar zit ik natuurlijk niet heel erg diep in. Maar wat ik in ieder geval weet, is dat in de omgevingsvisie wel het principe is opgenomen dat je zoveel mogelijk binnenstedelijk wil bouwen. Wat binnenstedelijk kan, dat hoeft je dan niet erbuiten te doen. Daar beoordelen we de plannen ook vaak op. Maar dat er ook in het programma natuurlijk wordt gekeken naar buitenstedelijk. Ik noemde net ook al, in het VAT-beleid proberen we daar ook meer ruimte voor te bieden, om daar meer manieren van het invullen van die woningbouw te bieden, juist omdat we een enorme opgave hebben. Het Straatje erbij is nou juist een voorbeeld van waar we juist de regelgeving wat hebben vereenvoudigd, zodat je sneller als je als gemeente of als kleine kern behoefte hebt aan woningen vaak voor je eigen bewoners, om dat snel ook te kunnen realiseren. Dus dat is volgens mij iets wat nog meer losstaat van de vraag of je nou binnen- of buitenstedelijk wil bouwen, wat juist een soort versnelling is om op kleine schaal ook snel woningen bij te kunnen bouwen, juist dat Straatje erbij.

De voorzitter: Mijnheer Peer, nog een reactie.

De heer Peer: Ik weet niet of dat nu hier voor de Staten ... Maar het moge duidelijk zijn dat wij het Straatje erbij een hele hoge prioriteit geven, juist om te zorgen dat de landelijke gebieden en ook dorpen en kernen kunnen blijven voorzien voor hun bewoners in voorzieningenniveau en ook in de enorme woningnood die lokaal in die gebieden is. Dat ik nu even moeite heb met de uitleg van, we kijken eerst binnenstedelijk en als er dan nog wat is, kunnen we altijd nog naar de kernen kijken.

De heer Hart: Voorzitter?

De voorzitter: Ik hoor een stem. Mijnheer Hart.

De heer Hart: Dat is mijn donkerbruine stem. Ik vind het heel interessant, maar ik zou toch graag willen verwijzen naar pagina 11 van het coalitieakkoord.

De voorzitter: Mijnheer Adriani stak al iets eerder een hand op. U wil ook iets aanvullen in dit kader, denk ik.

De heer Adriani: Toch wel een vraag aan de heer Peer. Want ik denk dat ik hem hoorde pleiten dat de provincie zelf het initiatief moet nemen om locaties aan te gaan wijzen om straatjes erbij te bouwen. Wat ik overigens echt het best gevonden frame ooit vind. Want dat klinkt zo mooi aambaar. Maar we hebben het ook altijd over zorgvuldige participatie en hoe belangrijk het is om mensen ook mee te nemen in het zoeken naar locaties. U weet als geen ander wat er gebeurt in de samenleving op het moment dat je zegt, dat lijkt me een fijn plekje om woningen te bouwen. Iedere grasspriet zijn eigen belangengroep. Het is toch meer dan logisch dat het initiatief daarvoor bij gemeentes ligt en dat we in onze Omgevingsverordening nu juist de ruimte hebben om dat te kunnen doen en ook meer ruimte daarvoor creëren? Maar dan bent u toch helemaal bediend?

De heer Peer: Mag ik een interruptie op de interruptie? Voordat het een eigen leven gaat leiden. Nee, zeker niet dat wij als provincie gaan aanwijzen waar gemeenten wel of niet hun woningen zouden moeten doen. Dat staat los van, wat u zegt, zouden we het initiatief kunnen nemen, of, nog een stapje terug, je kan een versnellingsagenda samen met gemeenten ... Gemeenten hebben een capaciteitsprobleem. Je kan kijken, hoe kunnen wij met onze ambtenaren en de prioriteiten die wij mede in het programma-akkoord hebben staan gemeente ondersteunen bij datgene waar ze misschien niet aan toe komen of te weinig capaciteit voor hebben en waar wij ze kunnen wijzen op, daar zou het mogelijk zijn. Het primaat blijft bij de gemeenten liggen, maar een initiatief tot versnelling of ondersteuning, daar zouden wij toch als provincie voor zijn.

De voorzitter: De gedeputeerde, Mirjam Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Dan kan ik op dat punt denk ik ook u geruststellen, want we hebben een Programma Versnelling Woningbouw waarin we juist als provincie kijken of wij aangewezen woningbouwlocaties ook kunnen versnellen om daar tot bouw te komen. Dus dat is volgens mij iets wat we in de provincie ook doen.

De heer Peer: Dat zijn aangewezen woningbouwlocaties. Ik zit ook op de lijn gemeen... Met name kleinere gemeenten natuurlijk, ondersteunen bij het zoeken van locaties.

De voorzitter: Helder. Ik ga naar een afronding. Iedereen kijkt mij ... Of wilt u nog reageren?

Gedeputeerde Sterk: Het laatste is volgens mij geen vraag. Nee, volgens mij was het laatste geen vraag. Volgens mij heb ik de vragen die er zijn gesteld beantwoord.

De voorzitter: Daarom ga ik naar een afronding. Ik check bij de opwaardeerders. In dit kader wil ik ook nog wijzen dat in maart er weer een infosessie wordt georganiseerd in het kader van regionaal programmeren werken en wonen, dus die komt er ook nog aan. Tot zover dit agendapunt.

15. SB Ontheffing als bedoeld in artikel 1.5 Interim Omgevingsverordening provincie Utrecht voor het faciliteren van 1.500m² kantoor binnen het kloostercomplex Onze Lieve Vrouw ter Eem in Amersfoort

De voorzitter: Dan gaan we naar agendapunt 15. Dat is de Statenbrief Ontheffing als bedoeld in artikel 1.5 Interim Omgevingsverordening provincie Utrecht voor het faciliteren van 1500 vierkante meter kantoor binnen het kloostercomplex Onze Lieve Vrouw ter Eem in Amersfoort. De gemeente heeft een verzoek gedaan voor ontheffing voor extra kantoren in één deel van de reeds bestaande bebouwing dat past in de ontwikkeling van Rijksmonumentale Eemklooster. Want daar wil Amersfoort een microstad tot stand brengen met een mix van wonen, werken, cultuur en collectieve voorzieningen. Dit ter toelichting bij de Statenbrief. Deze Statenbrief is opgewaardeerd door Partij voor de Dieren. De heer Van Essen wordt op dit agendapunt vervangen door gedeputeerde Bakker. Ik geef eerst het woord aan de indiener.

Mevrouw Butterman: Dank u wel, voorzitter. We hebben de beantwoording ook gelezen. Laten we dan even iets meer uitzoomen op dit punt. Het punt is een beetje dat een ontheffing moest worden verleend omdat het Eemklooster zich in een landelijk gebied begeeft, daaromheen veel natuurgebieden. Wij weten ook dat daar beschermde diersoorten in de buurt leven en ook over het terrein heen foerageren. Er is in dit geval een ontheffing verleend om kantoorroimte te maken. Eerder voor de zomer 2023 is een ontheffing verleend om een nieuwe entree aan te leggen. Al dat soort ontheffingen gebeuren op een soort detailniveau, dus steeds voor elke andere aanpassing is een andere ontheffing nodig. Onze vraag gaat eigenlijk ook over, waarom kunnen we dit niet wat ontstijgen en kijken naar dat hele gebied, meer integraal, dat er steeds in het landelijk gebied stukjes worden afgesnoept om dit soort bebouwing en nieuwe wegen aan te leggen? Dus dat is een punt. Het andere punt wat we hebben gemaakt, is, er dient zich een nieuwe realiteit voor. Het zijn oude plannen. Want wat de voorzitter net ook oplas, dat komt uit het plan van de particuliere ontwikkelaars. Sinds die plannen zijn gemaakt in 2021 is er een nieuwe coalitie in Amersfoort, zijn er ... Is er een groenere weg ingeslagen, groenere ambities. Waarom wordt dat niet getoetst, worden die ontheffingen niet getoetst aan die nieuwe realiteit, zullen we maar zeggen? Dus dat zijn eigenlijk onze vragen.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Peer: Mag ik daar een vraag over de opwaardeerder stellen?

De voorzitter: Ja, kort.

De heer Peer: Ik ben het met u eens dat er ... Er gelden andere duurzaamheidsregels in de gemeente. Aan de andere kant, en dat wil ik dan als aanvulling op de vragen die al eerder gesteld zijn aan het college meegeven, het gaat hier om een erfgoedparel, een voormalig kloostercomplex. Uit ervaring weet ik hoe lastig het is om al een BENG-criterium te halen. Het helemaal duurzaam te krijgen, volledig conform goud, is volgens mij of financieel niet haalbaar of technisch niet haalbaar. Maar graag hoor ik daar ook het college over. Want de vraag is terecht.

De voorzitter: Dat was uw vraag of opmerking?

De heer Peer: Aanvullende vraag die meegenomen kon worden door het college.

De voorzitter: Helder. Dan ga ik naar het college. De heer Bakker. Eigenlijk zijn vragen alleen voor de indiener, voor de opwaardeerders. Maar hij mag meegenomen worden. De heer Bakker.

Gedeputeerde Bakker: Dank, voorzitter. Eigenlijk is de vraag van de Partij voor de Dieren van, kijk op een wat groter niveau. We moeten ook wel even zuiver kijken in de rol die de provincie heeft van, wat krijgen wij nou op ons bord, wat is precies de vraag aan ons en waar moeten wij dan wel of niet op acteren? Het specifieke geval van deze brief gaat het echt heel erg over die vraag van die 1500 vierkante meter binnen het kloostercomplex waarvoor een vraag is gesteld. Eigenlijk is de vraag wat grotere facetten. Daar is op zich goed contact over met de gemeente. U zegt ook, de nieuwe realiteit. Eigenlijk is het zo dat de

gemeente zegt, hier kunnen we alvast stappen op nemen. Dan vraagt de VVD, en dat hebben we ook in de brief geprobeerd te beschrijven van, er zit ook een soort, althans, dat hoor ik u zeggen, er zit ook een soort win aan, namelijk dat er daarmee niet alleen verdere invulling wordt gegeven aan het klooster, maar namelijk dat er ook geïnvesteerd wordt in het restaureren van erfgoed en dat soort zaken. Dit zijn de eerste stappen die de gemeente ook ziet waar ... Die nu gezet kunnen worden. Het vervolg is ook echt aan de initiatiefnemer. De kaders daarvoor zijn heel duidelijk daarbinnen. Wij hebben nu gemeend om op basis van de vraag die ons gesteld is, namelijk die ontheffing te geven, omdat wij zeggen, het is een onevenredige belemmering voor wat je daar op die plek kan en dat in het bredere perspectief te bezien. Maar we zullen besluiten hierna, iedere keer de plannen gewoon heel goed toetsen aan de geldende regelgeving die er is. Dat hebben we op dit moment gedaan en dat zullen we ook blijven doen. Daar waar het niet past of niet spaak loopt, zullen we dat ook terug aangeven?

De voorzitter: Dank u wel. Een kleine toevoeging van mevrouw Butterman van Partij voor de Dieren.

Mevrouw Butterman: Graag. Nog een kleine toevoeging. Want het is heel duidelijk wat gedeputeerde Bakker zegt, dat het de rol van de provincie is om heel specifiek in dit geval te kijken naar die ene ontheffing. Maar wat ons betreft, wij dagen het college erop uit om echt meer naar de ambities van het college zelf te gaan kijken. Als het college de ambities heeft om vooral op natuur grote sprongen te gaan maken, dan zijn dit soort kleine deelprojecten, misschien in ogen van de provincie, maar zijn cruciaal. Want ook hier is weer het foerageergebied van de das verstoord, worden er zomaar weer oude bomen gekapt. Dit kunnen we voor tientallen plekken in de provincie gaan opsommen. Dus dat is eigenlijk het pleidooi van ons die we aan jullie willen doen.

De voorzitter: Dank u wel. Eén zin.

Gedeputeerde Bakker: Dat helpt dan misschien. Want het gaat om het toetsen, maar het gaat ook om het met elkaar in gesprek zijn en dat zoeken van, wat is nou die goede invulling? Dus de oproep van de Partij voor de Dieren is heel duidelijk daarin. We zijn dat ook, dus het is niet alleen een formele toets. We zijn ook echt goed met elkaar in gesprek en we nemen dit ook gewoon weer mee. Dank u.

De voorzitter: Dat waren heel veel komma's.

Gedeputeerde Bakker: Een lange zin.

De voorzitter: Lange zin. Tot zover dit agendapunt.

16. Memo Beantwoording Toezegging n.a.v. ingetrokken Motie 69

De voorzitter: We gaan door naar agendapunt 16. Daar bespreken wij memo Beantwoording Toezegging naar aanleiding van ingetrokken motie 69. Het memo waar het ... Dat ter bespreking ligt, geeft een overzicht van begrote en werkelijke besteden middelen voor natuur 2029 ... Die is omgedraaid. 2022-2029. Het memo geeft ook inzicht in twee bestemmingsreserves binnen Programma 2 Landelijk Gebied. Er zijn drie partijen die dit memo hebben opgewaardeerd. Ook hier weer één termijn van behandeling. De opwaarderende partijen zijn Partij voor de Dieren, Volt en SGP. Ik begin bij Partij voor de Dieren. Wie kan ik het woord geven? Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Dank u wel. We hebben als fractie deze memo opgewaardeerd, omdat we graag toch weer nader in gesprek willen over die aangeleverde cijfers, waarvoor dank, en wat de implicaties daarvan zijn. We zien de beantwoording en onderbouwing dat er een onderbesteding is geweest op middelen voor natuur, Programma's 2.1 en 2.2 van 43,4 miljoen over de periode 2019-2022. Dat is 25 procent van wat oorspronkelijk was begroot aan onderbesteding. Goed om daarbij op te merken, is dat door niet-voorzien

inkomsten en baten het verschil tussen oorspronkelijk begroot en daadwerkelijk besteed nog veel hoger is, namelijk 54,9 miljoen, dus bijna 55 miljoen euro niet besteed aan natuur. Dat is toch behoorlijk, zou ik willen zeggen. Nu wordt in de memo gesteld dat het onwenselijk is deze niet-bestede middelen af te raden, omdat anders de geplande doel ... Natuurdoelen niet gehaald kunnen worden. Dit vinden wij een wonderlijke redenering, aangezien er in recente jaarrekeningen en begrotingen al gesteld wordt dat het doel op natuur naar alle waarschijnlijkheid ook in deze bestuursperiode niet gehaald kunnen worden en dat de begrotingen om die reden naar beneden zijn aangepast. Dit is in tegenspraak met elkaar. Het kan niet van beide één zijn. Dus nogmaals, gaan we nu wel of niet die natuurdoelen halen voor 2027? En als we ons committeren aan die doelen, wat gaat GS nu geheel anders doen dan voorheen? Welke knoppen zijn er ineens nu nieuw bijgekomen zodat we deze natuurdoelen wel halen in de komende vier jaar en om te zorgen dat we die natuurmiddelen effectief en doelmatig besteden? Graag een antwoord daarop van de gedeputeerde. Dan een doelmatigheidsvraag. Houden we liever 55 miljoen op de bank met een vage toezegging dat we echt alles op alles en heel erg ons best gaan doen om onze wettelijke taken uit te voeren, zonder instrumenten, zonder grondbeleid, et cetera? Of gaan we een fundamentele weeffout uit het verleden herstellen en meteen een heel cultuurhistorisch en ecologisch waardevol bos behouden? De uitdrukking is niet des PvdD's, maar dat zijn heel veel vliegen in één klap. We behouden natuur van hoge kwaliteit, we dragen bij aan klimaatcompensatie, ook iets trouwens waar de provincie zich aan gecommitteerd heeft en nog niet heeft uitgevoerd, en we kunnen het bos direct meetellen als onderdeel van de Bosstrategie. Tel uit je winst. Tot slot, we hebben het steeds over middelen bestemd voor natuur. Maar als we kijken naar de uitwerking van de gelden in de bestemmingsreserves, Programma 2.1, zijn er ook zaken geoormerkt die naar ons idee nogal ver af liggen van wat wij onder natuur verstaan. Bijvoorbeeld onder punt 4, 37,1 miljoen voor cofinancieringsuitvoering kosten POP3, over leefbaarheid platteland, dat gaat niet over natuurrealisatie, subsidie Utrecht-West, bijdrage plattelandcoaches, leefbaarheid in kleine kernen, beperking bodemdaling, goed, dat is misschien dan wel natuur, Groot Wilnis Vinkeveen. Maar nog steeds is dit nogal een creatieve invulling van natuurdoelen. Zou GS daarop kunnen reflecteren? Dan ook voor de andere fracties de vragen, doelmatigheid, over die 55 miljoen op de bank houden, zonder dat we echt goede garanties hebben dat we in de komende vier jaar die middelen daadwerkelijk doelmatig besteden. Vraagt twee, hoe kijken jullie aan tegen deze subdoelen? Hebben we het nou echt over natuurmiddelen die hier besteed worden? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. U corrigeerde mij inderdaad al. Het gaat over de periode 2019-2022. Het is verkeerd opgeschreven hier. De volgende opwaarderende partij is Volt. Gaat uw gang.

De heer Van Lunteren: Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat Partij voor de Dieren al zeer eloquent uiteen heeft gezet waar wij ook een beetje over struikelen. Volt begrijpt namelijk ook dat er in de toekomst mogelijk dus ook flinke tekorten gaan ontstaan, dus dat er onderbesteding gaat plaatsvinden. We zouden daar ook wel graag van GS ook van horen of ze misschien een reflectie willen geven over de overwegingen die ze daarin maken en of ze er misschien toch anders naar kunnen gaan kijken. Wij hebben ook een gevoel dat er een urgentie is op die natuuropgaven waar we mee zitten en dat we ook al... Dat er ook echt alternatieven zijn die overwogen kunnen worden. Dus graag daar reflectie op vanuit GS. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de laatste opwaarderende partij, SGP, de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. Al lezend in dit memo ontstond er bij mij een soort van gevoel van 2017, denk ik, 2018 dat het was, dat er gevraagd werd om een paar staatjes uit het mobiliteitsplan en dat er tabellen kwamen en er heel veel informatie kwam, maar dat de vraag was hoe dat het financieel er eigenlijk voorstond, waar de audit Mobiliteit uit gevolgd is. Terwijl ik dit last, denk ik van, alle informatie is er wel, maar ik heb geen overzicht over onze ambities, over de doelen, over de afspraken ten opzichte van de financieringspositie zoals we die hebben in de reserve ten opzichte van

beleidswijzigingen die er nog aankomen en ten opzichte van de financieringstekorten die we nog hebben. Ik zou heel graag van de gedeputeerde willen horen of dat we dit memo ook met een nadere onderbouwing kunnen ontvangen, waarbij de beleidsdoelen meerjarig in lijn gezet worden onder elkaar en daar de financiering die we hebben staan in de reserve ten opzichte van de financieringstekorten over kunnen rapporteren, zodat we ook daadwerkelijk weten van, kunnen we überhaupt financieel de slag wel slaan die we beleidsmatig hebben afgesproken op dit onderwerp? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Ik begin even ... Ik loop gewoon de fracties even af. De Partij voor de Dieren zegt, het is niet besteed. Ik zou willen zeggen, het is nog niet besteed. Net zo goed als je weet dat er een verbouwing in je huis zit aan te komen, maar je kunt nog niet de juiste aannemer vinden, is het toch handig om dat geld gewoon op de rekening te houden, omdat je weet dat je het straks nodig hebt. Zeker in deze tijd weet je dat de kosten ook nog hoger gaan worden voor die verbouwing, dus je weet ook dat je niet het geld zomaar aan andere dingen kunt gaan uitgeven. Dat is eigenlijk de situatie waar we nu ook over praten. We weten dat we een opgave hebben op het gebied van de natuurrealisatie. Die hebben we ook vormgegeven in onze begroting. We zien tegelijkertijd dat het niet zo hard loopt als we wel zouden willen. Dat heeft allerlei oorzaken. Wij gaan er wel van uit dat, dat is ook een afspraak die we hebben gemaakt met het Rijk, namelijk dat we die omvang van de NNN gaan realiseren, dat we die ook gaan realiseren. Daarom willen we dat geld ook gewoon in kas houden. Dat verklaart ook tevens dat het allemaal duurder wordt, dat er op een gegeven moment ook mogelijk een tekort zou kunnen ontstaan. Ik zie steeds dat mevrouw Batteau ...

De voorzitter: Ik wachtte even op de punt. Mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Batteau: Deze redenering hebben we natuurlijk best wel vaak gehoord. Dat is precies wat we bevragen. Dus het lukt steeds niet. En dat ... U geeft ... Daar zijn andere redenen voor. Dus dat het Rijk ons ook wat daarin gaat helpen. Het ligt niet aan het geld. We hebben geld, alleen we kunnen het niet een plek geven. Dat heeft andere oorzaken. Dus we zeggen eigenlijk, we hebben nog niet te knoppen om het geld dat we hebben weg te zetten als natuurrealisatie dan wel verbetering. Dus onze redenering is, gebruik het waar het mogelijk is, namelijk bos Oude Tempel. Dat is duidelijk. Dus dat is eigenlijk het punt. We hebben geen grond waarop we dit kunnen doen. Ik hoor nog steeds geen nieuwe maatregelen, instrumenten, waaruit blijkt dat we dat in de komende vier jaar wel gaan doen.

Gedeputeerde Sterk: Dan wijs ik u toch op die Realisatiestrategie Natuuropgave die we vorig jaar, eind vorig jaar hebben gepresenteerd, naar aanleiding ook van een taskforce die is ingesteld bij het IPO ook om te kijken, hoe kunnen we nou zorgen ... Want we zijn niet de enige provincie die hier moeite mee heeft. Er zijn veel meer provincies die moeite hebben. Dat zijn overwegend ook provincies waar veel druk staat op de gronden die er zijn. Daar hebben we een aantal maatregelen genomen. Die zijn nu in uitvoering. Ik heb u de vorige keer ook gemeld dat we nu met Staatsbosbeheer bezig zijn, en dan gaat het over de inrichtingen, dat zij met ons hebben afgesproken dat ze dat inderdaad in 2027 ook gaan realiseren. We zijn in gesprek met het UPG, de landgoedeigenaren, om te kijken wat daar de winst is. Ik heb vorige week, of volgens mij was het vorige week, een heel goed gesprek gehad met de Stichting Linschoten die ook een natuur ... Wens hebben om meer natuur te gaan realiseren. Dus we zijn echt bezig. Maar het is niet zo maakbaar als u misschien stelt, dat als je een knop hebt en je draait eraan, dat er meteen een ingericht natuurgebied uitkomt. We leven echt in een andere wereld. We hebben dus een aantal maatregelen genomen, die Realisatiestrategie. Daarover spreken we ook steeds in de kopgroep van het Akkoord van Utrecht met alle betrokken partners daarbij. Dat zijn natuurlijk de TBO's, dat is LTO, om te kijken, en het UPLG, om te kijken wat we daar nog verder aan kunnen versnellen. Maar we zijn voor een deel ook wel afhankelijk van wat het Rijk nu doet. Het feit dat het UPLG zoveel onduidelijkheid op dit moment geeft,

maakt ook dat de grondbewegingen onze provincie nog steeds niet optimaal zijn, zeg ik dan maar even heel eufemistisch. Dat zullen we toch nodig hebben om uiteindelijk met elkaar die opgaves te kunnen realiseren. Dus ik denk dat er heel veel maatregelen zijn genomen. Ik denk dat er ook knoppen zijn waar we op dit moment gewoon niet aan kunnen komen, omdat we daarvan afhankelijk zijn van het Rijk. Maar u kunt in ieder geval zich verzekeren dat we ons uiterste best doen om zoveel mogelijk daarvan te realiseren. De opgave blijft staan, dus het geld zullen we daar toch ook nog steeds voor nodig blijven hebben. Voorzitter, even kijken, u gaf ook aan, de middelen zijn niet alleen bestemd voor robuuste natuur, maar breder. Maar daarover is volgens mij de technische beantwoording ingegaan, namelijk dat het ook voor een deel nog in het verleden komt uit middelen die vanuit AVP bijvoorbeeld komen en dat daarom nu de reden is dat die ook in deze reserves zitten. Volgens mij, even een reactie op hoe dat vroeger ging, we hebben geprobeerd om minder potjes te maken en dingen gewoon bij elkaar te hebben, zodat we daar ook makkelijker schuifruimte in hebben en ze duidelijker gelabeld zijn. Dan is dat eigenlijk ook wel een reactie denk ik op de vragen die Volt net heeft gesteld. Want er gaan dus geen tekorten ontstaan. Tenminste, er gaan tekorten ontstaan op dit moment en daarom moeten we dat geld dus juist ook houden en niet uit gaan geven. Dus dat ... En ten slotte de vraag van de SGP. Ik snap heel goed uw behoefte. Volgens mij heeft u ook al eerder gevraagd om een meerjareninvesteringsprogramma Natuur. Volgens mij zou dit memo daarbij ook een onderlegger moeten zijn en zou ik graag eigenlijk willen adviseren om in het gesprek met die ambtenaren deze vraag ook neer te leggen te kijken hoe je dat beter in beeld kunt krijgen, ook naar aanleiding volgens mij van de vorige commissie waar we ook een dergelijk gesprek hebben gehad over, hoe kunnen we nou meer inzicht krijgen? Dus ik denk dat het goed is om dat daar neer te leggen en dan met elkaar te kijken hoe je dat het beste vorm kunt geven.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk nog even rond. Zijn er misschien nog andere fracties die een korte reactie willen geven? UtrechtNu!, de heer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Als ik de antwoorden goed begrijp, concludeer ik dan goed dat als inderdaad dit geld toch overblijft, in ieder geval voor deze programmabestemmingen, dat het toch ingezet kan worden voor eventuele tekorten als die transitiegelden niet doorkomen?

De voorzitter: Ik had eigenlijk mijn uitnodiging nog iets meer toe moeten lichten. Het was meer of u nog wilde reageren op elkaar. Maar ik kijk gedeputeerde Sterk aan, want het is mijn fout. Lukt het om deze te antwoorden?

Gedeputeerde Sterk: Volgens mij heb ik daar net antwoord op gegeven. We hebben die middelen gewoon nodig om die natuur ... Die NNN-realisatie voor elkaar te krijgen. We kunnen ze dus niet ergens anders zomaar aanbesteden.

De voorzitter: Ik kijk nog even rond. Dan gaan we ... Dan sluiten we dit agendapunt af.

17. Memo Kamerbrief aanwijzing Nutriënten Verontreinigde Gebieden voor PS

De voorzitter: Dan gaan we naar het volgende agendapunt en dat is 17. Dat is een memo over Kamerbrief aanwijzing Nutriënten Verontreinigde Gebieden. Dat memo geeft een toelichting op de Kamerbrief van minister Adema van Landbouw, waarin hij de nutriënten verontreinigde gebieden definitief aanwijst. Het memo geeft aan wat dat betekent voor de provincie Utrecht en vooral voor melkveebedrijven die de komende ... Die komende jaar snel minder mest op het eigen bedrijf kunnen afzetten. We doen ook hier een behandeling in één termijn. Dit memo is opgewaardeerd door twee partijen, D66 en SGP. D66, mevrouw De Widt. Gaat uw gang.

Mevrouw De Widt: Mijnheer Overkleef doet het digitaal.

De voorzitter: Mijnheer Overkleef, gaat uw gang.

De heer Overkleef: Dank, voorzitter. Ik spreek inmiddels **twee keer** vanachter mijn laptop. Even over mijn opwaardeerverzoek. Ik ga meteen even citeren uit de memo. Daar staat in, bij het bepalen van de landbouwbelasting van een gebied heeft het ministerie gekozen om een landelijk dekkende bronnenanalyse uit de periode 2010-2013 te gebruiken, omdat recent er geen landelijke dataset beschikbaar is. Het ministerie heeft daarmee gekozen voor een gelijk uitgangspunt, maar doet mogelijk niet recht aan de actuele situatie. Ik zou van de gedeputeerde willen vragen wat dat betekent. Betekent dat dat de situatie nu is verslechterd, is verbeterd of weten we dat eigenlijk überhaupt niet? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan SGP, de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dit is precies de achtergrond van mijn vraag ook van, accepteren we dit dan als voldoende feit dat die gebieden aangewezen zijn? Want het is inderdaad oude data, het is niet actueel. De waterschappen hebben dat ook aangegeven van, we doen dat met een bezwaard hart. Gaat de gedeputeerde hier nog zorgen dat we het wel gaan begrijpen en dat we het wel gaan weten, als we het niet weten? Dat we daar in ieder geval met Europa in overleg gaan, want zomaar de derogatie daarmee intrekken, dan snap ik best dat dat een Europees besluit is wat de minister doorgeleidt, maar de effecten daarvan kan wel zijn dat je met kunstmest gaat werken, wat weer slecht is voor bodemleven, uitspoeling, et cetera. Dat moeten we ergens toch ook tussen de oren kunnen krijgen in Brussel, zou je zeggen. Dus ik zou dat graag aan de gedeputeerde mee willen geven. Die heeft Europa natuurlijk ook in de portefeuille.

De voorzitter: Gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde Sterk: En gedeputeerde Bakker, want het gaat natuurlijk ...

De voorzitter: En gedeputeerde ...

De heer Cromwijk: Voorzitter? Voorzitter, BBB had ook opgewaardeerd.

De voorzitter: Dat staat bij mij niet ...

De heer Cromwijk: Jawel, kijk maar bij de technische vragen. Daar hebben we nog een mail over gestuurd ook.

De voorzitter: Kort. Gaat uw gang.

De heer Cromwijk: Dank u wel, voorzitter. De aanwijzing van NV-gebieden is door minister Adema begin december medegedeeld. Helaas heeft deze aanwijzing niet plaatsgevonden op de meest recente waterkwaliteitsgegevens. Hiervoor zijn gegevens gebruikt uit de periode 2010-2013. Dus de stappen die gemaakt zijn op het gebied van waterkwaliteit daarna worden niet als teniet ... Worden als niet tenietgedaan beschouwd, niet gedaan beschouwd, sorry. Belangrijk is deze redena... Belangrijk in deze redentatie is dat de effecten van het instellen van de bufferstroken, het niet meer mogen bemesten van 0,5 meter tot 3 meter lang slootkanten ook niet zijn meegenomen. Als laatste wil ik hier ook het aandeel benoemen van de nutriëntbelasting van watervogels. U heeft misschien ook wel de foto's langs zien komen van bevroren sloten met oneindig veel vogeluitwerpselen. Het zou de Gedeputeerde Staten sieren om bij onze waterschappen de meest recente waterkwaliteitsgegevens op te vragen, om gebieden waar nu onterecht het label Nutriënten Verontreinigd Gebied aangehangen is, om op basis hiervan in IPO-verband een correctie aan te vragen bij de minister van Landbouw. We betreuren verder dat gedeputeerde geen

meerwaarde zit in lobby naar de EU-instanties, aansluitend bij SGP, op het gebied van mestbewerking of -verwerking. Wij vragen u om dit te heroverwegen. We ruilen dierlijke mest nu in voor kunstmest. Kunstmest is uitspoelingsgevoelige drijfmest. De waterkwaliteit wordt negatief beïnvloed. Is GS bereid om ondernemers die nu in NV-gebieden vallen te inventariseren of dat op basis van de meest recente waterkwaliteitsmonsters nog steeds zo zal zijn? Is GS alsnog bereid om op Europees niveau een lobby te voeren om bewerkte mest als kunstmestvervanger te gebruiken? Is GS bereid om te onderzoeken of er een passende compensatie kan komen voor agrariërs die nu binnen NV-gebieden vallen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik krijg hier net ingefluisterd dat het inderdaad wel is opgewaarderd. Excuses daarvoor. Gedeputeerde Bakker en Sterk. Ik stel voor dat jullie samen afstemmen wie wat beantwoordt. De heer Bakker, gaat uw gang.

Gedeputeerde Bakker: Heel goed. Ik ga sec even in op de vraag die gesteld is vanuit D66, het waterperspectief. Er waren nog een paar andere vragen. Dan zal collega Sterk nog wat meer in een wat breder perspectief nog even wat schetsen en de vragen beantwoorden. Belangrijk om van tevoren aan te geven, wij zijn hier als provincie natuurlijk niet aan zet geweest en hebben u gemeend goed te moeten informeren via deze memo. Dan, u riep er een vraag ... U riep een zinsnede eruit, een vraag of wij mogelijk niet recht doen aan de actuele situatie. Het ministerie heeft daar op 20 december een brief over gestuurd aan de Tweede Kamer, waar dat ook nogmaals wat is uitgezet en waarin is eigenlijk gezegd, in ... Ze hebben zich gebaseerd op het rapport Groenendijk uit 2016. De cijfers daarover die komen uit 2010-2013. Dat zijn de cijfers specifiek uit de landbouwsituatie. Eigenlijk wordt ook in die brief al duidelijk aangegeven, er waren ... Het rijk had op dat moment geen betere data voorhanden, volgens mij is de discussie ook in de verschillende technische vragen daarover en in het debat net ook geweest, en is de basering daarop gedaan. Vandaar ook de zinsnede, dat doet geen recht aan natuurlijk het jaar waarin we nu leven. Of dat dan betekent dat het verslechterd is of verbeterd is, in relatieve zin, want het gaat natuurlijk over een aandeel in het totaal, dat weten we daarmee ook niet. Dus om die vraag te beantwoorden, dat is nu niet bekend. De minister heeft in diezelfde brief ook aangegeven voor in de toekomst graag met de waterschappen en de provincies, en ook met snelheid, dus daar kijken wij ook zeker naar uit, te willen werken aan een betere geactualiseerde dataset. Volgens mij is dat heel belangrijk en heeft ook deze discussie dat absoluut aangetoond dat we dat moeten gaan doen. De BBB stelde nog een vraag over de studie die is geweest over weidevogels. De notaris heeft daar ook nagekeken en die vraag hebben wij volgens mij ook technisch beantwoord. Dus ik wilde mijn deel daar even bij laten en graag het woord geven aan mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, collega. Wij hebben gisteren een gesprek gehad met het Stikstofcollectief. Zoals u wellicht bekend is, hebben zij een brief gestuurd over de gebiedsprocessen en noemde daar naar aanleiding daarvan, van die brief, ook weer wat er gebeurde met die NV-gebieden. Dus dat het een enorme impact heeft op de agrariërs, dat is ons zeker bekend. Daar kan ik me eerlijk gezegd ook nog wel iets bij voorstellen, omdat men zich er toch wel door overvallen voelt, hoewel men natuurlijk wel wist dat over twee jaar die derogatie afgebouwd moet zijn. Het is ook waar dat wij hierin als overheid geen **C** hebben gehad. Dus het is echt iets wat tussen de waterschappen en LNV speelt. Daar kunnen wij dus ook verder weinig in, want we zijn niet het bevoegd gezag hierin. Tegelijkertijd hebben we natuurlijk ... Gaat het wel over onze agrariërs die natuurlijk nu wel met ook weer een gevolg hiervan zitten. We hebben geen middelen om dat te compenseren. We hebben ook geen titel om dat te doen. Maar wat we natuurlijk wel hebben, is ... We hebben de gebiedsprocessen, we hebben de gesprekken die we hebben. Ik denk ook dat we gewoon met elkaar moeten kijken van hoe we dit nou ... Hoe we hen daarbij kunnen ondersteunen, om toch te zorgen dat er niet een soort koude sanering komt, maar dat de boeren toch perspectief blijven zien. Maar het is niet makkelijker geworden hierdoor. Hoewel tegelijkertijd het natuurlijk ook nodig is dat we zorgen dat die waterkwaliteit op orde komt. Dan noemt u ook dat punt van die, of dat was geloof ik de SGP die dat ... Nee, sorry, dat was de BBB. Over dat punt van die bewerkte mest. Daarover is volgens mij

ook zelfs LNV in gesprek nu met de Europese Commissie. Dat heb ik ... Pas sprak ik de minister en die benoemde dat ook. Ik denk ook dat het een goed punt is. Als we mest kunnen bemerken ... Bewerken en als er dan toch kunstmest blijft, dan zou dat ... Dat is natuurlijk raar. Je zou dat gewoon als echte mest moeten kunnen inzetten. Dat zou inderdaad kunnen betekenen dat je ook een vervanger hebt voor de kunstmest, die natuurlijk ook weer niet altijd positieve gevolgen heeft. Dus daar zetten we ons als IPO ook wel voor in. Maar volgens mij is het ook al in goede handen bij het ministerie, want die is ook in gesprek daarover met de Europese Commissie.

De voorzitter: Ik zie een hand van de heer Cromwijk, BBB.

De heer Cromwijk: Misschien een hele korte aanvulling. Gedeputeerde heeft ook portefeuille Europa in haar tasje zitten. Ik weet niet hoe ik dat moet zeggen. En hoe ... Vanaf hoe meer kanten we dat benadrukken in Europa ook, die lobby voor wat Adema nu heel goed werk aan het doen is, dat wil ik wel even zeggen, veel landen staan achter ons, ik wil meegeven, zou de gedeputeerde dat ook willen doen voor ons?

Gedeputeerde Sterk: Volgens mij is het ook wel iets wat door het IPO gewoon wordt onderschreven, dat van die bewerkte mest. Dat betekent dus dat dat ook in het huis van deze provincies waar ik dus in zit, met al die andere gedeputeerden, ook zal worden uitgedragen. Ik zit zelf niet in die commissie die hierover gaat. Maar ik zal inderdaad vragen wat wij daar op, als ik overleg heb, wat wij daar op dat moment ook aan doen. Maar ik denk eerlijk gezegd dat dat daar wel goed tussen de oren zit.

De voorzitter: Dat was het. Ik kijk nog naar de opwaardeerders of het zo voldoende is beantwoord.

18. SB Voortgang vergunningverlening stikstof tweede en derde kwartaal 2023

De voorzitter: Dan ga ik naar het volgende agendapunt. Dat is 18. Dat is de bespreking van een Statenbrief ook weer. Forum voor Democratie, gaat uw gang.

De heer Van Breukelen: Ik heb even een verzoek voor agendapunt 20. Als enige opwaarderende fractie heb ik een verzoek om dit agendapunt misschien eventueel te plaatsen naar een latere vergadering. Ik heb al even op de volgende agenda gekeken. Dat heeft te maken omdat ik om 14:00 uur met de gehele fractie weg moet voor een overleg. Zou hier een mogelijkheid zijn om dit te verplaatsen naar de vergadering van 6 maart? Het is ook niet, zoals ik hem zie, maar zo te zien gaan we het niet redden voor 14:00 uur.

De voorzitter: Ik denk dat dat wel mogelijk is. Bij deze. Dan kunt u weg om 14:00 uur. Dan gaan we verder met punt 18. Dus zoals ik al zei, de Statenbrief Voortgang vergunningverlening stikstof tweede en derde kwartaal 2023. Deze Statenbrief geeft onder andere informatie over lopende dossiers en legalisering van de PAS-melders. Twee partijen hebben deze Statenbrief, die valt onder gedeputeerde Sterk, of de brief is van gedeputeerde Sterk, en twee partijen hebben deze brief opgewaardeerd. Dat is BBB en ChristenUnie. Wie mag ik als eerste het woord geven? ChristenUnie, de heer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Dank, voorzitter. Als ChristenUnie maken we ons echt zorgen over de stilstand en de blijven de impasse rond de PAS-melders. Ik denk dat het college dat ook wel deelt. Het is alleen jammer, want er staat op dit moment een pot van 250 miljoen euro klaar in Den Haag voor het versnellen van legalisatie. Dus ik ben even benieuwd naar, is er een plan om tot een provinciaal plan te komen? Ook omdat andere provincies, die zien we op dat punt volop in beweging. Overijssel die zegt van, we gaan PAS-melders de gelegenheid geven om zelf met een reductieplan te komen en op grond daarvan creëren we dan ruimte om een vergunning af te geven. Ook andere provincies zijn met dingen bezig. We zien dat we best grote ambities hebben ook om het komende jaar 50 dossiers te gaan afhandelen. Gelukkig wachten we als provincie niet alleen maar op het Rijk, maar zitten we zelf ook stappen. Maar dan concreet hadden

we ook wat technische vragen gesteld over de 46 PAS-dossiers die mogelijk niet voldoen aan de eisen voor het legalisatieprogramma. De beantwoording daarop die verwijzen, en andere acties hebben daar ook naar gevraagd, en dan is allemaal de beantwoording, die verwijst naar een document van september 2023. Maar ook toen is die vraag niet heel concreet beantwoord. Dan wordt er verwezen naar sommige gevallen waarbij sprake is van intern salderen en mogelijke oplossingen waar nog individuele gesprekken over worden gevoerd en dat er mogelijkheden kunnen worden geboden, maar dat dat ook politieke keuzes zijn. Ik ben heel erg voor het terugverwijzen als er naar de bekende weg wordt gevraagd en eerder ook nog heel uitvoerig is beantwoord, maar hier is er volgens mij geen bekende weg en geen eerdere uitvoerige beantwoording, want die eerdere verantwoording zorgt eerder voor meer verwarring. Het gaat hier nu om 27 PAS-melders waar we niet mee doorgaan. Goed, in de volgende beantwoording wordt daar... Volgende rapportage wordt daarop teruggekomen, lees ik. Maar ik wil het college wel vragen dan extra concreet en precies mogelijk te zijn in de beantwoording, want dat heeft gewoon voor de betrokken PAS-melders in potentiële heftige gevolgen. Wij zouden ook wel van andere fracties willen horen wat zij zouden ... Wat zij zien als mogelijkheden om tot een provinciaal plan te komen voor de PAS-melders. Daarbij doet de BBB in vraag 16 ook al wel een suggestie, namelijk om de ondergrens voor stikstofuitstoot te verhogen, zodat de vergunningverlening weer vlotgetrokken zou kunnen worden. Dat is een heel charmant idee, want dan los je de vergunningsproblemen misschien wel op. Maar het bad stroomt over, de badkamer staat blank, het water stroomt van de trap en langs het plafond naar beneden. Dan wil de BBB de badrand verhogen, zodat de kraan nog even open kan blijven. Dat lijkt mij niet handig. Dus volgens mij moeten we naar andere typen oplossingen om de PAS-vergunningen weer los te krijgen. Maar ik ben wel benieuwd naar ideeën vanuit andere fracties en met name ook naar een concreet tijdpad van het college om tot een plan te komen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar BBB. Maar ik zie ook een hand van CDA, de heer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Dank u, voorzitter. Maar krijgen wij dan vooraf of tijdens het gesprek met collega's te horen wat de ChristenUnie concreet voor plannen heeft met een tijdpad?

De voorzitter: Ik had zelf al iets in gedachten, maar ik geef eerst nog, maar u bent mijn net voor, het woord voor een antwoord aan de heer ...

De heer Schaddelee: Als ik een concreet en gedetailleerd plan had gehad, dan had ik u dat natuurlijk vooraf laten weten. Maar volgens mij moet je als provincies, en daar ligt de sleutel ook landelijk, iets doen aan krachtvoer en kunstmest. Dat zijn denk ik de twee kranen die vol openstaan waardoor die badkamer overloopt. Als je daaraan gaat draaien, dan kan je ruimte creëren om uiteindelijk de boel droog te krijgen. Wij zouden voorstellen om inderdaad in die richting als provincie ook plannen te ontwikkelen. Dat betekent dat op veel plekken je productie naar beneden gaat. Dat betekent dus dat je enorm moet gaan compenseren bij agrarische ondernemers. Dus dat is nogal veel ingewikkelder dan even zeggen van, minder krachtvoer, minder kunstmest en dan zijn we er. Maar je moet wel op een gegeven moment gaan beginnen. Want ik hoor ook vandaag de gedeputeerde een paar keer verwijzen naar, daar hebben we het Rijk voor nodig. Ja, dat hebben we. Maar volgens mij moeten we op een gegeven moment met elkaar constateren dat het Rijk niks doet of te veel met zichzelf bezig is om tot oplossingen te komen. Dat is heel tragisch, maar daar moeten we als provincie niet gaan wachten. Want dan zitten we over vijf jaar hier nog.

De voorzitter: Dank u wel. Mijn idee was om eerst de opwaardeerders aan het woord te laten. En dan ... Met interrupties, dat mag natuurlijk. En dan gedeputeerde en dan inderdaad ook nog even te kijken of andere fracties willen reageren op het punt van ChristenUnie inhoudelijk. Dan ga ik nu naar BBB.

De heer Cromwijk: Voorzitter, dank u wel. Bijna vijf jaar zijn we nu bezig om PAS-melders te legaliseren. We horen meerdere keren dat de PAS-melders vormkrijgen bij legalisatie. Vanuit het Rijk wordt steeds

hetzelfde gesteld. 29 mei aanstaande wordt het vijf jaar dat bedrijven tussen hoop en vrees leven voor onder het voortbestaan van hun bedrijf. Het volgende kopje ging bij mij ook over de 250 miljoen. Ik wil graag me aansluiten bij de vragen van ChristenUnie. Even kijken, dan ... Verder wordt door onze sector gewacht op de handreiking vanuit het Rijk betreffende de Rav-codes. Wij vragen GS om hier binnen hun mogelijkheden de minister te verzoeken een snelle uitgifte van de Rav-codes op gebied van innovaties. We willen ook op deze weg nog meer aandacht vragen voor een landelijk aangenomen motie wat betreft het verhogen waar... Van de drempelwaarde van stikstof naar één mol. Even ingaand op wat mijnheer van ChristenUnie zei, BBB is niet van mening dat we de badrand gaan verhogen, maar dat we de leiding die ... Dat we de kraan dichtdraaien. Maar als we de kraan dichtdraaien en de leiding lekt nog steeds, dat we nog geen oplossing hebben. En met nu alleen maar sturen op stikstof, is er geen oplossing voor de Natura 2000-gebieden. Ik zou eigenlijk een vraag terug willen stellen aan ChristenUnie. Als het rapport van de UvA, Universiteit van Amsterdam, eigenlijk concludeert dat inderdaad binnen AERIUS de drempelwaarde van 0,05 mol technisch niet houdbaar is en TNO heeft het al in 2020, 2021 aanbevolen aan minister Van der Wal, wat vindt hij daarvan dan als zulke professionals dat adviseren? Nu is er zelfs een aangenomen motie over. Vindt u dan nog steeds dat wij dan ... Dat de badrand verhoogd wordt? Ik vind het een beetje een aparte vergelijking, maar goed. Verder heb ik nog een paar vragen aan gedeputeerde. Op welk deel van 250 miljoen wil GS aanspraak maken om het PAS-meldersdossier te versnellen en op welke manier wil ze dat doen? En nog een klein stukje over de 34 bedrijven die compleet ontvankelijk zijn verklaard, hoe zit dat dan met de definitieve vergunning van die bedrijven? Wordt die al verleend of staan die op een lijst om als eerste verleend te worden? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. U bent door uw spreektijd heen, zag ik ook. Ik geef het woord aan gedeputeerde Sterk. Daarna gaan we ... Ga ik de fracties nog af.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat wij allemaal aan dezelfde kant staan, als het gaat over de frustratie die we voelen, denk ik, bij dat het maar niet lukt om dit dossier vlot te trekken en dat het er ook niet naar uitziet dat dat volgend jaar vlotgetrokken is. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt, ik blijf het toch maar herhalen, bij het Rijk. Die heeft beloofd dat ze de omissie in de wet zou repareren en daarmee de PAS-melders weer zou legaliseren. Ook wij als provincies zien dat daar te weinig gebeurt. Daarom hebben wij bijvoorbeeld ook in de propositie opgenomen dat wij vinden dat het Rijk in ieder geval minstens de helft voor zijn rekening zou moeten nemen en wat mij betreft dan de generieke maatregelen instellen. Maar zelfs daarvoor durft ze niet aan de lat te gaan staan en zegt ... Kijkt wel steeds ons aan, maar wat hebben jullie dan inmiddels nu gedaan? Dus die frustratie is heel herkenbaar. Dat hebben we ook af open maandag heel duidelijk weer opnieuw op meerdere momenten geventileerd, ook bij de Tweede Kamerleden, dat daar echt een verantwoordelijkheid ligt in Den Haag ook. Twee, deze gedeputeerde wil wel graag ...

De heer Schaddelee: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Schaddelee, ChristenUnie.

De heer Schaddelee: Als ik op dit punt gelijk even mag doorvragen, want we staan inderdaad wat dat betreft denk ik aan dezelfde kant van de frustratielijn. Wat zou het college nou helpen dat wij als Staten op dat punt kunnen doen? Want ik kan me ook voorstellen dat het misschien goed is als wij ook vanuit de Staten onze eigen fracties in de Tweede Kamer op dat punt benaderen. Dan is het ook wel handig als wij gevoed worden als Staten met eventuele informatie op dat punt of op een andere manier ook ingeschakeld worden aan lobby. Want volgens mij moeten we dan met zijn allen aan die kant van het touw gaan trekken.

Gedeputeerde Sterk: Dat vraagt denk ik een heel ... Een breder gesprek. Want er zijn natuurlijk verschillende dingen waar je dan aan zou kunnen denken. Tegelijkertijd moet je ook aan verwachtingenmanagement doen, want ik denk dat ... Ik bedoel, als we de knop hadden, hadden we hem denk ik al lang ingedrukt met elkaar. Dus het is gewoon een heel ingewikkeld vraagstuk. Wat in ieder geval niet helpt, is dat er nog steeds onduidelijkheid is en blijft over wat we nu precies allemaal moeten in de toekomst en welke middelen daarvoor komen, in hoeverre het Rijk daar dingen in gaat ondersteunen, of die stikstofdoelstelling wel of niet overeind blijft staan. Dat helpt natuurlijk ook allemaal niet om beweging te krijgen in de uitruil van die stikstof. Daarom ben ik ook bezig, dat noemde ik al, met een plan B om te kijken, wat kunnen we wel? Daar zitten ook middelen voor stikstof in, maar die zullen met name ook weer betrekking hebben op de Natura 2000-gebieden, want dat is wat we in het verleden natuurlijk ook al moesten. Maar ik probeer dus in ieder geval wel met elkaar te blijven zoeken. Dat doen we ook soms al in gebiedsprocessen, zijn er toch geen mogelijkheden om via passende beoordeling soms was PAS-melders toch te helpen? Maar daar komen we natuurlijk wel weer vaak ... Krijgen we daar te maken met het additionaliteitsvraagstuk en ook staatssteunkwesties. Want een overheid die mogelijk staat... Stikstof zou kopen, doe je daarmee niet aan staatsteun. Dus dat is best een heel ingewikkeld vraagstuk. Ik zei ook al eerder vandaag, dat is ook een van de redenen dat wij al eerder eigenlijk graag die uitgifte uit die stikstofdepositiebank hier voor u neer hadden gelegd. Dat komt er nu wel aan, maar dat is wel een van de aspecten die dat zo ingewikkeld maakt. Dat zult u ook wel merken bij de technische briefing. Wij zijn ondertussen ook bezig met een veehouderijregister om in ieder geval goed in beeld te hebben van alle bedrijven, welke vergunningen liggen erop? Wij hopen in ieder geval medio mei die verificatie van die meldingen voor het legalisatieprogramma afgelost ... Af te hebben. Daarmee heb je ze nog niet opgelost, maar je hebt ze in ieder geval allemaal in beeld en je weet welke direct in aanmerking komen. Maar je krijgt dus ook een beeld van welke niet in aanmelding komen. Van die 46 gevallen die mogelijk niet voldoen, blijkt dat er inderdaad 27 PAS-melders zijn die echt niet voldoen. Dat wil niet zeggen dat ze daarmee per se illegale activiteiten doen, maar we kunnen ze in ieder geval niet helpen in het kader van de PAS-regeling. We zullen dus ook later gaan kijken wat precies die mogelijkheden zijn. We hopen daar medio 2024 ook meer over te kunnen aangeven. Dus ik denk dat dat zo'n beetje de volgende rapportage zal zijn. Want die 27 gevallen zijn vaak ook weer unieke gevallen, dus je kunt niet ... Dat is niet één noemer waar ze allemaal onder vallen. Maar er zijn allemaal verschillende redenen waarom ze daar dan niet onder zouden passen. Dus dat wil ik u toezeggen. Want u had ook een vraag, kunt u misschien toch iets meer ingaan op, wat is nou precies dan de reden, wat zit er dan precies achter? Ik zeg u toe dat we dat bij de volgende voortgangsrapportage gewoon daar iets meer tekst aan zullen geven, zodat het voor u misschien wat inzichtelijker wordt. U vroeg ook naar die ondergrens. Dat is iets waarvan wij als IPO ook hebben gezegd, dat zou eens bekeken moeten worden, ook in het kader van de uitspraken rond de ViA15, waar de Raad van State heeft gezegd dat je dat eigenlijk niet aan een individueel bedrijf zomaar toe kunt rekenen. Dus dat loopt. Maar daarmee is het nog niet geregeld. Maar dat zou, als dat inderdaad ... Als de Raad van State van zegt, dat is inderdaad waar, dan heb je wel misschien het probleem van de PAS-melders opgelost, maar je hebt nog niet het probleem van de stikstof opgelost. Want dan wordt de opgave misschien nog wel groter. Dus laat ons ook niet ... Ik bedoel, het zou voor de PAS-melders ontzettend fijn ... Het is heel erg belangrijk, want het is echt een blok om met elkaar verder stappen te zetten. Maar het is niet per se de oplossing voor het stikstofprobleem, zeg ik dan ook maar daar meteen bij. Dan vroeg de BBB nog van, op welk deel van de 250 miljoen kan Utrecht aanspraak maken? Het gaat niet meer om 250 miljoen, het gaat om 205 miljoen wat er nog over is van die gelden? Want we moesten ze ... Omdat we niet snel genoeg plannen konden maken, is het geld als het ware teruggegaan. Het IPO heeft gevraagd om het geld wel te reserveren, als het kabinet met duidelijke plannen komt, om te kijken of we dat dan in mogen gaan zetten. Hoeveel van wij daar dan zullen ... Ik zou zeggen, zoveel mogelijk. Maar dat durf ik zo niet te zeggen. Voorzitter, dus ik begrijp dat het misschien niet de antwoorden zijn die u hoopt te krijgen hier en de ik zelf ook hoop te zouden kunnen geven. Maar we doen echt ons best om toch stappen te zetten. Binnenkort kom ik bij u met de stikstofdepositiebankuitgifte. Volgens mij hebben we dan een nieuw gesprek over deze problematiek.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk naar de andere fracties of die nog willen reageren op de oproep van ChristenUnie. En wat minder gericht op vragen nog aan gedeputeerde. Mevrouw De Boer, PvdA. Daarna SGP, Van den Dikkenberg.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Dank u wel, voorzitter. ChristenUnie vraagt specifiek aan de andere fracties of wij op dit moment met een briljant plan kunnen komen om dit probleem op te lossen. Dat lijkt me wel een beetje een grote wens die wij allen voelen. Ik vind het weer een van de voorbeelden waardoor onze inwoners zo afhaken van de overheid. De ene overheid wijst naar de andere overheid, ondertussen gebeurt er niks, en zit jij maar met de ellende. Die metafoor van het badwater is dan leuk, maar het is dan wel sop met een luchtje, een naar luchtje. Daarin voel ik ook heel erg wat de heer Schaddelee waarschijnlijk ook voelt. Wat kunnen we dan wel als provincie? Want we willen die mensen zo graag verder helpen. Daarvoor zou ik inderdaad graag met ons allen als Staten onze schouders eronder willen zetten, want ik ben er bijna van overtuigd dat alle fracties dat vinden. Wat zouden we dan wel kunnen? Want elke keer maar zeggen wat we niet kunnen omdat een andere laag van de overheid verantwoordelijk is, jongens, zo kunnen we hier niet meer in Nederland omgaan in de democratie, en zeker niet met onze inwoners hier in Utrecht.

De voorzitter: Dank u wel. Eerst ... Ik ga even de fracties af, omdat ik het ook wel interessant vindt dat er een gesprek onderling ontstaat. SGP, volgens mij. En daarna Volt.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank. Het is natuurlijk een aangelegen punt. Ik denk dat het goed is inderdaad om een keer in een creatieve werksessie bij elkaar te gaan zitten, om alle mogelijkheden langs te lopen. Want de heer Schaddelee strooit nu met krachtvoer en kunstmest. Wat mij betreft is dat niet eens nodig, als de gebiedsprocessen maar goed lopen. Er is namelijk een wethouder die heeft dat gelopen, die heeft de deal klaarliggen, waarin PAS-melders gelegaliseerd kunnen worden, 30 procent de natuur. Hou je nog een beetje stikstof over. Er moet alleen nog een handtekening over vanuit dit huis. Dan hebben we het voor die gemeente opgelost en kunnen we aan de slag. Alleen waar blijft de zekerheid? Dus wat mij betreft is het te kort door de bocht om daar gelijk naar te kijken. Maar laten we vooral wel die gebiedsprocessen gaan lopen en dan ook de zekerheid geven aan de agrarische sector dat de stikstof die daar nu in zit, daar ook gebruikt kan worden. Want dat is de grootste zwaarte wat er momenteel boven hangt, dat het alleen maar een afroombactie is voor andere doelen en activiteiten. En dan, zolang we dat erboven laten hangen, zal ook nooit alle stikstofruimte vrijkomen en al helemaal niet benut worden voor PAS-melders.

De voorzitter: Dank u wel. Volt, de heer De Jong.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Ook even een reactie net op de vraag van de ChristenUnie, die erg relevant en terecht is volgens ons. Volt vindt, en dat hebben wij ook al eerder gezegd, dat PAS-melders moeten worden gecompenseerd en ondersteund. Maar mogelijk kunnen we ondanks huidige wetgeving niet alle PAS-melders ook legaliseren. Dat is wel mooi streven, maar ook uit Den Haag hebben we eerder gehoord dat in het kader van de natuurdoelen en situatie van de natuur anno 2024 dit mogelijk gewoon niet haalbaar gaat zijn. Ook in het licht van de zogenaamde interimers, boerenbedrijven die geen milieuv vergunning hebben sinds de Europese wetgeving in 2009. De omvang hiervan is overigens nog steeds bij ons onbekend. Dus ook Volt ziet een deel van de verantwoordelijkheid bij het Rijk liggen, maar denkt ook dat het goed is sneller duidelijkheid en PAS-melders te gaan geven, gericht op de intentie van compensatie en ondersteuning, maar geen gegarandeerd zicht op legalisering. Verder steunen wij de boodschap van ChristenUnie aangaande krachtvoer en kunstmest. Dat zijn knoppen waar we aan kunnen draaien. Wat ons betreft maken we daar een plan voor met zijn allen. En steunen we ook de PvdA in het denken van wat dan dus wel kan.

De voorzitter: Dank u wel. Dan meen ik ook een vinger te zien van D66. Klopt. Mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Voorzitter, dank u wel. Ik wil graag ook vanuit D66 positief reageren op de oproep vanuit de ChristenUnie. Krachtvoer en kunstmest aanpakken en kijken wat we daarmee zouden kunnen, helemaal prima. In het verlengde daarvan, de oproep van de PvdA, wij doen heel erg graag mee. Ik zou wel erbij willen opmerken dat ik heel erg graag bij de provincie laat de juridische kennis die bij dit hele ingewikkelde vraagstuk nodig is, dat zij dat ook gewoon blijven doen. Dat gaan wij niet overnemen als politici vanuit de Staat. Dat lijkt me niet verstandig.

De voorzitter: Dan mijnheer Westerlaken. Ik zie ook UtrechtNu! en de VVD. De heer Westerlaken, CDA.

De heer Westerlaken: Dank u wel, voorzitter. Graag reageer ik op wat de heer Schaddelee in ons midden gooit. Ik sluit voor een belangrijk deel aan bij wat de SGP hierover heeft gezegd. Het is misschien goed om daar nog eens een keer met zijn allen in een aparte vergadering naar te kijken. Ik wijs overigens ook de heer Schaddelee op de zaken die hierover al vermeld staan in het coalitieakkoord. Daar wordt nadrukkelijk gesproken over de werkwijze die wij voor ogen hebben voor deze PAS-melders en de interimers, die moeten we daarbij niet vergeten. Ik denk dat we binnen die kaders als provincie al behoorlijk goed op gang zijn. Alleen wat ons ontbreekt, en dat is denk ik terecht ook genoemd door de gedeputeerde, dan zullen de legale kaders wel helder moeten zijn. Want wij kunnen natuurlijk niet buiten de kaders die door Den Haag worden gesteld dingen gaan zitten regelen die we graag zouden willen. Ik denk dat we niet al te lang daarop moeten wachten. Ik kan me ook voorstellen dat de partijen die nu aan het onderhandelen zijn om wellicht een regering te gaan vormen, dat die benaderd moeten worden met de vraag van, laat ons zo snel mogelijk weten wat jullie voor mogelijkheden zien. Overigens, en dat heb ik ook bij de algemene beschouwingen gezegd, denk ik dat we zo rond de kadernota weer nieuwe verkiezingen hebben.

De voorzitter: Minor detail. De heer Van Dieren, UtrechtNu!. En daar ging ook nog een hand ... Partij voor de Dieren, dank.

De heer Van Dieren: Ook ik vind het erg sympathiek allemaal. Ik ben alleen toch bang dat ... De kern van het probleem zit gewoon landelijk. Ik begrijp heel erg de wil om dan toch te kijken van, wat kun je wel doen? Maar zeker ook in het kader van vertrouwen in de democratie houden en creëren, denk ik ook dat je erg duidelijk moet zijn waar de beslismacht nou precies ligt op een bepaald thema. Dat is voor de echte oplossing in dit probleem nou eenmaal landelijk. Ik denk dat we daar ook duidelijk in moeten blijven. Ik denk dat echt gaan sturen op krachtvoer en dan eventueel productieverlies compenseren met gemeenschapsgeld, ik zie daar weinig in. Ik denk dat de echte oplossing, die komt dus A vanuit landelijk en B, wat we vanuit de provincie kunnen doen, dus uit die stikstofdepositiebank gaat komen, daar wordt hard aan gewerkt. Daar gaan we nog over geïnformeerd worden wat de wording daarvan is. En denk ik dat je tot slot inderdaad welwillend kan staan tegenover oplossingen die vanuit de gebiedsprocessen worden aangedragen, maar ik ben bang dat we daar niet te veel extra creatieve plannen over op moeten gaan bouwen.

De voorzitter: Dank u wel. VVD, dan GroenLinks, dan Partij voor de Dieren. VVD.

Mevrouw Van Gilse: Dank, voorzitter. Ik ben blij dat de ChristenUnie hier aandacht voor vraagt, want het is ... Het duurt gewoon veel te lang. We kijken hier als Staten al heel erg lang naar. Wij als VVD vragen daar ook veel aandacht voor. We denken ook dat het ministerie haar rol moet pakken, maar vinden ook dat wij zelf moeten doen wat we kunnen doen. Daarom sta ik er ook nog steeds helemaal achter dat we hebben besloten om te kijken waar de ruimte, die mogelijk in die depositiebank vrij zou komen, om die allereerst aan de ... Richting PAS-melders te laten gaan. Maar goed, daar is eerst ruimte voor nodig. Dus laten we ook kijken hoe we die ruimte kunnen creëren om dan die ruimte naar de PAS-melders te kunnen laten gaan,

om zo snel mogelijk een oplossing voor ze te vinden. Dus ik ga graag de gesprekken en de denksessies en de werksessies aan. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. GroenLinks, de heer Hart.

De heer Hart: Dank u wel. Laat ik beginnen dat ook GroenLinks uiteraard de zorgen die net zorgvuldig verwoord zijn door onze collega van de ChristenUnie deelt. Vooral het gevoel van urgentie dat erbij zit. De VVD bracht dat net ook heel mooi onder woorden. Dank u wel. Wat wel van belang is, en Volt gaf dat ook kraakhelder aan, dat ondersteuning van PAS-melders en legalisatie, dat zijn echt wel twee verschillende dingen. Dus daar moeten we wel zuiver in blijven, denk ik. Helemaal gelijk, UtrechtNu!, de kern van de problematiek ligt niet zozeer bij ons, maar bij het Rijk. Dat is een droevige constatering misschien, maar het is wel een terechte, denk ik. Verder denk ik, als we naar oplossingen zoeken, dan heeft de SGP natuurlijk een uitstekend punt met de gebiedsprocessen. Die zijn gewoon belangrijk. Dus daar moeten we zeker aandacht voor blijven houden. Ik wil sluiten door mijn collega Wilma de Boer, die net weg is, te bedanken voor haar hele mooie bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel. Jessica Batteau, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. Ik wil hier ook op reageren. Ik moet altijd er even over nadenken wat de implicaties zijn van de oproep. Want we zijn natuurlijk bezig met de urgentie van PAS-melders, want daar zijn we natuurlijk als fractie ... Ondersteunen we dat natuurlijk ook. Je moet gewoon een goed bestuur zijn, je moet iets repareren als je zelf een maas of een fout hebt gemaakt in de wet, waardoor nu deze situatie is ontstaan, uiteraard. Maar de urgentie zit hem natuurlijk niet zozeer in het oplossen van de PAS-melderssituatie, maar in het creëren van stikstofruimte. Dus ik zou zeggen, voordat we gaan brainstormen over het helpen van de PAS-melders, laten we ook eens gaan brainstormen over hoe we die stikstofruimte nou creëren. Want daar zit de werkelijke urgentie. Dus, ja, ik ondersteun ook inderdaad wat Volt ... Het onderscheid dat Volt maakt. We hebben het over legalisatie, maar je kan het ook compenseren. Dus het is ook op... Je kunt ook in verschillende oplossingsrichtingen denken. Dus daar zouden we ook op willen wijzen. Je hoeft niet alles te legaliseren, je kan op andere manieren deze ondernemers tegemoetkomen. Dus die twee punten en daar wilde het bij laten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik begrijp dat er ook online nog een reactie is van de SP, de heer Schipper.

De heer Schipper: Voorzitter, bedankt. Dan kom ik tenminste ook nog even in de notulen voor, maar dat terzijde. Ik vond de bijdrages van zowel SGP als Partij voor de Dieren net het dichtst bij hoe wij erin staan. De heer Schaddelee, uw oproep is duidelijk, maar onze handelingsvrijheid is ook zeer beperkt. Daar moeten we dan ook geen sprookjes over ophangen. Tot zover, denk ik even, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Het is genoteerd voor de notulen. Ik kijk even rond. Heeft iedereen gezegd wat die wilde zeggen. De heer Schaddelee nog een opmerking. De heer Schaddelee, ChristenUnie. En dan nog ... Had ik u ook nog het woord beloofd.

De heer Schaddelee: Dank. Het lijkt me wel chique om even te reageren op alles wat is gezegd. Het is denk ik wel goed te constateren dat de BBB en de ChristenUnie het in ieder geval erover eens zijn dat de kraan dicht moet en dat je dan tijdelijk even de badkamer barricadeert om de ergste lekken te voorkomen. Goed, dat ... Aangenomen moties zijn trouwens niet altijd een garantie dat iets wijs is en waar is. Maar de crux hierbij is denk ik dat de Raad van State nog aan het zoeken is naar wat er wel of niet kan. Dat is ook wat CDA net zei van, je moet helderheid hebben op de juridische kaders. Volgens mij ontstaat die helderheid alleen maar als we ook met elkaar juridisch het bos een beetje gaan verkennen. Die helderheid ontstaat niet als wij op onze stoel blijven wachten. Dat zal betekenen dat we soms plannen moeten inbrengen en moeten laten toetsen door rechters. Het is denk ik wel goed om inderdaad met elkaar gewoon eens om

tafel te gaan zitten en te kijken van, hoe kunnen we nou ook al Staten inspelen? Ik sluit me aan bij de suggestie van de SGP, ook daar zoveel mogelijk je gebieden bij te betrekken. Want, en dat wil ik wel zeggen richting bijvoorbeeld UtrechtNu! en ook richting GroenLinks, ik ben het er gewoon niet mee eens dat dit een probleem is dat alleen maar aan bij het Rijk ligt. Ja, we moeten de druk leggen bij het Rijk. Maar de overheid, dat zijn wij met zijn allen. Volgens mij is het een juridisch probleem wat door de overheid gecreëerd is en wat de overheid ook heeft op te lossen. Daar heeft het Rijk misschien een wat andere verantwoordelijkheid dan de provincie of dan een gemeente of dan Europa. Maar ik zou wel daar zo proactief mogelijk in willen zijn zelf. Dan ben ik het ook wel eens met wat de Partij voor de Dieren zei, dat je twee problemen hebt. Je hebt het probleem, juridische probleem, zou ik zeggen, van de PAS-melders enerzijds en je hebt aan de andere kant, u zei, het probleem van de stikstof, maar het probleem van de natuur wat je ook moet oplossen. Daar moeten we volgens mij ook naar kijken. Maar volgens mij zijn dat even wel twee verschillende vraagstukken. Naar aanleiding van dit agendapunt, de agendering, nu vooral even het juridische probleem wat richting de PAS-melders hebben op te lossen, ook omdat er rond stikstofaanpak al heel veel loopt. Daar moeten we sowieso mee aan de gang. Maar misschien is het goed, zeg ik via de voorzitter, om te kijken of we met elkaar tot een soort creatieve werksessie kunnen komen met elkaar.

De voorzitter: U bent mij net voor, want die vraag wilde ik ... Of dat wilde ik u voorstellen. Dan stel ik voor dat u er samen met de griffie ook het voortouw in neemt. Het laatste woord nog aan mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Heel goed ...

De heer Van Dieren: Ik had nog een interruptie op CU willen plegen.

De voorzitter: Ik zag hem, maar ik dacht, ik wil dit eerst afronden. Maar als het een interruptie is ...

De heer Van Dieren: Ik werd even direct benaderd, mondeling. Dus ik dacht, nu is het moment. Misschien neem ik het ...

De voorzitter: Kort.

De heer Van Dieren: Ik wilde even slechts verduidelijken dat wij niet op onze handen willen zitten per se. Ik had ook even gemeld dat als er mooie dingen uit de gebiedsprocessen komen, dat we daar inderdaad proactief mee om moeten gaan. We hebben ook wel een rol, maar dat zien we dus echt meer binnen die stikstofdepositiebank en dat wij wat terughoudender moeten zijn als het gaat om echt productiemethodes en op dat soort microniveau bezig gaan zijn. Ter verduidelijking.

De voorzitter: Dank u wel daarvoor. Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Allereerst, dank ook voor dit ... Dat ik getuige mag zijn van dit gesprek onderling, want ik denk dat het een heel mooi gesprek is waarin heel veel verschillende aspecten aan bod komen. Want inderdaad, enerzijds is het natuurlijk een juridisch vraagstuk. Anderzijds, los van het juridische vraagstuk, blijft er ook gewoon het vraagstuk van, we moeten die stikstof reduceren. Er zitten natuurlijk ook verbanden tussen beide. Want als je die stikstof kunt reduceren, kun je ook die PAS-melders helpen. Ik zou alleen eventjes toch willen terugkomen op de opmerking die de PvdA maakt, dat wij alleen maar terugverwijzen naar het Rijk. Ik zie dat toch anders. Ik heb het idee dat we echt wel proberen om als provincie te zoeken naar, wat kunnen wij wel? Maar de mogelijkheden zijn wel beperkt die we hebben. Voor wat betreft het voorstel van de ChristenUnie van, kunnen we niet gewoon zeggen, 30 procent voor een managementmaatregel. U wordt op uw wenken bediend, want dat staat in het UPLG. We hebben dat ook in overeenstemming met de agrariërs opgenomen. Maar dan is het wel van belang dat agrariërs wel aan tafel komen bij de gebiedsprocessen. Dan loop je weer vast in gegeven dat zij zeggen, maar zolang de

PAS-meldersproblematiek niet is opgelost, komen we niet aan tafel. Zie daar het dilemma en de ingewikkelde situatie waarin wij ook als provincie zitten. Dus u mag mij aanspreken op wat doen wij ... Doen wij als provincie wat wij kunnen doen? Maar ik ben ook in staat om te zeggen, voor een deel ligt het ook bij het Rijk. Maar laten we vooral proberen daar samen in op te trekken. Want inderdaad, voor de boeren op het erf zijn we allemaal dezelfde overheid.

De voorzitter: Dank, aan iedereen eigenlijk, voor de inbreng en de bijdragen. Ik kijk nog even rond. Dan sluit ik ook dit agendapunt af met de woorden en met het initiatief ook dat wordt opgepakt door ChristenUnie.

19. SB Afdoen Motie 55: Maak Plattelandscoaches Permanent

De voorzitter: Dan gaan we naar het laatste inhoudelijke agendapunt. Dat is de bespreking van de Statenbrief Afdoen Motie 55, Maak Plattelandscoaches Permanent. Deze vergadering waren twee Statenbrieven over plattelandscoaches. In één Statenbrief wordt de inzet van plattelandscoaches geëvalueerd sinds de start in 2020. En in de opgewaardeerde brief, dus dat is deze, dan geeft het college aan hoe ze door middel van een meervoudige inzet van onafhankelijke plattelandscoaches het beschikbaar stellen van provinciale relatiebeheerders Landbouw invulling heeft gegeven aan ... Hoe zij daarmee invulling heeft gegeven aan de motie van de Staten, motie 55. Deze brief is opgewaardeerd door de Partij van de Arbeid. Ik zie dat de heer Dekker daar een toelichting bij wil geven. Gaat uw gang.

De heer Dekker: Voorzitter, en ik hoop dat mijn pasje het nu doet en dat er ook Dekker staat. Nee, er staat mevrouw De Boer nog. Dat is ook niet erg. Dezelfde partij. Ik doe het ook namens haar, want zij moest helaas iets eerder weg. Dank, voorzitter. Het is al ook een lijn met het vorige agendapunt en de bijdrage van mevrouw De Boer daar. Juist het permanent maken van de plattelandscoaches, wat de wens is van onze Staten, wordt in de wacht gezet in afwachting van landelijke regelingen. De Staten hebben echter duidelijk uitgesproken juist met dit soort belangrijke en succesvolle initiatieven en regelingen niet te willen wachten op het Rijk, zoals ook bij de Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw gebeurt. De PvdA wil graag weten hoe wij er in Utrecht zelf voor zorgen dat de plattelandscoaches permanent inzetbaar blijven. Het ligt immers niet in de lijn der verwachting dat de problemen in het landelijk gebied binnen twee jaar opgelost zullen zijn. Juist over de inzet van de plattelandscoaches zijn onze agrarische ondernemers positief. Waarom zouden we dat dan afhankelijk maken van initiatieven van het Rijk? Dat is ook niet conform de wensen van de Staten, uitgesproken in de motie. Wat ons betreft is deze motie dan ook nog niet afgedaan. Het verzoek ook op die manier, ook richting, ik denk, griffie, voorzitter, om de motie ook op de lijst te laten staan en een reactie van het college op deze bijdrage.

De voorzitter: Ik hoor hier dat er een Statenvoorstel aankomt ook hierover, dus deels antwoord op die vraag. Ik geef ook het woord aan gedeputeerde Sterk voor een reactie.

Gedeputeerde Sterk: Voorzitter, dank. Volgens mij zijn we het van harte eens, want volgens mij willen we allemaal dat dit structureel wordt. Dat vindt ... Gedeputeerde Staten willen dat ook. Dus dat is volgens mij iets waardoor wij zeggen, eigenlijk is die motie afgehandeld. Ik kan me wel iets voorstellen bij uw gevoel van, ho even, maar jullie zeggen, afgehandeld, maar er is nog geen duidelijkheid over hoe dat dan vervolgens structureel zal worden ingezet. Dus de Staatsbrief was al weg, maar ik dacht toen, misschien hadden we toch beter kunnen zeggen, misschien moeten we hem inderdaad nog even als niet-afgehandeld beschouwen. Daar is denk ik ook iets voor te zeggen. Dat is een beetje, is het halfvol of halfleeg? Zoals u het mag uitleggen, is in ieder geval dat wij zullen inzetten op een structurele inzet van plattelandscoaches, omdat wij inderdaad met elkaar constateren dat ze zeer gewaardeerd worden en een belangrijke rol hebben. Tegelijkertijd is het ook zo dat het Rijk ook heeft gezien dat dit type ondersteuning eigenlijk het heel goed doet en dat het ook wel een belangrijk instrument is wat we nodig hebben op dit moment en is dus zelf ook gaan nadenken. Helaas hebben we ze nog niet helemaal kunnen overtuigen van dat het bij ons

echt heel goed gaat en hebben ze daar een iets andere manier voor gekozen. Het is nog op dit moment onduidelijk wat ze nu precies willen en ook wat voor financiering eraan hangt. Het gaat in de provincie ook vaak over geld. U zult begrijpen dat als wij wat we nu doen kunnen laten betalen door het Rijk, we daar de voorkeur aan gaan geven. Dat is waarom ik zeg, in die zin weten wij nog even niet hoe dit nu precies vorm gaat krijgen. Daarover kom ik ook zo snel mogelijk bij u terug, als daar meer duidelijkheid over is. Maar dat het structureel zal worden, daar ligt een motie voor die is aangenomen en daar voelen wij ons ook aan gehouden.

De voorzitter: De heer Dekker, PvdA, wil nog even reageren.

De heer Dekker: Dank, voorzitter. Inhoudelijk zagen wij ook wel dat ook het college dit graag wil, dus daar zijn we blij met die bevestiging ook nogmaals. Het verzoek blijft dus wel staan om precies de net andere lezing dan wat gedeputeerde geeft, dat de motie nog net niet helemaal afgedaan is. Want we gaan wel richting permanentie, maar zover is het nog niet.

De voorzitter: Daar mag u zelf over gaan beslissen bij het Statenvoorstel. Dank u wel.

20. Sluiting

De voorzitter: Dan zijn we aan het einde gekomen van deze commissievergadering. Dan wil ik u heel hartelijk danken voor uw komst en medewerking en bijdragen. Provinciale Staten hebben we op 7 februari, maar er zijn geen Statenvoorstellen nu die daarnaartoe gaan. Volgende week, ik herhaal nog een keer, 31 januari voor u relevant, maar kijk vooral ook naar de hele agenda voor die dag, maar voor u in ieder geval relevant, het werkbezoek UPLG, de PUP over participatie en de tafeltjessessie over de stranddagen. Ik dank u hartelijk en ik sluit deze vergadering.